

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

27. III 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 200 ДИН • БРОЈ 1839

ЛИНОКИО
НА
200
НАЧИНА

Научници
против
терориста:

У ПОМОЋ
СТИЖУ
„МАРСОВЦИ“

40 1947-1987
60 JAT 1927-1987

Фирма

Веровати или не!

КРИСТИЈАН ХАЈГЕНС
(1629-1695)

ХОЛАНДСКИ ФИЗИЧАР И МАТЕМАТИЧАР, ПЛАШИО СЕ ДА ОБЈАВИ ОТКРИЋЕ САТУР-НОВОГ ПРСТЕНА ПА ЈЕ СВОЈ ПРОНАЛАЗАК ЗАБЕЛЕЖИО ПОД ШИФРОМ:

AAAAAA CCCCC DGH
IIIII LLL MM NNNNNN
OOO PQ RR S TTTT UVV.

КАД ЈЕ ОНА ДЕШИФРОВА-НА, НА ЛАТИНСКОМ ЈЕ ЗНАЧИЛА: ОКРУЖЕН ЈЕ СВЕТЛИМ ПРСТЕНОМ КОЈИ НЕ ПРИАЂА УЗ НЕГА, А НАГ-НУТ ЈЕ КА ЕКЛИПТИЦИ.

„НОВИ МОСТ“

У ЛУКСЕМБУРГУ ВИСОК ЈЕ 134 МЕТРА СА РАС-ПОНОМ ОД 86 МЕТРА. САГРАЂЕН ЈЕ 1900, ТЕК КАДА ЈЕ ПРОЈЕКАТ ПРОВЕРЕН ИЗГРАДЊОМ ИСТОГ ТАКВОГ МОСТА, САМО УПОЛА МАЊЕГ.

ПАПАГАЈ КАКАПО

ЈЕ НОКНА ПТИЦА КОЈА ЖИВИ У ПЛА-НИНСКОЈ ОБЛАСТИ САМО ЈЕДНОГ ОД ОСТРВА НОВОГ ЗЕЛАНДА.

СЕР ВИЛИЈАМ РОВЕН ХАМИЛТОН

(1805-1865) У 12 ГОДИНИ ЗНАО ЈЕ 12 ЈЕЗИКА И ПОСТАО ЈЕ ПРОФЕСОР АСТРОНОМИ-ЈЕ НА ТРИ-НИТИ КО-ЛЕЏУ У ДАБЛИНУ ИАКО ЈЕ ЈОШ БИО БАК.

ДРВО ФОСИЛ

У БЛИЗИНИ КОИЛ МОРА (ИРСКА), ВИСИНЕ И ОБИМА ОД ПО 3 М, НАЈСТАРИ-ЈЕ ЈЕ СТА-БЛО ТИСЕ НА ОВОМ ОСТРВУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● сваке године амерички економски часопис „Форбис“ објављује листу најбогатијих људи САД. Да би се нашли на њој, „кандидати“ морају да имају најмање 180 милиона до-лара. Укупни иметак богаташа са прошлогодишње листе је 80 милијарди долара. Просечна старост им је 62 године, а већи-

на је своје богатство добила у наследство. Град с највише мул-тимилионера је Њујорк (90), а следе га Лос Анђелес (26) и Да-лас (25).

●●● одрастао човек има око 650 мишића, преко 100 зглобо-ва, 100.000 километара крвних судова и 13 милијарди нервних ћелија. Његов скелет састоји се од 206 костију, а готово поло-

вина од овог броја је у рукама и ногама. Беба на рођењу има 300 костију, али касније, у току рас-та 94 кости срасту.

●●● приватни аутомобил којим се британска краљица Ели-забета II возила првих година владавине, сребристоцрни „лај-млер“ из 1954. године продат је на аукцији у Сотбију. Купио га

је Иранац Парвис Парвис. Он ће аутомобил држати у салону своје луксузне виле у Лондону.

●●● амерички научник Ви-лијам Цинсмајстер открио је на арктичком Елзмировом острву, фосилне остатке циновске шкољке чији је пречник био 1,20 центиметара. Процењује се да је овај мекушац стар 75 ми-лиона година.

●●● под брдом Хум, у делу Скадарског језера које је об-расло мочварним биљкама и

тешко је приступачно, гнездо свија пеликан, познат још као несит. То је једино место у Ев-ропи где ова птица још може да се нађе.

●●● бикини су носиле још девојке у старом Риму. Дводел-ни костим сличан данашњем приказан је на мозаику једне виле у Пијаца Армерина на Си-

цилији. Такође и статуа Венере из једне куће у Помпеји има би-кини.

●●● ружа је постала нацио-нални цвет Сједињених Америч-ких Држава. То је одлука аме-ричког Конгреса. Сенатор Тед Кенеди је тим поводом својој мами Роуз послао букет од 48 ружа (девет је за деветоро деце, тридесет за исто толико унука и девет за праунуке).

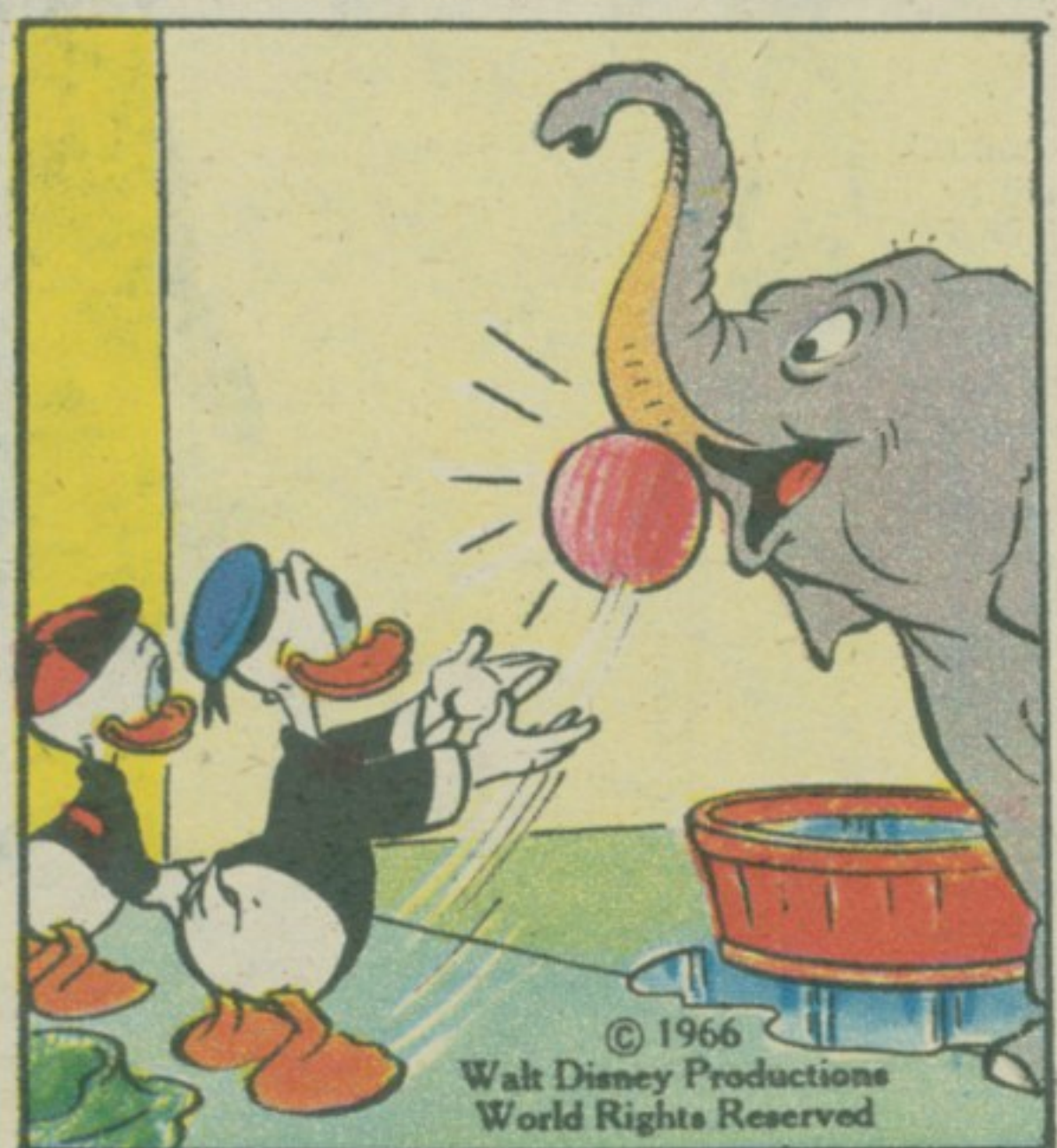
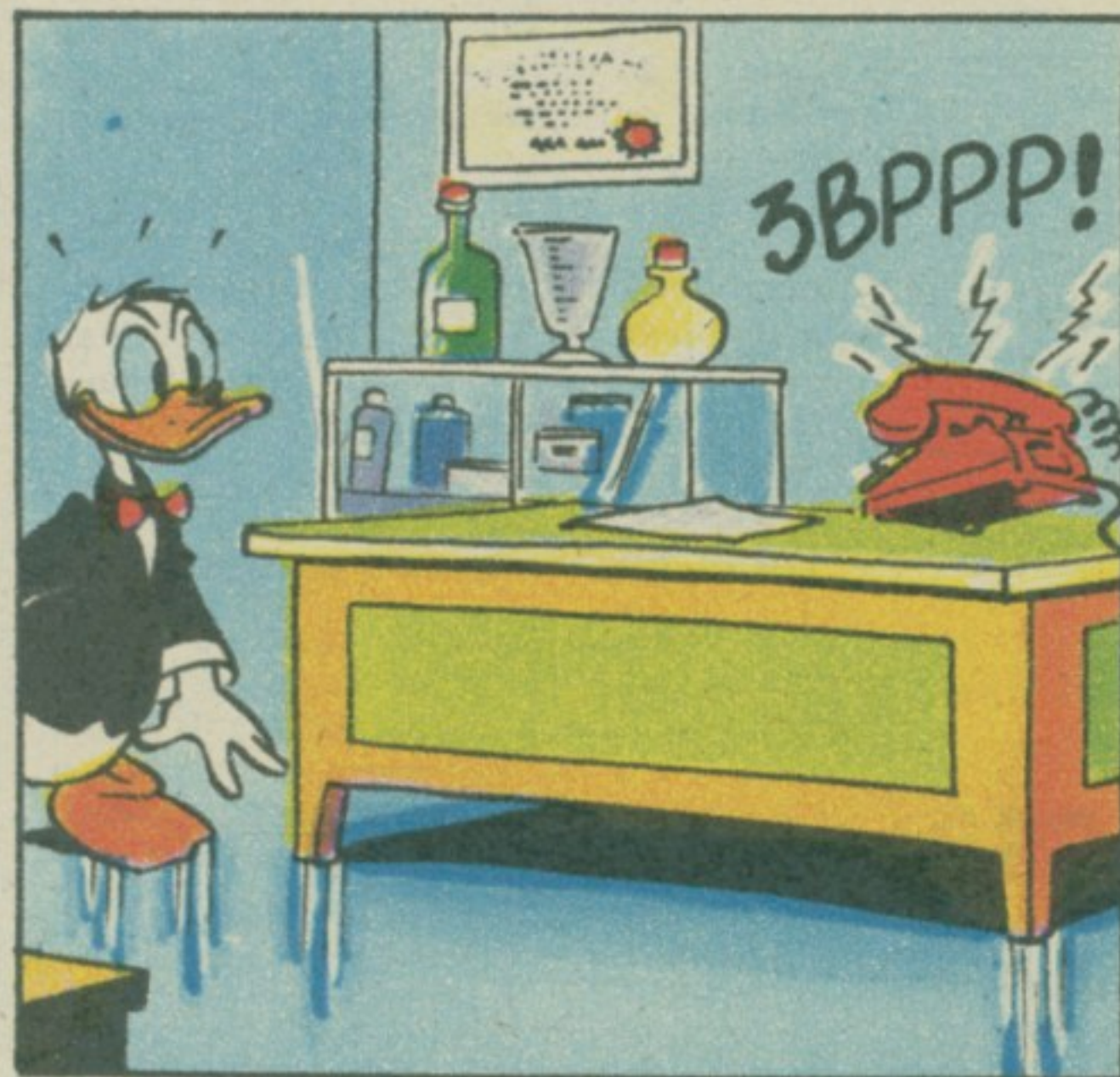
●●● у зоолошком врту у Ја-дебергу у СР Немачкој тигрица је на свет донела пет младунаца. Ово је први пут да једна тигри-ца у заточеништву добије тако бројно потомство, али мама је прихватила само три младунче-та док ће остала два морати да пређу на вештачку исхрану.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК ПАТАК

МАРТОВКСЕ ДЕМОНСТРАЦИЈЕ – ШТА СЕ ДОГАЂАЛО

СМРТ ИЛИ БЕШЧАШЋЕ

ЗАТВАРАЊЕ ОБРУЧА ОКО ЈУГОСЛАВИЈЕ – „ТРГОВИНА” ИЗМЕЂУ ХИТЛЕРА И КНЕЗА ПАВЛА – ЧЕРЧИЛ ЈЕ ПОГРЕШИО ГОВОРЕЋИ ИСТИНУ

старина плаћена у готову

ПОЛИТИКА

Числени рачун број 53.002

БЕЛГЕСНИ
ВЛАДИСЛАВ РИБЕНТРОП, ОДНОСНА
Д-р. БЕЛГЕСНИ, ПОСЛАНО 7. ФЕБРУАРА 1941. ГОД.
Д-р. БЕЛГЕСНИ, ПОСЛАНО 21. ФЕБРУАРА 1941. ГОД.
Д-р. БЕЛГЕСНИ, ПОСЛАНО 21. ФЕБРУАРА 1941. ГОД.
Д-р. БЕЛГЕСНИ, ПОСЛАНО 21. ФЕБРУАРА 1941. ГОД.

Директор ВЛАДИСЛАВ С. РИБЕНТРОП
ПРИЈЕМНИК МИНИСТАРСТВО УМАН. ТАКОСТИ

ТЕЛЕФОНИ:
Уредништво: 25-010, 25-203 и 25-202
Администрација: 25-007, 25-201

Београд, утажан 25 март 1941
Број 11785 – Година XXXVIII

ПРЕПЛАТА ЗА ЈЕДАН МЕСЕЦ
За један месец у Београду 14, на територији осталих
део Србије, Аустрије и Аустралије 16 дина
РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

ПОЛИТИКА
Политика 31
Година 38

ОДНОСИ ИЗМЕЂУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И НЕМАЧКОГ РАЈХА
УТВРЂЕНИ СУ ПИСМЕНИМ СПОРАЗУМОМ

**ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ ПРИСТУПИЛА ПАКТУ ТРИЈУ СИЛА ПОД
УСЛОВОМ ДА ЗА СВЕ ВРЕМЕ ТРАЈАЊА РАТА НЕМАЧКА
И ИТАЛИЈА НЕ ТРАЖЕ ПРЕЛАЗ НИТИ ПРЕВОЗ СВОЈИХ
ТРУПА ПРЕКО ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ТЕРИТОРИЈЕ**

Вођа Рајха, г. Хитлер

Министар г. Бенито Мусолини

Немачка и
Италија по-
тврђују своју
одлуку да ће
суверенитет
и територи-
јални инте-
гритет Југо-
славије сваг-
да поштовати

Председник владе г. Петар II Карађорђевић

Министар г. Кнез Павле

На дан потписивања Протокола о приступању Југославије Тројном пакту „Политика” је издала ванредно издање преносећи у наслову званични извештај владе. Услов да Немачка и Италија не траже превоз трупа преко наше територије била је ординарна лаж. Протокол садржи само три одредбе и о томе нема речи. Напротив, Немачка је настојала да привуче Југославију на своју страну преваходно због несметаног транспортовања оружја и војске.

Марта 1941. године Аустрија је већ била припојена Немачкој, Чехословачка раскомадана и окупирана, Пољска уништена и подељена, Данска, Норвешка и Холандија – прегажене. Париским булеварима шетали су победници – официри Трећег Рајха.

Оцењујући да ће искрцавање у Енглеској однети много времена и труда, уз значајан губитак у људству и оружју, Хитлер је наредио Генералштабу да пожурити са израдом плана напада на Совјетски Савез названог „План Барбароса”. Напад је требало да буде изведен изненадно и брзо. То је изискивало несметано кретање и снабдевање трупа по северном и јужном крилу. На северу је све било у реду, северне земље су окупиране. Шкрипало је на југу. Земље Подунавља и Балкана нису Фиреру ули-

вале поверење. Јоаким фон Рибентроп, министар иностраних послова, а до рата трговац шампањцем, добио је задатак да проблем реши милом или силом.

Рибентроп је прибегао једноставном и по Немачку безболном решењу: извадио је из фиоке документ под називом „Тројни пакт” чији су носиоци били Јапан, Италија и Немачка и позвао владе подунавских и балканских држава да изволе да ставе потпис на тај папир. Наступао је благолагодиво и у белим рукавицама, али се није устегао од претњи.

Крајем новембра 1940. у бечком дворцу „Белведере” први је приступање пакту потписао мађарски представник, па румунски, словачки и бугарски.

Тако се обруч око Југославије затворио.

Тада малолетног краља Петра Карађорђевића заступало је намесништво од три члана на челу с принцем Павлом. Лукав и препреден, Павле је, у ствари, био човек који ведри и облачи у Југославији. Од првог дана намесниковања, па и раније, осмехивао се Немачкој мада се трудио да то прикрије.

Није Павле био усамљеник. Вредне сараднике добио је у српским и хрватским политичарима Драгиши Цветковићу и Влатку Мачеку. Први је постао председник, а други потпредседник владе па се она често помиње и као влада Цветковић-Мачек.

И кад се тако „сјајно” друштво нашло на окупу, Рибентропу није било тешко да закључи да ће Југославија као зрела крушка да падне Немачкој у крило.

Хитлеру се, међутим, журило. Да се Фирер не би срдио, Цветковић и Мачек

су га у фебруару 1941. посетили у Бергхофу. Таман су се они вратили, а немачком вођи хита у посету кнез Павле. Пут је обављен у највећој тајности. Да се ствар не би провалила, кнез намесник је означен као „специјални курир” југословенске владе!

Хитлер и кнез Павле су трговали. Утврђена је и цена продаје Југославије. Кнез је обећао Хитлеру да ће Југославија да приступи Тројном пакту, а Хитлер кнезу понудио грчки град Солун и, како се говорило, руску круну!

Посао је закључен.

Господо, чули смо мишљење!

На седници Крунског савета 6. марта сви су се изјаснили за стављање потписа на Протокол о приступању Тројном пакту. Исто расположење је владало и на седницама Министарског савета. Влатко Мачек је одржао кратак и патетичан говор: „Господо, чули смо мишљење војних експерата да је Југославија неспособна за рат...” Завршио је са: „... зато сматрам да је у ситуацији у којој се Југославија тренутно налази најцелесходније приступити Тројном пакту!”

Од осамнаест министара само су три била против: др Срђан Будисављевић, проф. др Михаило Константиновић и др Бранко Чубриловић. Разочарани, одмах су поднели оставку и напустили владу.

У народу је почело да се шушка да се на министарским седницама припрема

издаја Југославије. Комешање је појачала неочекивана смрт патријарха Варнаве. Умро је готово напречац. Пронео се глас да је отрован и да су у томе прсти кнеза Павла.

Не обазирати се на таласање народа, Цветковић и Цинцар-Марковић су спаковали кофере и отпутовали возом у Беч. Баш на дан када су они кренули, Покрајински комитет КПЈ за Србију обелоданио је владину подлу намеру. Издат је проглас.

И тако, док је Комунистичка партија отварала народу очи, Цветковић и Цинцар-Марковић су своје затворили пред срамотом и злом: 25. марта 1941. у дворцу „Белведере“ у граду на лепом плавом Дунаву Цветковић је ставио потпис на Протокол о приступању Југославије Тројном пакту.

Точио се шампањак, наздрављало, шљоцали су фото-апарати, чак је и Хитлер допутовао да подигне чашу у част новог савезника!

Преварио се Дринчић

У Југославији се већ истог дана сазнало шта је Цветковић учинио. Избиле су демонстрације. Како се ширила вест о потписивању капитулације, тако је растао талас демонстраната. Људи су се окупљали на улицама Крагујевца, Шапца, Чачка, Краљева, Скопља, Подгорице, Никшића, Сплита, Сарајева, Карловца, Љубљане... Комуниста је било свугде: у предузећима, установама, на факултетима. Објашњавали су и позивали на отпор.

Најчешће употребљаван слоган тих дана „Боље рат него пакт!“ први пут се чуо у Скопљу 25. марта између 17 и 18 часова. Кажу да је у изворном облику гласио: „Не желимо пакт, хоћемо рат!“ и да се тек следећег дана искристалисала краћа верзија. Узвик „Боље гроб него роб“, веле, настао је из једне родољубиве поруке песника Ђуре Јакшића.

Било како било, сутрадан 26. марта лавина народа на улицама се повећала. Тог дана око подне приспео је на железничку станицу у Топчидеру крај Београда воз којим се из Беча вратила југословенска делегација. Управник града Дринчић пришао је Драгиши Цветковићу и поднео извештај:

— Избиле су неке демонстрације! Али, господине председниче, свако чудо за три дана!

Преварио се Дринчић. Да у земљи не би избила револуција, умешала се војска. У ноћи између 26. и 27. марта у Београду је изведен војни пуч. Организовали су га и спровели виши официри на челу са ваздухопловним генералом Душаном Симовићем и дивизијским генералом Бором Мирковићем. Драма се одигравала све до зоре. Официри одани влади и Крунском савету пружали су отпор. Сви су ухапшени.

Ухапшен је и председник владе Драгиша Цветковић.

Кнез Павле се управо налазио у возу на путу за Блед. За преврат је сазнао на станици у Новској. Одмах се вратио назад. Дочекан је и спроведен у Генералштаб. Официри му нису дозволили ни употребу лифта, морао је уз степенице!

Потписао је оставку на намеснички положај.

ла је улицама широм Југославије. Тада је у Београду фото-репортер „Правде“ Милан Роглић начинио неколико снимака од којих је фотографија четири човека на мотоциклу са развијеним заставом постала визуелна ознака бурних мартовских догађаја. Роглић је дуго после рата имао фотографску радњу у Улици Иве Лоле Рибара 37. У собичку иза радње је живео. Умро је пре неколико година. Власник и возач мотоцикла Миливоје Маловић сада станује у једној гаражи претвореној у собицу. Издржава се продајом кикирикија по београдским кафанама. Младић који клечи у приколици је Станко Поповић, тадашњи Маловићев механичар. Умро је пре више од деценије од туберкулозе. Преостала двојица с мотоцикла су Светомир Кепић из Биограда на мору и Јаков Дузлевски из Београда. Први је у време демонстра-

окупљању чланова Генералштаба. Истина је, а то је крајем априла у разговору с немачким амбасадором у Москви Фон Шуленбургом истакао сам Хитлер, да је обавештење о државном удару у Југославији у први мах схватио као ружну шалу.

Али, ко је смео да се шали с Хитлером!

Сместа је у канцеларији Рајха одржано саветовање. Присутни су били Хитлер, Геринг, Кајтл, Јодл... Накнадно су стигли Браухич, Хадлер и Рибентроп.

Хитлер је гестикულიрао, викао, зарицао се да ће да сави Југославију са земљом! У записнику стоји да је решио да не чека изјаву нове југословенске владе о привржености већ да се на Југославију удари немилосрдном оштрином и муњевитом брзином. Војну помоћ треба тражити од суседних земаља и свакој

Колона демонстраната радника и студената, испред цркве Св. Марка постоји на путу до Стараја

Демонстрације су биле масовне, мада није било сукоба са полицијом и војском. Из београдских предграђа Чукарице, Карабурме, са Чубуре, из села Сремчице, Остружнице и Миријева, Кумодража, Торлака, Пиносаве, Батајнице, селаци и радници рабањским колима, тањигама или пешнице хрлили су према средишту града. Поворка (на слици) снимљена је код Маркове цркве у данашњој Улици генерала Жданова.

Целе ноћи трајало је привођење будућих министара у будућој Симовићевој влади. Подизани су из кревета и обличили се наврат-нанос!

У седам часова изјутра преко Радио-Београда прочитана је прокламација млађаног краља Петра о преузимању власти „по вољи народа и милости божјој“. Текст је саставио и читао лично владар. Била је то обмана: прокламацију су срочили пучисти, а краљев глас изузетно вешто је опонашао поручник бојног брода Јаков Јововић! Јаков ће се касније одметнути у четнике у Црној Гори и постати један од њихових вођа. После рата је стрељан као ратни злочинац.

А кад су Хитлеру јавили

Демонстрације су достигле врхунац током 27. марта. Река гневних људи тек-

ција радио у земунском „Змају“, други је био гипсарски радник.

Војска је пазила на све важније улице, али се трудила да избегне сукоб са демонстрантима. У Београду је повређен само један човек.

Тито се 27. марта налазио у Загребу. Када је обавештен о војном пучу, рекао је Крсти Поповић:

— Рат! Рат је неизбежан!

Уз помоћ ваздухопловаца комуниста допутовао је 28. марта у Београд и исте вечери се састао са члановима Политбироа КПЈ за Србију који су били у Београду и са Лолом Рибаром.

Хитлер је позеленео кад је чуо шта се догодило у Београду. Речено му је 27. марта рано изјутра. Мада су казивања такве врсте непоуздана, причало се да је у лицима шпартао по спаваћој соби и издавао секретару наређење о

обећати део југословенске територије.

С тим у вези, закључено је, треба одложити почетак напада на Русију за четири недеље.

Због одлучности југословенских народа приликом изласка на улице Вермахт је изгубио драгоцене шест недеља, чак две више него што је Хитлер планирао. Уместо 15. маја, поход на Совјетски Савез предузео је тек 22. јуна 1941. Тамо је доживео слом. Заглавио се у блату и снегу.

Говорећи о мартовским догађајима у британском Парламенту Черчил је духовито, али тачно приметно:

— Југославија је 27. марта нашла своју душу, али је изгубила своје тело!

Није могао да предвиди да ће за четири године и тело и душа опет бити једно.

Миленко Тодоровић

Илустровао: Брана Јовановић

НАУЧНИЦИ:
ПРОТИВ ТЕРОРИСТА:
КАКО ОДБРАНИТИ АЕРОДРОМ?

У ПОМОЋ СТИЖУ „МАРСОВЦИ“

ОТМИЦЕ,
ПОДМЕТНУТЕ БОМБЕ,
МАСКИРАЊА,
НЕВИДЉИВИ
ПИШТОЉИ –
ТЕРОРИСТИ КОРИСТЕ
СВА СРЕДСТВА ДА
БИ ПОЈЕДИНЕ
ДРЖАВЕ ПРИНУДИЛИ
НА ОДРЕБЕНЕ
УСТУПКЕ. У БОРБИ
ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА
ПОЛИЦИЈЕ ШИРОМ
СВЕТА СВЕ СЕ ВИШЕ
ОСЛАЊАЈУ НА –
ИНЖЕЊЕРЕ. НЕКА
РЕШЕЊА
ПОЗАЈМЉЕНА СУ ЧАК
И ОД ВАСИОНСКОГ
ПРОГРАМА „ВИКИНГ“

ваздушно пиратство, обезбеђење је постало главна брига свих међународних аеродрома. Како се супротставити овом злу данашњег времена? Сви се слажу да засад постоји само једно решење – систематска контрола аеродрома и детаљно претраживање путника и њиховог пртљага.

Пиштољ или фен?

Контрола путника не спроводи се систематски у свим земљама, а и тамо где је има није савршена. Тако се прошле године догодило да пилоти Ер Интера у Паризу одбију да укрцају путнике зато што ни-

су прошли кроз обавезну контролу!

На готово свим аеродромима света (у Београду од маја 1980) путници морају да прођу кроз једноставан апарат – детекторска врата чије електромагнетно поље открива сваки метални предмет тежи од 5 грама. Кад уређај зазвони или засветли, путник испразни џепове и поново прође кроз метални оквир, све док се не утврди шта „пишти“.

Друга „слаба тачка“ аеродрома: хиљаде тона пртљага који се укрца сваког дана у авион. (Просечно на 500 путника – 10 тона!). Кофери се излажу малој дози рендгенских зра-

ЧЕЛИЧНА ОДБРАНА – Нови токијски аеродром Нарита сматра се једним од најчуванијих у свету. Дању и ноћу овде 500 полицајаца претражује свако возило које уђе на територију аеродрома, сваки кофер прође два пута кроз рендгенске зраке, сваки сумњиви пакет полицајци „ослушкују“ помоћу акустисензора, а сваки путник се посебно контролише. Листа најнечуванијих аеродрома, по једној анкети међу пилотима, изгледа овако: Мексико, Богота, Кајена, Конакри, Лагос, Јаунда, Триполи, Бејрут, Техеран, Карачи, Њу Делхи и Атина.

ЉУДИ С МАЧЈИМ ОЧИМА – Француски полицајац, припадник специјалних јединица, с инфрацрвеним наочарима које му омогућавају да одлично види и ноћу. Његова аутоматска пушка опремљена је ласерским уређајем за нишањење чиме се постиже фантастична прецизност поготка.

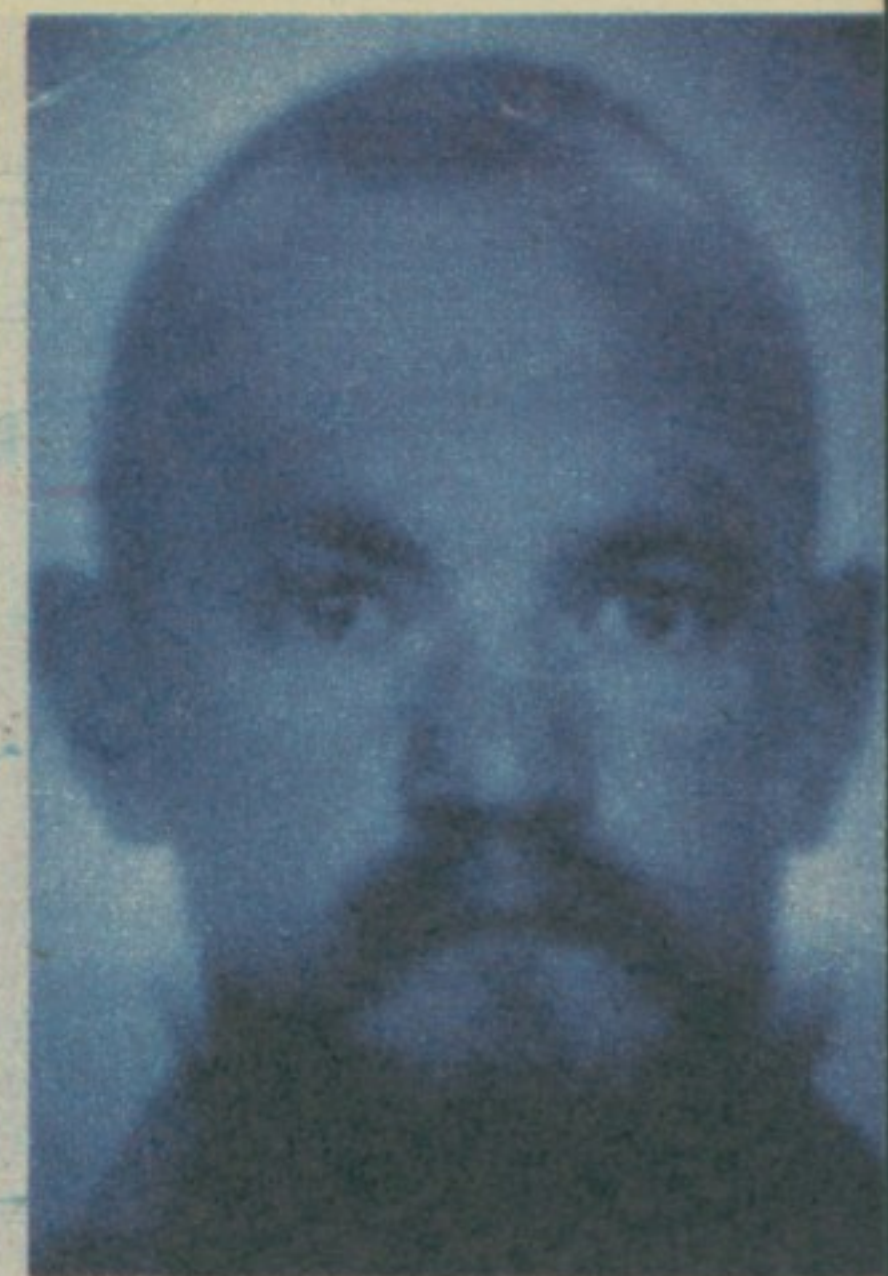
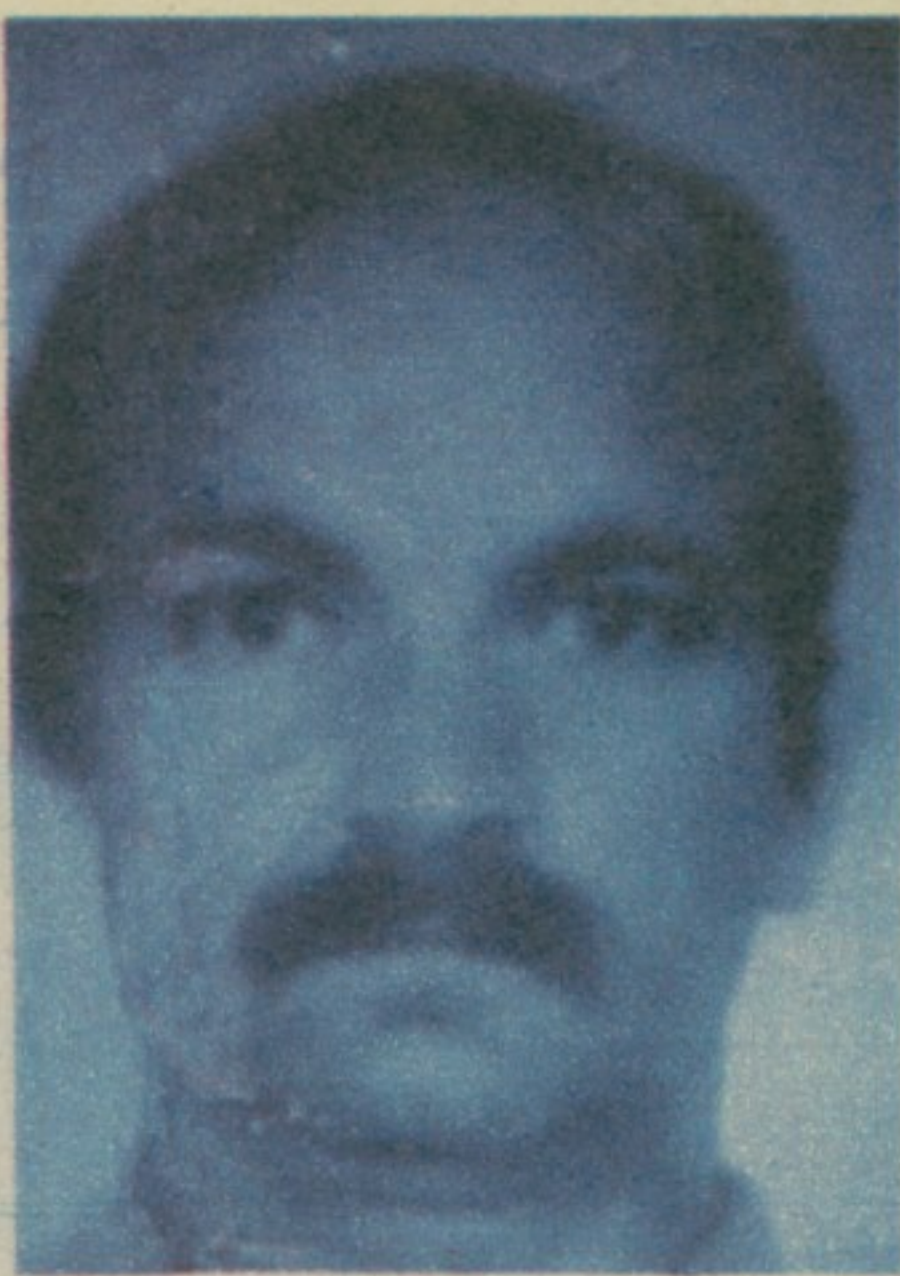
Двадесет трећи јун 1985. године: боинг 727 компаније Ер Индија, који је узлетео из Монреаља, експлодирао је у ваздуху. Погинуло је 329 путника. Двадесет трећег новембра исте године терористи су на Малти отели боинг египатске авионске

компаније. Интервенисао је египатски командос. Резултат: 60 мртвих, углавном талаца. Само месец дана касније пуцњава на аеродромима у Бечу и Риму, испред пословница израелске компаније Ел Ал: 10 мртвих, 105 рањених.

Од 1970. кад је почело

ПРЕРУШАВАЊЕ НЕ ВРЕДИ
— Немачка тајна служба за борбу против терориста, уз помоћ чувене јапанске фирме „Миолта“, успева да од једне обичне фотографије добије читаву серију фото-робота што умногоме олакшава посло препознавања прерушених терориста. Једино што им преостаје је — пластична операција.

ка, било уз помоћ снопа дебљине једног милиметра који прелази цео кофер (скенирање) или уз помоћ блица. У оба случаја X зраци преносе рендгенски снимак до телевизијског монитора на коме се сви метални предмети јасно оцртавају. Остали материјали виде се много блеђе или су потпуно невидљиви.

Међутим, ни терористини последњих година седели скрштених руку. У ствари, они не престају да измишљају разноразне начине како да камуфлирају забрањене предмете. На пример, открили су да је довољно увити пиштољ у металну фолију, па да се он претвори у фен за сушење косе! Вештина се састоји у томе како поставити предмет или га расклопити па да га је немогуће препознати. Полиција је одмах узвратила. Белгијско-француско-јапанска фирма „Балто“ одавно производи нарочит конвејер (текућу траку преко које пролази пртљаг): он открива сваки камуфлирани предмет. Звучи невероватно, али кажу да се на њему јасно оцртава чак и жица пречника 0,08 милиметара!

Опасно — скупо

Лондонска фирма „Ал Секјурити“ произвела је пре извесног времена де-

ЊУШИ ЕКСПЛОЗИВ
— За само једну секунду британски уређај назван „Модел 35“ открива испарење експлозива који се налази у коферу. Истог часа укључује се звучни или светлосни сигнал.

тектор који реагује на испарења из експлозива и назвала га „Модел 35“. То је уређај дугачак 38 центиметара, на чијем се врху налази електронска ћелија. Ради на батерије и довољно је управити га према особи или пртљагу и он ће одмах открити испарења која развија динамит или неки други експлозив.

У САД су у току припреме за серијску производњу ултрамодерног уређаја који је настао у току васионских истраживања Марса. Наиме, у оквиру програма „Викинг“ помоћу њега су мерени слаби трагови гаса у горњим слојевима атмосфере ове планете. За ову космичку операцију био је усавршен и такозвани „месни спектрометар“ за мерење јонизације атмосфере којим се, опет, инспирисала једна фирма из Торонта и почела да производи сличне спектрометре који ће бити у стању да откривају отровне супстанце у авиону.

Међутим, чак ни сва ова решења (врло скупа) неће у будућности бити довољна да се открију све врсте оружја. Јер, друга страна непрестано уводи техничко-технолошке „иновације“. Већ постоји пластични

позив преко разгласа не појави да га узме, тај део аеродрома се хитро испразни и полиција укључује покретни рендгенски уређај „вивикс“, „хантер“ и др. С једне стране сумњивог кофера поставља се алуминијумска кутија с камером која је каблом повезана с ТВ монитором, а с друге је предајник X зрака. Полицајац који прегледа садржину сумњивог пакета налази се на сигурном, десетак метара од објекта, испред телевизијског екрана и држи у руци даљински управљач.

Ако „вивикс“ открије бомбу у коферу, она се мора што пре уклонити с аеродрома. За то је задужен мали робот гусеничар с даљинским управљачем који личи на осредњу машину за прање веша. Дугачак је 112, широк 62 центиметра и тежак 87 килограма, не рачунајући хваталке („руке“) и разне друге додатке које може да има. Зове се Ро-Вех (скраћеница од енглеског Remotely Operated Vehicle for Emergencies) и може да иде преко свих могућих терена, да се пење уз степенице, отвара врата. Има и „око“, камеру повезану с видео екраном који се налази далеко од места опасности. Оператер одатле даљински управља овим возилом. Ро-Вех хватаљка подиже опасан терет и односи га на отворен простор или блиндиран бункер где се уништава. На жалост, мали број аеродрома може се похвалити да има малог робота Ро-Веа (београдски га аеродром има!). Најчешће полицајци у овим ситуацијама користе колица с дугачким ужетом у којима се вуче смртоносни терет, а забележен је случај италијанског карабињера који је то учинио голим рукама!

Оно чега се на сваком аеродрому ипак највише боје јесте отмица авиона. У таквим случајевима ствари се углавном могу да крећу у два правца: прего-

НЕВИДЉИВО ОРУЖЈЕ — Пластични пиштољ марке „винчестер“ од синтетичких материјала X зраци не могу да открију, а откако су класични меци замењени сачмом (види црвене куглице), некадашњи сигнални пиштољ постао је опасно оружје у рукама терориста.

вори, а ако то не успе, на сцену ступају специјални одреди.

Понудите им доручак!

Неке компаније, између осталих и ЈАТ, препоручују својим пилотима да се не супротстављају терористима. Напротив, дужност им је да успоставе што бољи контакт с њима јер то може да олакша преговоре. Хуманији однос постиже се и једноставним поступцима. „Кад морате да слушате терористу“, каже један одговоран полицајац — „ако је време доручка, обавезно понудите и њега. Тиме добијате психолошки адут у даљем току операције. Друго, они су сви тако нервозни а често и врло млади, и треба им помоћи да не учине нешто што ни сами не би желели“.

Кад преговори не успеју, дешава се да ступе у дејство командоси, мада су ови захвати врло ризични. Сви хици, на пример, морају да буду испаљени у исти час, скоро у десетинку секунде, што се може постићи једино радио-везом са шефом акције. Такође се мора тачно да одреди број терориста да би сви били „неутралисани“ у исто време тако да им се не остави могућност за одмазду над таоцима.

Разрађене су и посебне технике јуриша на авион.

На одређен знак командоси из хеликоптера спуштају се конопцима на кров авиона. Други га освајају одоздо, од „трбуха“. При том је веома важно да све буде нечујно. У одређеном тренутку, боље ноћу него дању, командоси проваљују у авион кроз врата и излаз за случај опасности. Тада се баца светлећа бомба с магнетијумом која тренутно изазива страшан блесак (први су је употребили Немци кад су ослобађали свој авион отет у Адис Абеби) што нападачима оставља неколико секунди да уђу у авион а не буду убијени.

Иначе, командоси имају непробојне прслуке од кевлара, чудесне тканине која одбија метке и парчад граната, опремљени су аутоматима с пригушивачем, ласерским уређајем за нишањење као и наочарица које реагују на инфрацрвене зраке помоћу којих могу да делују и у потпуном мраку.

Ипак, командоси су последње решење. Јер, они често пред собом имају отмицаре камиказе, решене на све, па се и њихове акције претварају у самоубилачке. Зато се одговорни за обезбеђење на аеродромима радије обраћају науци која би помогла да сви преживе: и путници, и командоси, чак и терористи.

В. Милићевић

И дугме је неко морао да измисли. Измислили су га, или су бар први у 13. веку навелико почели да га носе Французи, а онда је, разуме се, неко морао и да га забрани. Тако рећи само што се појавило, дугме се нашло на удару једног од бројних закона против расипништва. Тиме оно није сасвим забрањено, него је његова употреба ограничена на повлашћене слојеве. Ово је, опет, имало за последицу да је, кад год би се неко неплеменитог рода дрзнуо да на себе пришије дугме, изазивало скандал.

Упркос моралним прогонима и законским ограничењима, дугме се није дало. Само век пошто се појавило, носили су га више не само из практичних разлога, него и украса ради, и то неумерено: од лакта до ручног зглоба и од врата до струка.

Амбасадор је засењен, величанству тешко

А у почетку се чинило да је дугме стварчица без велике будућности. Правили су га од дрвета, костију и рога, материјала који никако нису могли да задовоље помодаре мушког и женског рода.

На званичном портрету који се чува у Лувру Франсоа I је у погледу дугмића необично строг: нигде ни једног. Иначе га у претеривању нико није надмашио

УЦВЕЉЕН САМ, ПРИШИЈТЕ

КАКО СМО ПОЧЕЛИ
ДА СЕ
ЗАКОПЧАВАМО:

МИ МРТВАЧКЕ ГЛАВЕ!

КАКО
СЕ
ПОЈАВИЛО,
ТАКО СУ ГА
ЗАБРАНИЛИ,
САМО ШТО СЕ
ДУГМЕ НИЈЕ ДАЛО.
ПОСЛЕ СЕ С ЊИМ
ПРЕТЕРИВАЛО.

АПСОЛУТНИ
РЕКОРДЕР
ЈЕ ФРАНЦУСКИ КРАЉ
ФРАНСОА I КОЈИ ЈЕ
ОДЈЕДНОМ НА СЕБИ
ПОНЕО 13600
ДУГМЕТАНАЦА ОД
ЧИСТОГ
ЗЛАТА

За време француске револуције и дугме је постало револуционарно. Ослинали су га ликовима хероја, па је тако Робеспјер често служио као узор

Златно доба дугмета наступило је тек када су почели да га израђују од чистог злата и сребра и када су, у 14. веку, људи престали да навлаче одела преко главе и кренули да их кроје по новој моди. Ствари су, кад је о женама реч, догурала дотле да оне преуске рукаве својих хаљина уопште и нису навлачиле. Пришивали су им их кројачи, на лицу места, а скидали су се само на један на-

чин: цепањем. Рукави за једнократну употребу били су врло модерни и може бити лепо, само што у њима рука ни у сну није могла да се савије у лакту. Невољу су решили дугмићи чиме су, тако рећи неопозиво, доказали своју корисност.

Пошто се показало изузетно практичним, с њим је почело да се претерује. Даме које су држале до себе имале су на огртачима

најмање педесетак дугмића. Мушкарци су, у неку руку, били још неумеренији. Прописани број дугмади по рукаву износио је од двадесет до тридесет и осам.

Најмање осећања за меру испољили су владари. Франсоа I (1494 – 1574) био је изузетно слаб према дугмићима од сувог злата. Остало је забележено да је једном приликом од чувеног драгу-

љара Жака Полена наручио равно 13600 дугметанаца. Пошто му их је Полен испоручио, Франсоа је наредио да му их све до једног зашију на свечано одељо од црног велура.

После смрти своје миљенице Анри III (1551 – 1589) поручио је „осамнаест туцета великих сребрних дугмади у облику мртвачких глава по цени од два талира за туце“ и тако установио моду која је зачас освојила неутешне удовце.

Маркиза де Севинье (17. век), аутор чувених писама у којима је дала мноштво интересантних детаља о обичајима свог времена, и сама је, у духу тадашње моде, носила прескупу дугмад украшену драгуљима

Краљ Сунце, Луј XIV (1643 – 1715) волео је и иначе да претерује, па је тако за прву посету персијског амбасадора француском двору одлучио да своју краљевску личност одене у нешто што ће емисара засенити. Мора бити да је у томе и успео, јер је аудијенцију обавио у свечаној одори посутој са 12 хиљада дијамантских дугмића. Осим што је засењивала, одора је била и изузетно тешка, па је Луј одмах после свечаног ручка похитао да се пресвуче у нешто мање задивљујуће, али далеко комотније.

Свила може, остали материјали су противзаконити!

У међувремену су откривена и дугметанца од разнобојног стакла. Даме су их користиле за интимније делове гардеробе, а оне нарочито отмене пришивале искључиво дугмиће од венецијанског стакла.

Стакло је, свакако, представљало новину, али је тек са применом емајла за украшавање дугме доживело значајну метаморфозу. Постало је (недопустиво) демократично, односно јевтино. Лепо дугме више није било привилегија богатих!

Током 17. века дугметарски занат је цвetaо, а с њим и дугмета. Праве их у свим облицима, бојама и величинама, једина невоља је нелојална конкуренција. Париски дугметари су с тим у вези 1665. године одлучили да и статутом свог удружења јасно назначе какву дугмад они праве: у облику звездице, ружица, маслина, грозда.

Крајем века у моду су ушла дугмад пресвучена истом тканином од које је одећа. Хир је кратко трајао, али је силно испрепадао дугметаре који замало да остану без посла. Ствар је решена краљевским декретом, кратко и јасно: дозвољено је само пресвлачење свилом, остали матери-

јали су противзаконити. Колико да ствар не остане на пуким речима одређена је и новчана казна, како за оне који незаконито пресвлаче дугмад, тако и за оне који их носе.

Разметљивог Краља Сунце на престолу је сменио Луј XV (1710 – 1774) који није трпео никакве дугорије, чак ни величине дугмета. Исто се нипошто не би могло рећи за Луја XVI (1754 – 1793) и његову Марију Антоанету. У њихово време суверено је завладало дугме-слика на коме се испод заштитног стакла сликало све што су људи наручивали. А наручивали су свашта, од пејзажа и породичних грбова до седам смртних грехова и голишавих „Разговора“ римског песника Пјетра Аретина.

И даље су се, разуме се, пришивала и дугмад других врста и облика. Гроф од Артоа (1757 – 1836), брат Луја XVI (оног што је окончао на гилотини) запањивао је дворјане необичним дугмићима од којих су највише успеха пожњели они у облику сата. После је гроф постао Краљ Шарл X и нагло изгубио смисао за екстраваганције.

Мало крваво, али врло ефектно

Пошто је толико дуго било ројалистички-реакционарно на крају је дошло време да дугме буде и мало револуционарно. Постало је напредно за време француске буржоаске револуције када се ватреност убеђења доказивала и дугметима са ликовима Робеспје-ра, Мараа, Сен-Жиста. Било је и оних који су ликовима хероја претпостављали приказ гилотине на делу. Мало крваво, али ефектно.

После револуције дугме је почело да се шепури на оделима нових моћника, буржуја. Прави господин морао је да их има на панталонама, сакоу, чак и на чарапама, што само по себи још ништа није значило. Елеганција се и даље мерила количином: завидело се тек оном ко је на себи носио не мање од пет до шест тупета дугмића и дугметанаца, тачније између 60 и 72.

У 19. веку више нико никоме није имао разлога да завиди. Дугмад се производи индустријски, што ће рећи да их купује и пришива ама баш свако. Ово је за тренутну последицу имало нешто што, с повременим одступањима, важи до данас: с дугмићима је заувек престало да се претерује.

У 20. веку дугме замало да тужно оконча. Неко је измислио „рајсфершлус“ који је, осим што је имао чар новине, поседовао и велику предност над дугметом јер је закопчавао брзо и замењивао много дугмића одједном.

На сву срећу, све се завршило лепо по дугме. Без њега се и данас не може, а с времена на време, мода га поново избаци у први план. Прошлост се, додуше, у овом случају никада није поновила. Дванаест хиљада дугмића четрнаестог Луја после њега ипак нико није пришио на одело одједном.

М. Илић

НИЈЕ – НЕГО

ЈА ЛОМИМ, ТИ ЛОМИШ

Огледало је било повелико и тешко, али њега, стручњака за кућне послове, није могло да заплаши. Одмерио је висину, означаио место оловком, избушио рупу, убацио дрвени „тип“ и загипсао га. Сад је остајало само да закуца куку. Жена, увек забринута кад би он узео чекић, дошла је да му се нађе при руци.

– Пази само да се не удариш по прсту – рекла је.

– Не брини – одговорио је он. – Него, слушај, ја бих мало одгурнуо овај сто. Не могу од њега да приђем зиду.

– Боље да га не одмачињеш – рече она – јер...

– Бранка!!! – узвикну он, шокиран.

– Шта је? – запрепасти се она.

– Добро, Бранка, је л' се ти мичеш или се мачињеш?

– Не мичем се уопште, брате. Стојим ко упокана.

– Не, ти се мичеш – строго рече он. – То је глагол мичати, мичем, дакле и одмицати, одмичем, а не одмачињем, ако бога знаш!

– А, то – рече она, одмахујући руком. – У реду, онда немој да га одмичеш, да се не сломије овај...

– Опет!! – дрекну он.

– Шта је сад?

– Бранка, каже се ја ломим, ти ломиш, он ломи, они ломе. Је ли тако? Е, па онда је и сломим, сломиш, сломи, они сломи, а не „сломијем“, „сломијеш“, „сломију“ и тако даље! Свршени глагол има потпуно исту основу како и несвршени: може ли од тога бити нешто простије?

Жена уздахну и не одговори. Он се протеже преко стола и стаде да удара по куки, гунђајући:

– Видиш да ми смета сто?

– Да ти додам ову столицу – предложи она – да се попењеш на њу?

столицу, ваљда се и попењеш...

– Не, него се попнем! Ти се попнеш! Глагол попети се! Није речено да увек свршени и несвршени имају исту основу! Нема ту строгих правила, него треба бар зрнце осећања за матерњи језик...

Завршивши с куцањем, он се попе на столицу и узео огледало из руку своје жене.

– Слушај – рече, загледајући задњу страну огледала – овде би требало још мало канапа. Где нам је канап?

– Нема. Потрошило се.

– Потрошила си ти на своје пакете!

– Ух, ко да ја шиљем пакете сваки дан... Пардон, шаљем, шаљем! – узвикну, видећи да јој се муж опасно љуља на столицу. – Немој да паднеш, молим те!

– Па кад ме тако штречнеш – прекорно рече он. – Друго је одашиљати, одаиљем, и разашиљати, разашиљам. Али од слати само је шаљем, а не шиљем.

– А од послати? Је л' пошаљем или пошљем?

– Може и једно и друго. То је свршени глагол, а ови малочас су несвршени...

– Знаш шта? – свечано рече она. – Ја обећавам да ћу да научим и свршене и несвршене глаголе и да више никада нећу да грешим. Само, молим те, хоће ли ово твоје качење огледала да буде свршени или несвршени посао?

– Па готово је, што се мене тиче. Само да издржи овај канап.

Он опрезно закачи огледало за куку. Жена приђе, поче да се огледа и да намешта фризуру. При том се наглас преслишавала:

– Одмицати, одмичем, не „одмачињем“. Сломим, сломиш, не „сломијем“, „сломијеш“. Не „попе-

Од његовог крика задрхташе стакла на прозору.

– Ето, знала сам – уплашено рече она. – Јеси ли се јако ударио?

– Нисам се уопште ударио, али то твоје „попењеш“ горе ми је него да си ме чекићем треснула по глави!

– Па чекај, ти сад рече да ти свршени глаголи и несвршени, и како се то већ зове... да обе речи имају исту основу.

– Да. Па шта?

– Па онда, ако се пењеш на

њем се“ него попнем се. Слати, шаљем, не „шиљем“. Је ли добро, Миле?

– Одлично – рече он.

– Ето видиш. Нећу, значи, морати да идем на дошколовање...

Огледало се с треском сруши, а комадићи, стакла зазвечаше по поду. Жена је запањено гледала час у тај крш час у мужа, док је овај тужно шапутао:

– Дошколовање...

Иван Клајн

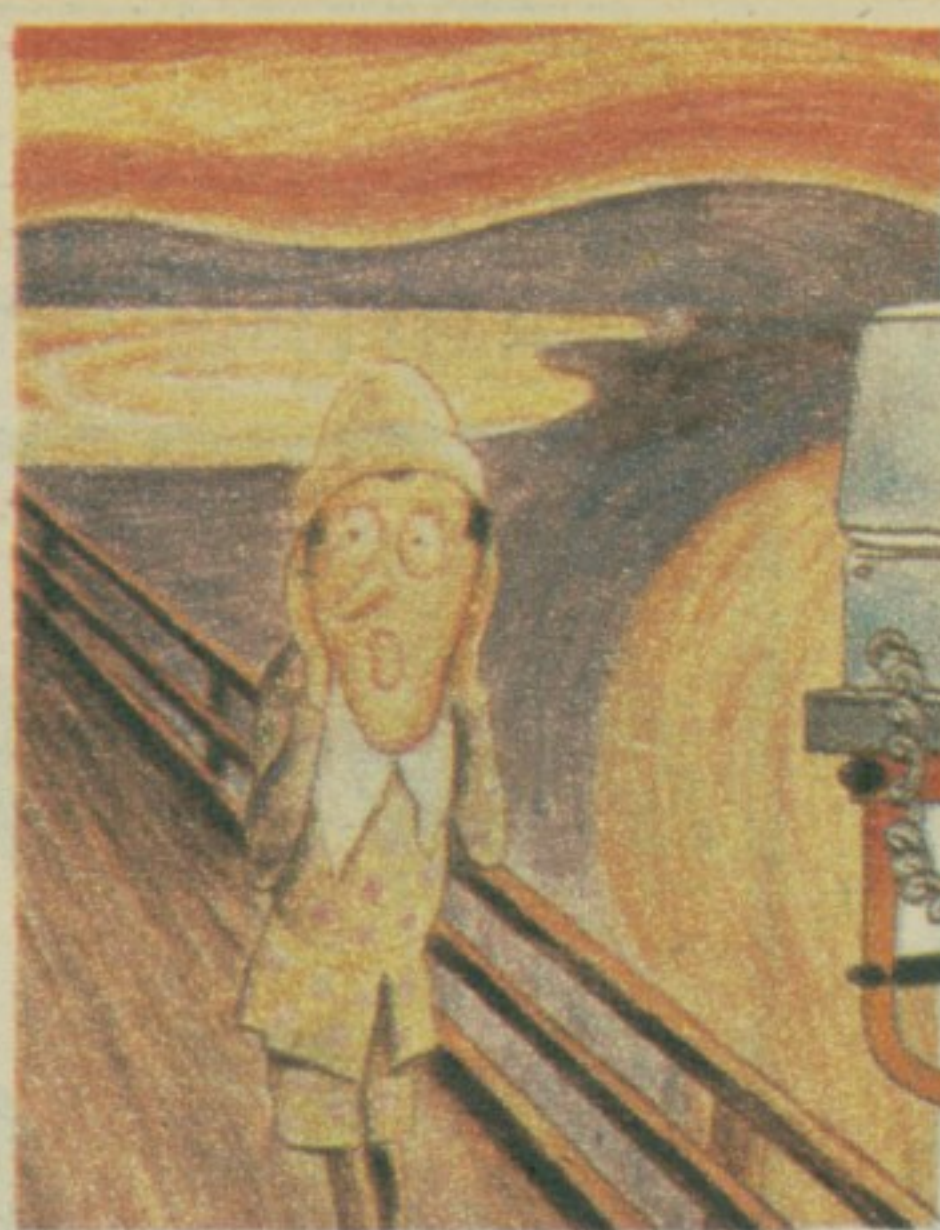
DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПИНОКИО
НА
200
НАЧИНА

Рино Д'Ада: Парафраза
Мунковог „Крика“

Г. Ц. Алесандрини:
За компјутером

Френк Томас:
У тиролском
костиму

ТАТА БЕПЕТО БИ СЕ ИЗНЕНАДИО

**НАЈЧУВЕНИЈИ ИЛУСТРАТОРИ
СВЕТА ПОЗВАНИ СУ ДА НАЦРТАЈУ
ОВУ ЧУВЕНУ ЛУТКУ ОНАКО КАКО
ЈЕ ДАНАС ВИДЕ. ЈЕДНО ЈЕ СВИМА
ЗАЈЕДНИЧКО: И ДАЉЕ АНТИХЕРОЈ,
ДЕЧАК КОЈИ НЕ ЖЕЛИ ДА
ОДРАСТЕ И СИМПАТИЧНА ЖРТВА
„СИСТЕМА“**

Ко зна какав би био да је икада одрастао. Можда човек као и толики други, можда хуља, помало блесан, све у свему толико обичан да је боље и не мислити о томе, чак ни разоноде ради. Уосталом, и сам аутор бајке о Пинокију Карло Колоди, када су га упитали да коментарише крај своје књиге, правио се да не може да га се сети. Једно је било измислити симпатичну лутку а сасвим друго морално тумачење наше судбине.

Виторио Цитерих:
Муке поласка у школу

Рад темпером
Бугарина Роумена Симеонова

Шта је данас остало од Пинокија? Као одговор на ову тему у Венецији је недавно отворена изложба „Пинокио графис“ у Великој школи Сан Теодоро. Позив за учешће послат је на преко две стотине адреса чувених светских илустратора, с молбом да дају своје виђење ове познате лутке у данашњем свету.

И, како се на крају показало, нико овог дрвеног дечкића из бајке није нацртао у околностима сасвим обичног детињства. Сви су се, мање-више, потрудили да га прикажу у некој необичној форми, у складу са овом дечијом бајком, али ипак видећи га као симбол. Као и његов брат Петар Пан, Пинокио је вечито дете, анархичан, нетрпељив према правилима које прописује друштво. Његов отпор према одрастању одсликава и наше отпоре и инађење који су често веома мучни. Управо та солидарност сама изазива узајамну симпатију.

Најчувенији италијански, француски, шпански, чехословачки, мађарски, пољски, амерички, аргентински, алжирски, канадски, бугарски и руски илустратори представили су га свако на свој начин. Али за разлику од оних који су га некад цртали, данашњи илустратори

ри у први план стављају његов лик и мучан израз лица правећи тако од Пинокија антихероја, сталну жртву система.

Један га је нацртао како се грчевито држи за ноге суперхероја, а други како у карабињерској униформи, с лисицама на рукама, иде између лисице и мачке. Једни га стављају у руке Астерикса, хероја који стално побеђује, други га цртају парафразирајући Мункову слику „Крик“. На неким цртежима он је једноставан, на дрвеном трициклу, на другима је еротичан, као код Чезара Кополе. Илустратор Бонви претвара га у панкера, Френк Томас из Продукције Волта Дизнија у Тиролца. У совјетској верзији Пинокио је ипак остао лутка, али краде занат гутачу ватре.

Велика имена из света стрипа дају себи много више слободе. Алтан га, на пример, замишља као старца, сипљивог и богатог, али са зглобовима које су изјели црви, код Крепакса виси као крпа у рукама девојчице Валентине.

Тулио Периколи црта серију носева, све један чуднији од другог, док га Романа Скарпа представља како се хвата укоштац с роботом и компјутером из звезданих ратова, а Константино га нежно храни млеком из бочице. Најлирскије је био расположен Фолон, који га пушта у свемир, али с носем забоденим у нашу планету.

Можда би после оволико маште било најбоље да Пинокија замислимо као усправно стабло на које он полако набацује лишће да би мало-помало поново постао дрво. Можда је то за њега најбоља судбина, јер као дечак од крви и меса има тако мало да нам каже.

Алесандро Д'Есте:
Пинокио и мачка

Акварел
Антонија Канала

РОДИЛА СЕ ЈЕДНА ГАЛАКСИЈА,

А ЈЕДНА МЕГАЗВЕЗДА УМИРЕ

РОЂЕНДАН У СВЕМИРУ

Астрономи који проучавају развој космоса имају завидну предност у односу на већину овоземаљских историчара, јер је прошлост свемира још величанствено присутна. Зато што је потребно време да светлост са удаљених звезда стигне на Земљу, астрономи могу да буду сведоци догађаја који су се догодили пре више милијарди година. Сада је овај небески временлов омогућио истраживачима да виде, први пут, оно што, чини се, представља рађање једне галаксије.

Најава о рађању дошла је недавно са годишњег састанка Америчког астрономског друштва у Пасадени. Астрономи под вођством Патрика Мекртија са Калифорнијског универзитета у Берклију објавили су „прве доказе о огромној галаксији виђеној у фазама настајања које се десило давно и далеко“, како је то рекао Хајрон Спинард из Берклија. Овај тим је посматрао небо тражећи изворе радио-таласа када је опазио једно тело у близини сазвезђа Корона Бореалис. Ово небеско тело, удаљено 12 милијарди светлосних година, појавило се онако како је изгледало пре 12 милијарди година – када је свемир достигао само једну четвртину своје садашње старости.

Забележен у каталогу радио-извора под именом 3C 236.1 овај предмет изгледа као тачкаста фудбалска лопта. Чудно, али његове звезде (мрљице) емитују врло мало светлости у поређењу с бомбардовањем ултравиолетних зрака који долазе из његовог облака гаса (фудбала). Неједнака распоређеност наговештава да 326.1 „није прерадила своју гасовиту сировину у звезде“, каже Спинард, а то значи да је то галаксија која се рађа.

Уколико будућа осматрања потврде да је 326.1 галаксија у настајању то би могло да допринесе решењу загонетке како настају ове скупине звезда, укључујући и наш Млечни пут. Та прото-галаксија, три пута већа у пречнику од Млечног пута, емитује огромну количину радио-таласа. Количина радио-таласа која се може упоредити с овом долази из срца квазара, где, како астрономи мисле, лежи црна рупа – звезда која је умрла и која је тако густа да чак ни светлост не може побећи њеној херкулесној гравитацији. Ако се покаже да радио-таласи потичу из црне рупе, то откриће ће подупрети једну од досад најзагонетнијих теорија. Не само да те гравитационе јаме настају у старим звездама које су умрле, већ су се исто тако могле да појаве рано у

свемиру имајући улогу семена из којег израстају нове галаксије.

Изгледа да је ова прото-галаксија довољно стара да је већ одгојила неколико звезда. Докази: 3C 326.1 има атоме угљеника и других тешких метала.

Астрофизичари верују да такви атоми могу доћи једино са звезда које „кувају“ лаке гасове и претварају их у теже елементе, а затим их, после неколико милиона година, избацују у експлозијама названим „супернове“.

Још једно велико откриће објављено на овом састанку може натерати астрономе да поново напишу уџбенике о „суперновој“. Користећи највећи светски радиотелескоп у Новом Мексику, као и суперкомпјутер који производи специјалне ефекте за научно-фантастичне филмове, астрономи су направили најдетаљније слике супернове икада начињене. Њихова мета је била Касиопеа а, остатак супернове примећен негде око 1680. године. Удаљена је од земље 9.000 светлосних година. До сада су теоретичари који се баве звездама сматрали да супернова експлодира на један редован начин, избацујући спољни омотач који се великом брзином шири према споља. Али слике Касиопее увећане уз помоћ суперкомпјутера Креју Истраживачком центру у Лос Анђелесу бацају сумњу на ову помисао.

Испупчења и рупе, којима је проширена ужарена лопта широка око 100 милиона километара, долазе из густих громулица гасова, од којих је свака громулица исто тако велика као три стотине наших планета. Да би објаснили прошараност, астрофизичари, предвођени Робертом Брауном из Националне радио-астрономске опсерваторије у Сокороу, Новом Мексику, претпостављају да звезда која експлодира одбацује само један део своје масе стварајући омотач који се глатко шири. Други део масе остаје у облику фрагмената који се спорије крећу. Када спољни омотач успори кретање, ови фрагменти га сустижу и пробијају се кроз њега. Сваки од пробоја производи радијацију, што може објаснити како „супернове“ тако дуго остају толико светле. Стални пробоји изнутра одржавају их осветљеним. Сада је на теоретичарима да објасне како звезда може да експлодира у етапама.

А. С.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љуба

МЛАДУНЧЕ НИЈЕ ОЖИВЕЛО, АЛИ...

МАМУТИ ЋЕ ОПЕТ ХОДАТИ ЗЕМЉОМ

Кости
откривене
у
Сибиру

**НЕУСПЕХ ПРВОГ
ПОКУШАЈА НИЈЕ
ОБЕСХРАБРИО
ЧАРОБЊАКЕ ГЕНЕТСКОГ
ИНЖЕЊЕРИНГА. ЧЕКА
СЕ НОВА ПРИЛИКА. У
МЕЂУВРЕМЕНУ, ЕВО
ЊИХОВЕ ПРИЧЕ**

Читаво брдо мамутских костију ископано је, пре извесног времена, на левој обали реке Берелек у Сибиру. Укупно осам тона костију животиња различите старости. Месецима су четири истраживачка тима из Америке и Совјетског Савеза скупљала ове

Професор Верешчагин и др Мајклсон (лево) испитују веома очувано тело бебе мамута.

остатке из праисторије. Сада их помно испитују с намером да се што прецизније допуни слика слоновог претка и утврди какав је однос постојао између мамута и човека.

Поменуто откриће представља само почетак обимног истраживачког рада. Јер, други остаци леже блокирани у такозваном „пермафросту“ (вечитом леду који у Сибиру почиње на око метар дубине) а за истраживаче представљају још драгоцености материјал.

— Занимљиво је да смо пронашли мало кљова — каже профе-

сор Николај Верешчагин, председник специјалне комисије за проучавање мамута и члан Совјетске Академије наука. — А то значи да је пре више хиљада година неко већ био на овом месту. Највероватније у потрази за слоновачом.

На многим костима откривена су оштећења настала од удараца металним предметима. На другима, опет, остали су трагови из веома далеке прошлости, тако да подсећају на обрађиване кости нађене у прастарим насељима на обалама Дона и Десне.

Колибе од костију

У ствари, уз само гробље мамута постојало је такође насеље праисторијских ловаца, што потврђују археолошка ископавања на дубини од око два метра.

Осим тога, геолошка истраживања потврђују да је на том месту некада било језеро, настало вероватно од неког рукава реке Берелек. У њему су се гомилали лешеве, не само мамута, него и других сисара. Нарочито у пролеће и јесен кад танак лед на води представља замку за неопрезне. Делимично залеђене реке у Совјетском Савезу и данас гутају на стотине лосова, срндаћа, дивљих свиња. Њихова тела гомилају се у увалама или удубљењима преко којих се изливају реке.

— Врло је вероватно — каже даље професор Верешчагин — да су настајању ове велике костурнице допринели и палеолитски ловци, тако што су крда натеривали у мочваре из којих више није било

излаза. На исти начин нека јужноафричка племена и данас лови слонове. Претпоставља се да су ти ловци на различите начине користили кости угинулих мамута и оних које су сами убијали ради меса и крзна. Од њих су градили колибе или су их користили уместо дрва, што је чинило и друго становништво Централне висоравни и Белорусије.

Мужјаци угрозили врсту?

Било како било, гробље мамута у Берелеку намеће и једно питање: шта се заправо догодило с рунастим дебелокошцима висине преко 3,5 метара и тежине преко шест тона?

Њихова крда настањивала су простор између Енглеске и северне Италије — од Скандинавије до Кавказа и острва Сахалин. Других непријатеља осим човека нису имали. Па ипак, пре 9 до 12 хиљада година нестали су с лица Земље. Зашто?

Тренутна запажања у вези с изумирањем животињских врста, ако није у питању утицај човека, истичу биолошке чиниоце и природну средину, смањену плодност и ограничене могућности размножавања, рађања већег броја мужјака и сл.

Откривено је, на пример, да је и код мамута у једном тренутку дошло до превласти мушког пола, али је исто тако познато да је пред крај леденог доба (9–12 хиљада година раније) било наглих температурних промена које су сигурно имале одлучујући утицај на животињски свет у близини полова. Тако су изумрли не само

мамути, већ и вунасти носорози, мошусни бикови (делимично) и пећински лавови. А палеолитски ловци само су убрзали овај процес.

Четрдесет миленијума је ипак много

Теоријски, данас постоји могућност да се изумрле животиње врате у живот — да се пробуде из вечног сна. Ову научно-фантастичну верзију могуће је преточити у стварност уз помоћ генетског инжењеринга.

Да би вам све било јасније, вратићемо се у лето пре десетак година кад је у слоју вечитог леда на обали реке Дима на совјетском далеком истоку, пронађено недирнуто тело малог мамута који се удавио у блату пре, отприлике, 44 хиљаде година. Од обичног слончића разликује се по малим ушима и густом крзну које понегде покрива кожу.

Посебне биолошке провере извршили су, у Лењинграду, професор Верешчагин, Американац Мајклсон и група стручњака са универзитета Вејн. Утврђено је, између осталог, да је „беба мамут“ имунолошки и генетски ближа азијском него афричком слону.

Сви покушаји да се оживе ћелије малог мамута показали су се узалудни. Упркос неким повољним околностима, овог пута није ишло. Међутим, верује се да у огромном природном замрзвачу као што је Сибир може да се нађе још боље сачувано тело мамута које ће, уз помоћ најсавременијих истраживачких метода, пружити податке о генетској формули своје врсте.

Мамута ће родити слоница

Тај такозвани „код“ може да се обнови уживо уз помоћ хромозома садашњег азијског или афричког слона и серије укрштања која би водила у супротном правцу. Новорођени мамути сваки пут би све више личили на своје претке, док најзад на свет не дође животиња која се ни по чему не би разликовала од правог мамута.

Ево и додатног објашњења оптимисте професора Верешчагина:

— Очувани примерци мамута који су нам досад били на располагању показују да је меко ткиво потпуно изгубило течност и прошло кроз процес мумификације, при чему су уништене ћелијске мембране и међућелијске структуре, а с тим и протеини из језгра, хромозоми и сам генетски код. Ако бисмо пронашли мамута који је провео у леду не више од 10 хиљада година, у условима који би по неким нормама били идеални, лако бисмо у некој телесној ћелији открили његову генетску формулу.

Дакле, срећан стицај околности сасвим сигурно ће омогућити да давно нестали предак слона поново настани наше просторе.

Д. Варагин

На обали реке Берелек било их је највише.

ВРАБАЦ ИЛИ МЕТЕО- РОЛОГ

ПРОГНОЗА
ЈЕ ТАЧНА,
АЛИ...

Зашто не погледају кроз прозор? – Кажемо увек кад нас изневери званично предвиђање времена. Али, за све је, изгледа, крива технологија која је до те мере усавршена да јој се мора веровати и онда када греши

Једног петка по подне у фебруару, пре две године, Национална метеоролошка служба Сједињених Америчких Држава предвиђала је у Њујорку умерене снежне падавине. Велико невреме, објашњавали су, заобићи ће овај град и захватити области северозападно од Вирџиније. Становници Њујорка су навикли на хладне зиме, али да ће се те ноћи на њихов град сручити толики снег, више од пола метра, с наносима и до два метра, то нико није очекивао. Хаос који је настао у овом вишемилионском граду можете и сами да замислите: паралисан саобраћај, затворене радње и школе...

податке компјутеру. Он, опет, превари човека и – прогноза је погрешна.

Око света – за један сат

Најзначајнија промена у предвиђању времена дошла је с изумом временског сателита. Прве слике облака снимљених из ваздуха послао је Тирос I 1960. године. И, први пут тада, метеоролози су могли да виде како изгледа један олујни облак у целини.

Данас постоји око десет хиљада пунктова у којима људи, компјутери, аутоматски уређаји, укључујући и вештачке сателите, сваког сата бележе метеоролошке појаве и те податке бесплатно шаљу у сто педесет земаља, чланица Светске метеоролошке организације којој припада и Југославија.

Постоје три врсте научне прогнозе које се у целом свету служе истим методима. Краткорочна прогноза – даје се за два сата унапред, а најдуже за три дана. То је најсигурнија прогноза. За њу се користе радар који снимају небо.

Ти снимци се компјутерски обрађују, а од њих се до-

Прича
о Борису
Кољчицком

ЧОВЕК КОМЕ СВИ ВЕРУЈУ

**ВЕЋ ПУНИХ
ЧЕТРДЕСЕТ И ШЕСТ
ГОДИНА ЈЕДАН
МЕТЕОРОЛОГ-АМА-
ТЕР ВЕЛИКОМ
ПРЕЦИЗНОШЋУ
ПРАВИ
ДУГОРОЧНЕ
ВРЕМЕНСКЕ
ПРОГНОЗЕ.**

Крајем августа прошле године у новинама је објављена временска прогноза Бориса Кољчицког за наступајућу јесен под насловом „Лепо и топло још четрдесет дана!“ Већ је крај

октобра и „михољско лето“ још траје. Као и обично Борис Кољчицки није погрешно. Овај вредни старац и данас са својих осамдесет и шест година сакупља свакодневно метеоролошке податке, чита стручну литературу и посећује оближњу сплитску опсерваторију. Знање и дугогодишње искуство метеоролога-аматера, како воли да се представља, начинило је Бориса Кољчицког једним од највећих прогнозера времена у Европи. Сведено на једну реченицу његово искуство могло би да гласи и овако:

– Оно што се догађало у првој половини године, вратиће нам се и у другој, али обрнутим редом. Имали смо влажно проле-

бијају шеме и графикони са подацима о температури на различитим висинама, атмосферском притиску, брзини кретања облака, проценту влаге... На основу свега тога метеоролози дају прогнозу, али и благовремено упозоравају у случају опасности, као што су урагани, тропске олује, шумски пожари, буре, поплаве...

Друга врста прогноза су средњорочне. Дају се од три до шест дана унапред.

Постоје још и дугорочне прогнозе које дају изгледе времена за петнаест дана, изузетно за месец дана унапред. Имају само оријентациону вредност и код њих су могућа највећа одступања. Она се заснивају само на упоређењу статистичких података о временским приликама више година уназад.

У Југославији се подаци о временским приликама добијају из више од сто метеоролошких станица, али постоји и читава мрежа радара. Онај у Кошутњаку, у Београду, на новој згради Хидрометеоролошког завода СР Србије, висок је 35 метара и има домет од 300 километара у пречнику. Пошто је Југославија чланица Светске метеоролошке организације, ту, али и у све остале наше центре, стижу информације из целе Европе

ВОЋКЕ СУ ДВАПУТ ЦВЕТАЛЕ...

Много пре проналаска сателита, радара или балона, људи су знали да предсказују време. Посматрали су природу и открили да су неке животиње и биљке прави живи барометри, термометри, па чак и хидрометри. И данас, као пре много стотина година, можете да чујете: „Биће кише, ласте ниско лете“. Или, „По други пут је цветало воће, биће јака зима“.

Људи су, у ствари, приметили да инсекти лете ниско, а за њима и ласте. Кишу предвиђају и патке ако их видите да гњурају по води. Врпци су опет брбљиви кад је лепо време, а троми и ћутљиви уочи кише. Ако се скривају испод стрехе – биће олује. Кад их видите како шћућурени седе на дрвећу или на крововима – падаће снег без ветра. Ако почну да цвркућу у хору – отоплиће.

Пред непогоду, сом исплива на површину, док штука наслути промену времена 24 часа унапред и на дну ће сачекати лепо време. Мрави се пред кишу брзо враћају у мравињак.

Промену времена наслућују и кућни љубимци: пас и мачка. Ако се пас склупчао – захладниће. Кад га видите да се разбашкарио и спава на леђима – отоплиће. Пре него што ће да захладни, мачка нађе неко топлије

место, савије се у клупко, њушку покрије шапом и спава.

Добри показатељи времена су и биљке. Маслачак и љубичица склопе латице усред дана ако наслуте кишу. Зима ће бити хладна и пуна снега ако те године много роде орах или јагоде. Много жира на храсту значи благу зиму. А багрем опојним мирисом наговештава долазак кише.

И људи осећају промену времена. Најосетљивији су астматичари, срчани и нервни болесници, они који пате од високог или ниског крвног притиска или су реуматични. А многим је барометар и ожиљак од операције.

најдуже за сат и по од тренутка мерења.

Клима се клима

Овај јануар с веома ниским температурама и много снега лично нам је на оне некадашње, „старинске“ зиме. А ми смо већ поверовали да је таквим зимама дошао крај. Они зимогрођљиви су се томе радовали, деца су, наравно очајавала. Пролазили су им зимски распуст да се готово ниједном нису спустили санкама низ најстрмију улицу у крају. А онда, последње три зиме не само да су имале пуно

снега и ниских температура у континенталном делу, већ и на приморју.

И заиста, клима је последњих година баш климава. Зато се, ваљда и мишљења стручњака толико разликују. Једни најављују ледено доба, други тврде супротно – да клима постаје све топлија.

А шта у ствари утиче на промену климе? Од Сунчеве активности до размештаја планета, од Земљине ротације до вулканских ерупција. Између осталог и – човек. Загађује атмосферу и то угљен-диоксидом. За последњих сто го-

дина количина угљен-диоксида у атмосфери повећала се за око двадесет одсто. Он није штетан за жива бића, али у атмосфери апсорбује сунчеве зраке, упија их и задржава као неки покривач. Та појава зове се „ефекат стаклене баште“. Прорачунато је да ће због тог ефекта педесетих година следећег века на половима клима бити за десетак степени топлија, а на екватору само за три степена. Стручњаци кажу да свако значајније дизање или спуштање живе у термометру може битно да промени економску карту света, да

изазове нова сушна подручја, нове катастрофалне поплаве...

Али, промене климе не морају да буду трагичне ако их на време предвидимо. Колика је корист од предсказивања великих временских непогода и благовременог евакуисања становништва готово да се не може израчунати. Међутим, такозвана сателитска метеорологија, која је достигла фантастичну прецизност, имаће своју праву функцију тек кад упозорење једном делу света постане аларм за читаво човечанство.

С. И.

Зурећи у небо

Кад је реч о дугорочним предвиђањима времена, онда се примењују принципи тзв. теорије изравњавања времена и временске температуре, коју је такође Кољчицки сам измислио. Такве прогнозе обистинују се, у просеку, с минималним одступањима од двадесетак одсто. С обзиром да их чика Борис једини прави, није чудно што Кољчицки телефоном свакодневно траже из читаве Европе. Пчелари, пољопривредници, лађари, пилоти, хидроелектричари, пивари, циглари – сви би да сазнају какво их време очекује у следећих шест месеци. Човеку какав је Борис Кољчицки, скроман и тих, поверење људи је највећа награда. То је оно што овог пензионера, руског емигранта и доскорашњег Земунца чини срећним.

Борис Кољчицки је рођен у Новоукрајинску на почетку овог века. Отац му је био трговац и циглар, а мајка домаћица. По пореклу је заправо Грк,

али је с проруским презименом своје баке. Још као дечака, а касније и као питомца Одеског атриљеријског училишта, копкало га је зашто у његовом селу нема кише, кад је његовом оцу и стрицу била тако потребна за прављење цигле. Умео је данима да седи на крову и да зуре у небо очекујући тамне облаке. А онда је и у школи почео да учи метеорологију и да ради прве краткорочне прогнозе.

Титов прогнозер

Године 1920. као питомац Борис Кољчицки је с још тридесет другова побегао са школског брода у Херцег-Новом. Годину дана касније, као емигрант без дозволе кретања кроз Југославију, илегално је дошао у Земун код сестре и ту остао. Већ следећег месеца отишао је у опсерваторију и почео озбиљно да се бави прогнозом времена. Своју прву дугорочну прогнозу начинио је за Министарство саобраћаја 1939. И била је успешна.

Онда је дошао још један рат. Борис Кољчицки

је ратовао заједно са својом покојном супругом Милицом у Земуну. И тада се бавио временским приликама. После рата запослио се у Речном саобраћају, где је будућим бродарима предавао руски и књижевност, а професионалним лађарима, онако из хобија, давао своје прогнозе. Онда је министар Тодор Вујасиновић, негде 1964, однео неке његове прогнозе у Министарски савет.

– Тамо их је видео друг Тито и заинтересовао се за моја предвиђања времена. Увек би, после тога приликом доласка у Министарство саобраћаја говорио: „Реците ми шта прогнозира Тошин саобраћајни метеоролог?“ Од тада су курири свакодневно носили моје прогнозе на Дедиње. После се и војска заинтересовала за њих, па филмске компаније, а негде 1954. и „Вечерње новости“. И данас сарађујем с њима... – каже Кољчицки.

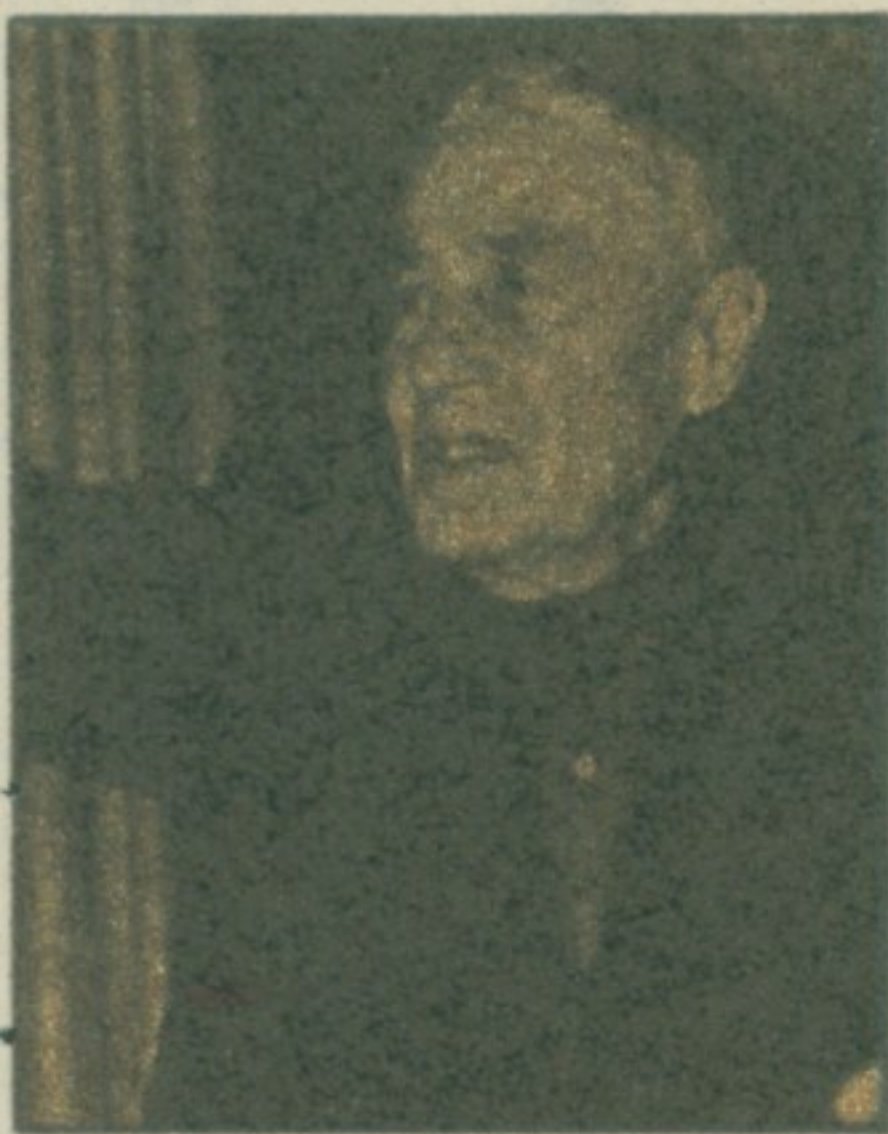
Новине и новинари су Бориса Кољчицког учинили славним, иако га

званични метеоролози-професионалци никада нису признавали. Мало и због тога што Кољчицки никада није био професионални прогнозер, а више због тога што су његова предвиђања, наводно, рушила углед професионалаца. Борис је и ту увреду набуситих колега отрпео. Настављао је да ради, истим темпом, сваког дана у свом стану у Бреговој улици у Земуну. Врло брзо захваљујући тачности својих прогноза Борис Кољчицки је постао познат и у својој земљи.

Писма опет стижу

– Док сам радио у Речном саобраћају, давао сам редовна предвиђања времена и совјетским бродовима који су пловили Дунавом. Тако их је једном неки инжењер однео у Москву. На аеродрому Шерјеметово постављена је 1970. године. Кажу, и данас стоји тамо – сетно ће Борис, јер је увек желео, али није имао прилику да види своју Русију.

М. Л.

ће, дошла нам је сува јесен. Имали смо топло лето, доћи ће нам јака зима. Ово правило, када је краткорочно предвиђање у питању, може се лако претворити у бројке. На пример, онолико пута колико је лети температура ваздуха прелазила двадесет и пет степени, толико ће пута та иста температура падати испод нуле. Тамо где ће та зима бити најхладнија, ту ће лето бити најтоплије, а тамо где зима буде најблажа, ту ће лето бити највлажније – прича нам Кољчицки.

Око поноћи између 22. и 23. марта 1866. године „Летећи експрес“, воз компаније „Цеферсон, Медисон и Индијанополис“, пролазио је недалеко од градића Симор у држави Индијани када су се два маскирана човека појавила из гомиле цепа-ница на тендеру локомотиве и наредила машиновођи да заустави композицију.

Два друга маскирана човека, која су чекала крај пруге, ускочила су у вагон компаније „Адамс експрес“, специјализоване за транспорт вредности, разоружала и свезала стражара и дочепала се шеснаест хиљада долара у готовом новцу који се налазио у мањој челичној каси.

У вагону је била и једна

Нико није имао идеју ко су разбојници све док се човек по имену Гордон Кини није појавио пред представницима закона и изјавио како је касно увече, исте ноћи када је опљачкан воз, у том крају видео двојицу од браће Рено на коњима.

Браћа Рено: Џон, Френк, Вилем, Сајмон и Клинтон, били су добро познати у градићу Симор и околини. Ту су одрасли, сви су их сматрали поштеним грађанима и локална полиција је окле-вала да их приведе и саслуша.

Али, само неколико дана касније, неко је Гордона Кинија касно увече позвао да изиђе из куће и убио га на самом прагу. Овај случај натерао је полицију да промени став и шериф је сазнао да су Џон и Сајмон Рено, у

друштву пријатеља Френка Спаркса, провели неколико бурних ноћи у салу-ну суседног градића нештедице расипајући новац.

Сва тројица су ухапшени и, наравно, одлучно одбили оптужбу о пљачки воза, али никако нису могли да објасне одакле им толики новац. У недостатку чврстих доказа пуштени су на слободу уз кауцију.

Случај се још више замрсио када је исти воз на истом месту и на исти начин опљачкан по други пут.

Непосредно после те друге пљачке обласни шериф сазнао је од доушника, чије име није открио, да су тај напад извели Волтер Хамонд и Мајкл Колеран, већ сумњиви полицији због ранијих, истина ситнијих, провала.

су детективи чувене агенције Пинкертон из Чикага.

Пинкертонови људи, мајстори од заната, ухватили су у области Дејвис Џона Реноа. Разбојник је одмах изведен пред суд и осуђен на двадесет пет година робије у Државном затвору Цеферсон Ситија због низа провала и убиства у том крају.

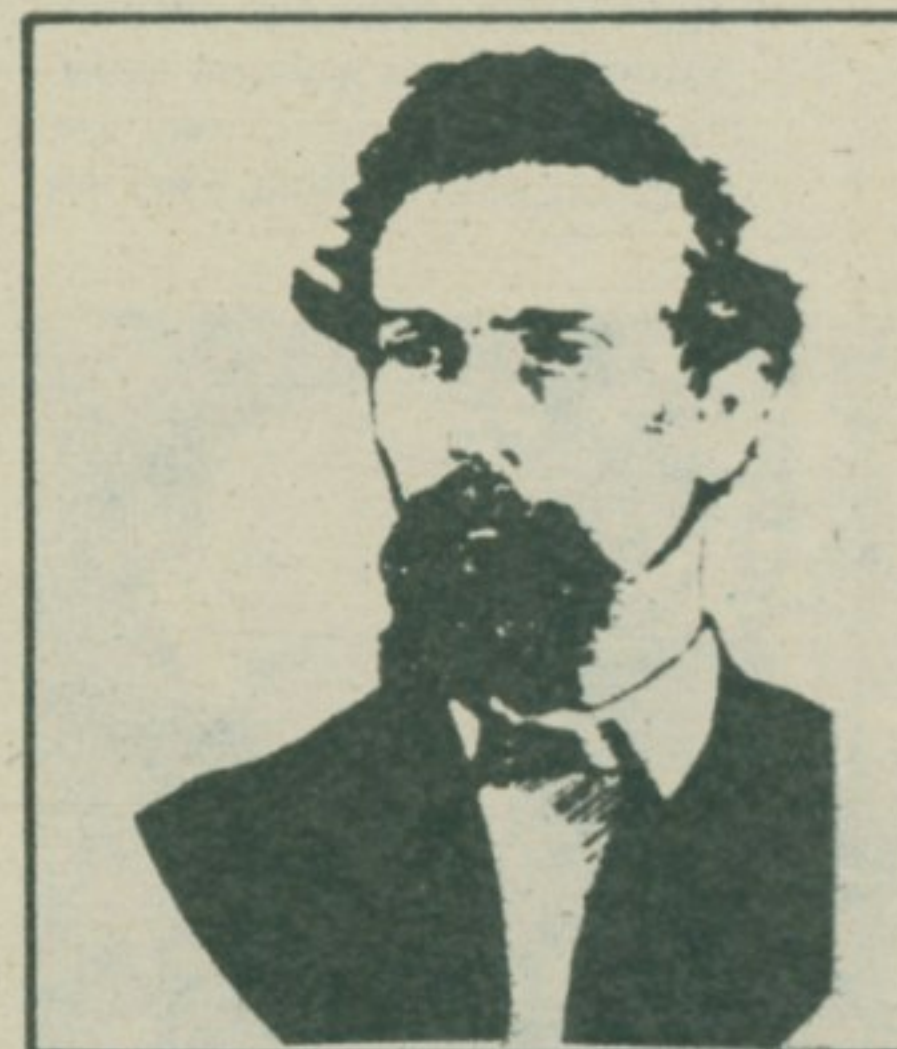
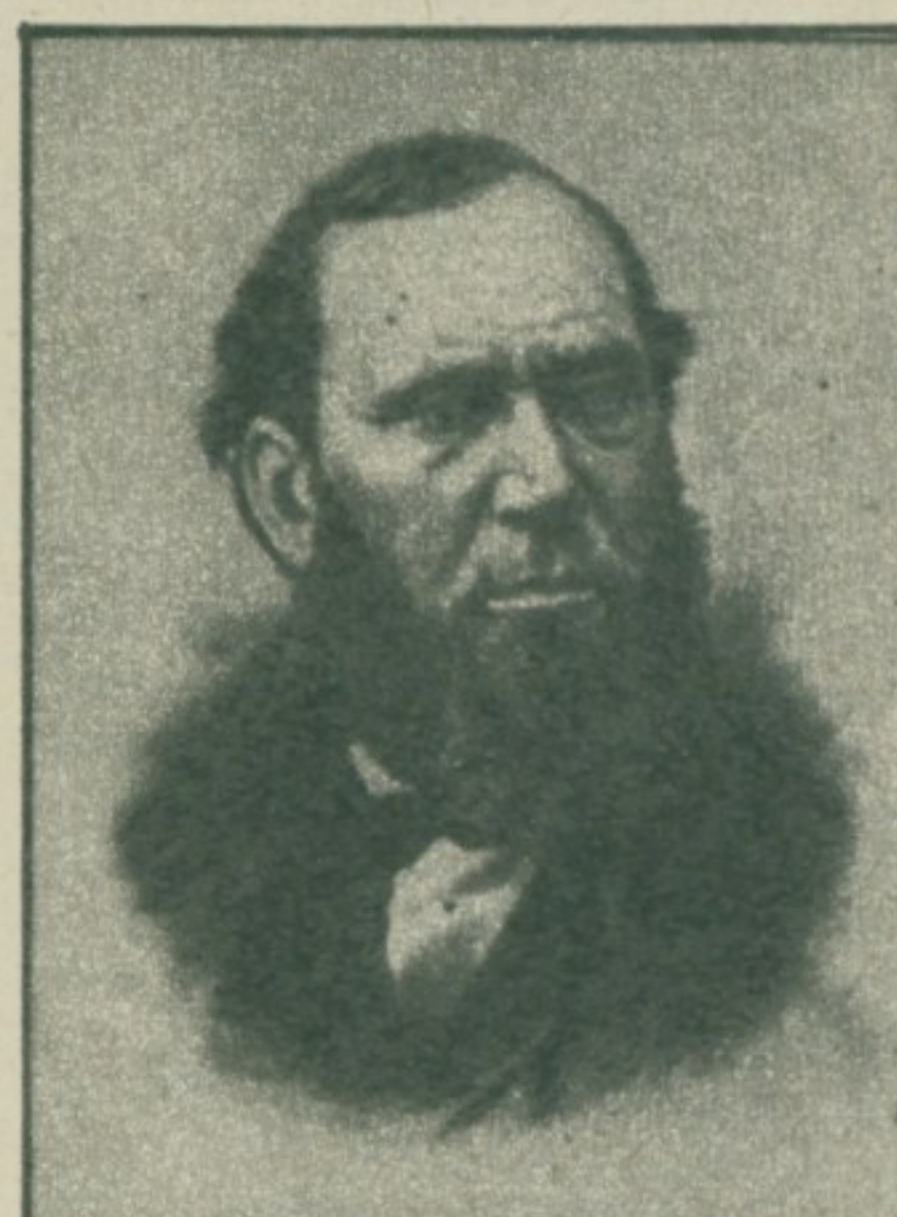
Али, напади на возове после овога нису престали као што су се власти и грађани надали. Убрзо је још једна композиција компаније „Цеферсон, Медисон и Индијанополис“ опљачкана у Маршфилду, држава Мисури.

Када је машиновођа, усред ноћи, изишао из кабине да, по обичају, прегледа локомотиву, нападнут је с леђа, онесвешћен и гурнут покрај шина. Ложачу, који је истовре-

посумњале на банду браће Рено, али овог пута ни-су успеле да нађу ниједног од њених чланова, са изузетком Џона Реноа који је чампо у затвору. Неке од украдених вредносних акција појавиле су се у Сиракузи, држава Њујорк. Траг је даље водио у Канаду.

Детективи Пинкертонове агенције успели су да нађу Френка, Сајмона и Вилема Реноа у градићу

Детектив Пинкертон, оснивач чувене агенције чија је девиза била: „Ми никада не спавамо“

Френк Рено је постао вођа банде после хапшења Џона Реноа

Сендвич, у канадској покрајини Онтарио, где су се бесомучно проводили расипајући новац пуним шакама. Нису им могли баш ништа. Пљачка возова била је тако нова и необична појава да нико још није ни помислио о склапању уговора за изручење таквих криваца између Сједињених Америчких Држава и Канаде.

Нису стигли на суђење

Пинкертонова агенција не би у оно време уживала глас најбоље у свету да су њени детективи дизали руке пред тешким случа-

ПЛЈАЧКА ПЕТЕЊЕТ ЕКСПРЕСА

СВЕТСКА
ПРЕМИЈЕРА
У
ИСТОРИЈИ
КРИМИНОЛОГИЈЕ

велика каса чији кључ стражар није имао. Бандити су је докотрљали до врата и избацили напоље. Затим су повукли звоно за узбуну и довикнули возовођи који је изишао из једног од путничких вагона: „Све је у реду, можете да наставите пут!“

Возовођа, који није имао појма шта се догодило, дао је знак за полазак.

Против браће Рено
нема доказа

У великој каси, избаченој крај пруге, налазило се четрдесетак хиљада долара, али пљачкаши нису успели да је отворе. Следећег дана нашли су је инспектори железничке компаније. Брава јој је била оштећена од удара тешког чекића, али је издржала.

**ИСТИ ВОЗ
НАПАДНУТ ЈЕ
ДВАПУТ НА ИСТОМ
МЕСТУ И НА ИСТИ
НАЧИН. И ЦИЉ ЈЕ
ОБА ПУТА БИО
ИСТИ:
СПЕЦИЈАЛНИ
ВАГОН СА НОВЦЕМ
И ДРУГИМ
ВРЕДНОСТИМА.
СЛУЧАЈ ЈЕ ЧЕСТО
КОРИШЋЕН У
ФИЛМОВИМА О
ДИВЉЕМ ЗАПАДУ
МАДА СЕ НИЈЕ
ТАМО ОДИГРАО**

Хамонд и Колеран су ухапшени и код њих је нађено далеко више новца него што су часни грађани у то доба имали обичај да носе са собом, а можда и да поседују. Полицији су признали да су они извршили другу пљачку „Летећег експреса“, а да су прву извела браћа Рено. За ову тврдњу, опет, није било доказа, па су иза решетака послати само Хамонд и Колеран.

Случај браће Рено и њиховог другара Спаркса остао је на мртвој тачки.

Случај преузима
Пинкертон

Децембра те исте године два бандита опљачкала су главну благајну области Галатин у држави Мисури одневши тридесет хиљада долара. Како је у оно време и хиљаду долара представљало огромну суму, ангажовани

мало искочио с друге стране локомотиве, нечија песница разбила је главу. Онда су са свих страна нагннули маскирани људи, одвојили вагон с вредностима од композиције, закачили га за локомотиву и одвезли.

За то време стражар задужен за тај специјални вагон слатко је спавао између две касе са сто хиљада долара намењених великим банкама у Њујорку. Пробудила га је лупа – бандити су обијали врата његовог вагона. Покушао је да се маши оружја, али су нападачи били бржи: зграбили су га и избацили напоље.

Чим су се дочепали новца и вредносних папира, разбојници су сели у локомотиву, одвезли се око два километра северно од Симора, напустили је и ишчезли у црној ноћи.

Власти су још једном

јевима. Напротив, наставили су неприметно да прате банду и знали су не само дан већ и час када су Виљем и Рајмон Рено, у

Овако је у новинама из 1866. године приказана прва пљачка воза на свету

свој прилици, припрема нови напад и у специјалне вагоне при свакој композицији постављено је више до зуба наоружаних чувара.

Предвиђени напад одиграо се у Браунстауну, петнаестак километара

полиција је сазнала да је пријатељ Џона Реноа уред ноћи када је покушана пљачка затражио помоћ најближег лекара. Одмах је ухапшен неки Волни Елиот, тешко рањен у ногу.

Елиот је, под притиском, открио имена оста-

мошћу полиције, узели закон у своје руке. Они су дограбили затворенике, извукли их из воза и обесили о прво дрво.

После пљачке код Браунстауна Сајмон и Виљем Рено су се једно време крили, а онда су ухваћени

рио врата, нашао се пред групом људи са црвеним маскама који су му запушили уста и везали га.

Уљези су почели да трагају за кључевима Ђелија и бука је пробудила шерифа. Он је стрчао у канцеларију дежурног спољњег стражара и људи са црвеним маскама запуцали су право у њега и – промашили га док је витлао у пицами. У општем метежу успео је да се извуче и продре до западног крила затвора где га је, такође, сачекала група црвених маски. Цео затвор био је запоседнут!

Преживео је само најглавнији

„Господа, не пуцајте, ја сам шериф Фаленлав!“ узвикнуо је. Господа су ипак пуцала и ранила га у десну руку. Али, ни претњама ни ударцима нису успели да му измаме где се налазе кључеви Ђелија.

Маскирани људи су се попели у његов стан, испрвртали све ормаре и фиоке и нашли кључеве у тоалетном сточићу госпође Фаленлав. Настало је ново убеђивање пошто су кључеви били различити и без ознака за које су Ђелије.

Шериф је упорно одбијао да каже било шта и тек је унутрашњи стражар, под батинама, поотварао Ђелије које су маскирани људи означили.

Прво је изведен и одмах обешен Френк Рено, затим његова браћа Виљем и Сајмон и, на крају, Карл Андерсон. Ниједном од њих није дозвољено ни да се помоле за опроштај од грехова.

Ујутру, када су у затвор приспели остали стражари, грађани који су под црвеним маскама применили закон линча били су далеко. Зна се да их је било стотинак, али никада нису идентификовани.

Од свих пљачкаша возова у животу је остао само Џон Рено, душа банде, главни организатор и узор каснијих пљачкаша широм Сједињених Америчких Држава. Он је издржао казну од двадесет пет година робије у Државном затвору Мисурија.

Када је пуштен на слободу, био је средовечан, у одличној физичкој форми. Његов даљи живот није познат. Није више имао никог, ни породицу, ни пријатеље, негде је нестао и јавност га је, једноставно заборавила.

Остао је само забележен као први пљачкаш возова у историји.

Б. Дожић

Грађани, изнервирани тромошћу полиције, применили су такозвани закон линча

пратњи члана банде Карла Андерсона, прешли границу и упутили се према америчкој држави Индијани. У Канади је, привремено, остао само Френк Рено.

Детективи су обавестили власнике железнице и возно особље да се, по

од Симора, и то на исти начин као у Маршфилду.

Бандити су се прилично изненадили када су видели да врата вагона с вредностима нису изнутра замандаљена, а још више када је група чувара спремно запуцала. Пљачка није успела, нико од стражара није повређен, али су и разбојници, одговарајући ватром на ватру, умукли.

Неколико дана потом

лих чланова банде који су, према плану браће Рено, покушали последњу пљачку воза: Чарлс Розенбаум и Лефти Клифтон. И они су ухваћени и заједно са Елиотом и стражом стрпани у воз за Симор где је требало да се одржи суђење.

На отприлике пола пута воз је зауставио црвени фењер наред отворене пруге. То је била патрола грађана – добровољаца који су, револтирани тро-

у Индијанополису и пребачени у затвор у Њу Олбанију где се већ налазио Карл Андерсон. Ускоро им се придружио и Френк Рено кога су Пинкертонови детективи успели да намами у Америку и ухвате.

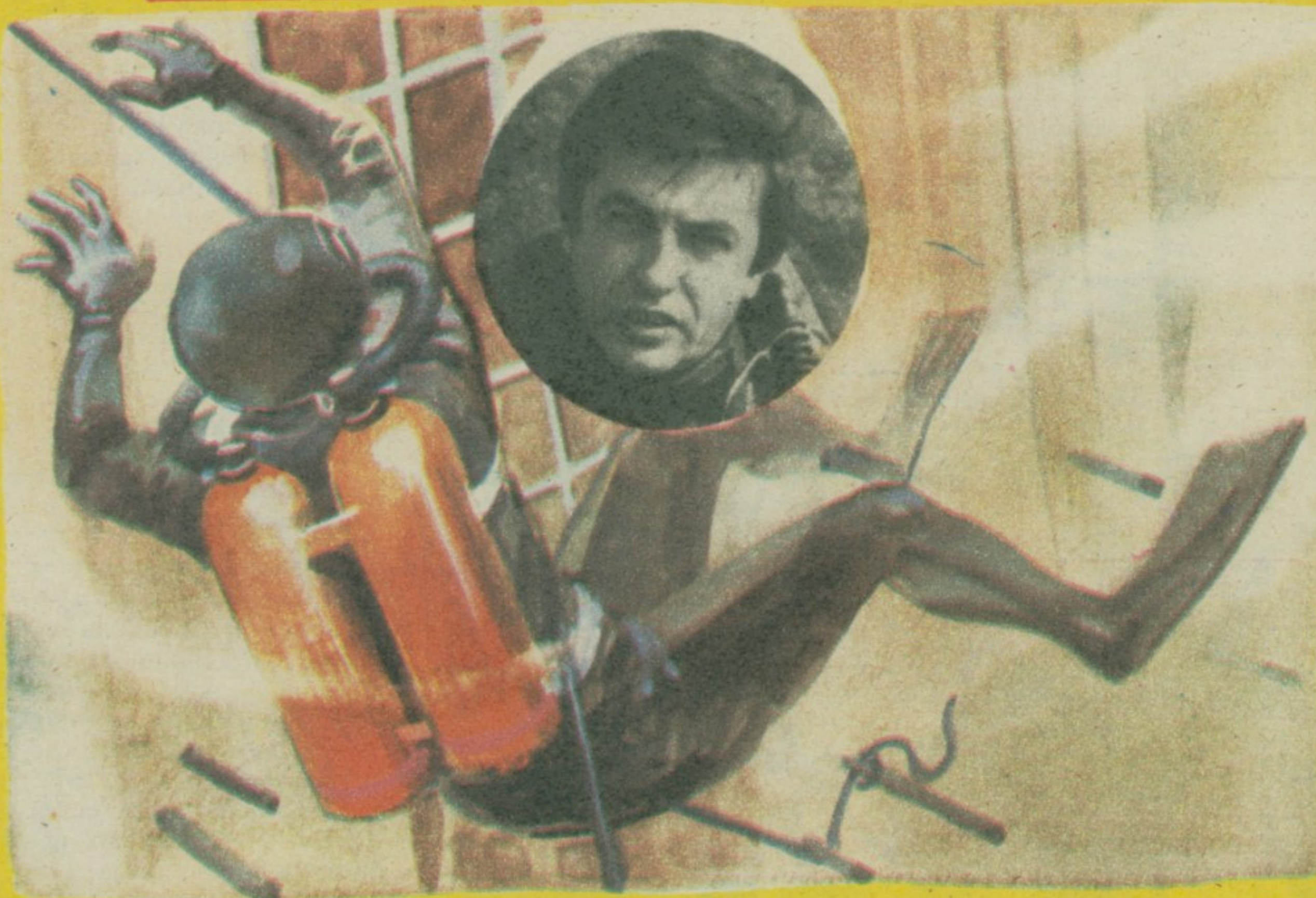
Закон у рукама црвених маски

Са четворицом коловоза у затвору и тројицом линчованих власти су сматрале да ће, коначно, завладати ред, бар што се тиче возова. Грађани, којима је свега било преко главе, нису делили то мишљење.

Хладног јутра 12. децембра 1868. године, три сата пре свитања, воз који се састојао само од локомотиве и једног вагона тихо је, угашених светилки, ушао у станицу Њу Олбани. Град је мирно спавао. У затвору је чврсто спавао и једини дежурни стражар, а такође и шериф Фаленлав у свом стану на првом спрату затвора.

Спољни стражар управо је завршио редовни обилазак зграде, вратио се у канцеларију и сео покрај ватре. Чуо је ларму са улице и помислио да то полицајац спроводи неког пијанца, што се често догађало. Када је отво-

ЖИВОТ ЈЕ ПРИЧА, ПРИЧА ЈЕ ЖИВОТ

ВАЖНА ЈЕ РУКАВИЦА

**СИГУРНОСНО УЖЕ КОЈЕ ЈЕ ОД
РОНИОЦА ВОДИЛО НА ПОВРШИНУ
ЗАПЛЕЛО СЕ У ЖЕЛЕЗНЕ ШИПКЕ
ПРИ ДНУ И ЧОВЕК НИЈЕ МОГАО
ДА ИЗРОНИ. ВАЗДУХА ЈЕ
НЕСТАЈАЛО, А ВОДЕНА СТРУЈА
НОСИЛА ГА ЈЕ НА ОГРОМНУ
РЕШЕТКУ ОДАКЛЕ НЕМА СПАСА**

Значи, готово је – крајњим напором мислио је искусни инструктор роњења Зоран Радојчић. – Ово је крај: губим битку; и то на смешна три метра дубине, надхват мојих великих другова, великих ронилаца. Ваздуха више нема: још само мало, и свест ће потпуно да се замрачи и нестане...

Али, у том монологу, надамак смрти, уверен да су то последње и, чудно, веома смирене мисли које му протичу кроз мозак, Зоран се снажно, и рукама и ногама, борио против моћне водене струје. Добро је знао: клоне ли само за трен, бујица ће једноставно да га залепи на огромну решетку. А спаса тада више сигурно нема.

Отпаци против термоелектране

Било је јутро 13. децембра 1982. године кад је Термоелектрана „Никола Тесла“ из Обреновца позвала рониоце Друштва подводних активности УРС из Београда да хитно очисте осам решетки, високих пет метара на такозваном водозахвату. Уколико водозахват, односно црпиште изнад тих великих решетки, не ради правилно, угрожена је целокупна производња ове и те како важне електране: Сава на решетке наноси огромне количине грања и разних отпадака, кроз њих силовито протиче чак једна осмина речног тока, тако да ових осам поља морају

да буде чиста, а доток воде неопходне за хлађење постројења безбедан. Изнад решетки туђи осам турбина: ако отпаци спрече дотицање воде – њихов рад престаје.

Екипа од шест инструктора роњења стигла је на водозахват око 11 часова. Обезбедивши место по свим прописима роњења, Зоран је с једним другом заронио на око три метра дубине да чисти једну по једну решетку. Пре рада на једној од њих спустили би изнад ње затварач и тако готово потпуно смањили налет воде.

Без тешкоћа и застоја очистили су две решетки. У ронилачким оделима, с боцама кисеоника на леђима и тешким, оловним појасевима око струка да их снажно струјање воде не би померало и носило, чупали су из решетки заглављено грање, остатке пластичних предмета, боце, животињске кости, жицу... Везани ужадима око појаса, на дубини која је за њих била сасвим незнатна, осећали су се мирно и безбедно: иза њих је био вишегодишњи рад на великим дубинама, вађење унесрећених са дна мора, језера и река, гњурање мучним лавиринтом београдске канализације...

Шиштање уместо кисеоника

Кад су очистили и трећу решетку, приметили су да се у њу заглавио огроман рачваст пањ. Требало је да га вежу посебним ужетом да би га колеге које су се налазиле изнад воде извукле. Па то уже изронио је Зоранов друг, а он је остао под водом, уверен да ће посао да окончају без тешкоћа.

Ускоро је колега донео један крај ужета, везао га за пањ и дао знак онима горе да вуку. Међутим, при томе је то, треће, уже пренео преко Зорановог конопца, тако да је он одједном био заробљен.

– Иди, кажи горе да не вуку док се не отпеглам – рекао је Зоран. Нарочита, „фул фејс“ маска која покрива цело лице, омогућавала му је да из уста извади такозвани усник и нормално говори, а да се речи чују разговетно.

Пошто му је ваздух на измаку, колега жури на површину. За њим се упућује и Зоран, за сваки случај: – Не вуците, само да се превежем – рекао је, изронивши из воде само главом.

Међутим, док је говорио, осетио је како га вода заноси и вуче на суседну решетку изнад које затварач није био спуштен. Држећи се грчевито рукама за бетонски зид уроњен у воду, покушавао да се, упорним радом ногу, одупре воденој струји. У једном тренутку хтео је опет да изрони, али није могао: олабављено уже које је од његовог појаса водило на површину, ношено водом, уплето се, у мноштво железних шипки које су штрчале из бетона, над самим дном. Сад је био потпуно заробљен и сасвим немоћан. У тим тренуцима осетио је како је празна чак и резервна боца с кисеоником: усисавао је целим плућима, снажно, свестан шта ће ускоро почети да се дешава у његовом организму. Још један удицај, па још један, али му у глави одјекује само празно шиштање. Сад се мозак остацима кисеоника храни из мишића и крви, мислио је, упитавши се начас да ли је увек добро кад човек изврсно познаје физиологију свог тела. Ускоро ће угљен-диоксид, а затим оно последње, одлучујуће. Чудно: ти нестварно дуги тренуци који миле као вечност, не доносе панику, уобичајени страх, мисли о животу и његовом крају.

Иако све спорије и теже, мозак још ради, срце такође, ноге и руке слушају команде, снага не посустаје... Можда је и то смрт, та упорна свест о свести, та страшна могућност да се још непогрешиво зна и осећа у каквом сам положају, мислио је ронилац. Можда је спас још само у том истом ужету које се запетљало за арматуру: вода је бистра, јасно види његову светлу нит како се лелуја негде горе, ка бисерној светлости неба, где су ваздух, другови, живот...

У омчи

У слепоочницама већ тутњи, оштар бол као да цепа плућа, али тело слуша команду из мозга и рука дохвата слободан део конопца, изнад места где се уплео. Повући ће и тако се дочепати површине, планирао је Зоран. Зграбио је руком уже, снажно трзнуо, али се оно истог часа беживотно опустило.

Мислећи да је то његов знак да му опусте уже, другови одозго су тако и поступили. Зоран је потегао још једном, и конопца се поново олабавио.

Дакле, сад је заиста готово, прође му кроз главу.

Полако, као да времена има напретек, скинуо је рукавицу с десне руке и откопчао два појаса с оловним утезима. Стискајући рукавицу у другој руци, покушава да одвеже чвор ужета којим је везан око стомака. Не успева. Снага је на измаку, свест такође. Још добро зна да то не би могао да уради у рукавицама. Али, иако му се у глави већ мути, последња мисао је била: шта ли ће другови да кажу кад ме извуку без рукавица? Инструктор без рукавица? Смешно... Па рукавице су из комплета одела, првих бољих, скупочених одела која су набавили ронећи у најгорим условима.

Осећајући како бујица надјачава и све више захвата његово тело, инстинктивно омчу од ужета спушта од паса ка ногама. Срећом, било је довољно простора да се извуче. Кад је то најзад успео, јурнуо је ка површини.

Прво што је угледао кад је изронио био је један његов друг који трчи носећи резервне боце с кисеоником: осетили су да се са Зораном догађа нешто неуобичајено и сад су се брзо спремали да организују спасавање. А он је, без ваздуха у плућима, мозгу и целом телу, плутао ту, пред њима, чврсто стежући ону рукавицу.

Четрдесетогодишњи Зоран Радојчић рони више од пола живота, широм света. У тај чудесни, примамљиви и опасни свет тишине већ се спушта и његов тринаестогодишњи син Саша.

Иван Лончар

ТАМНИ
ТОМ!

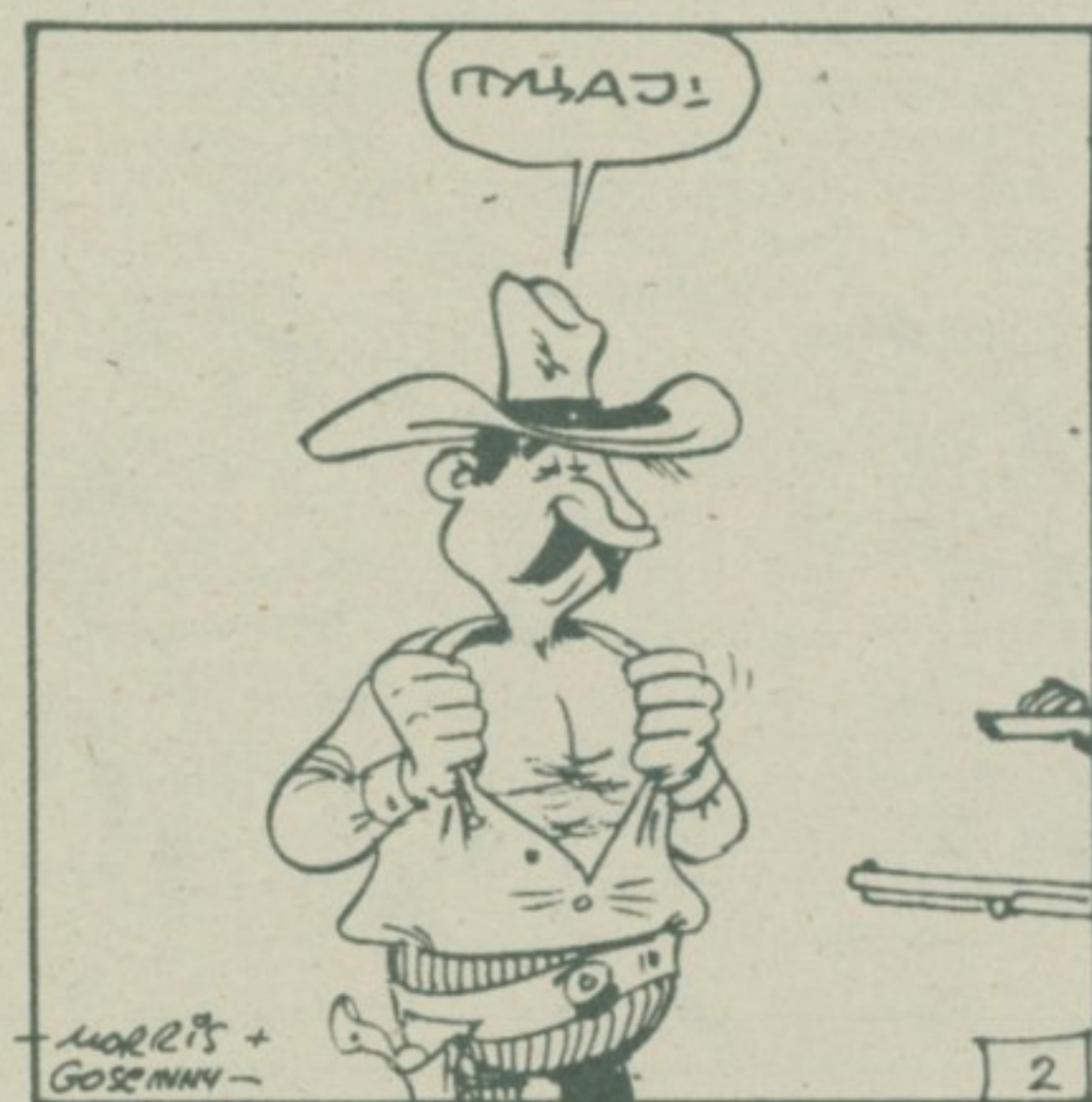
КАЛАМИТИ ЦЕЈН

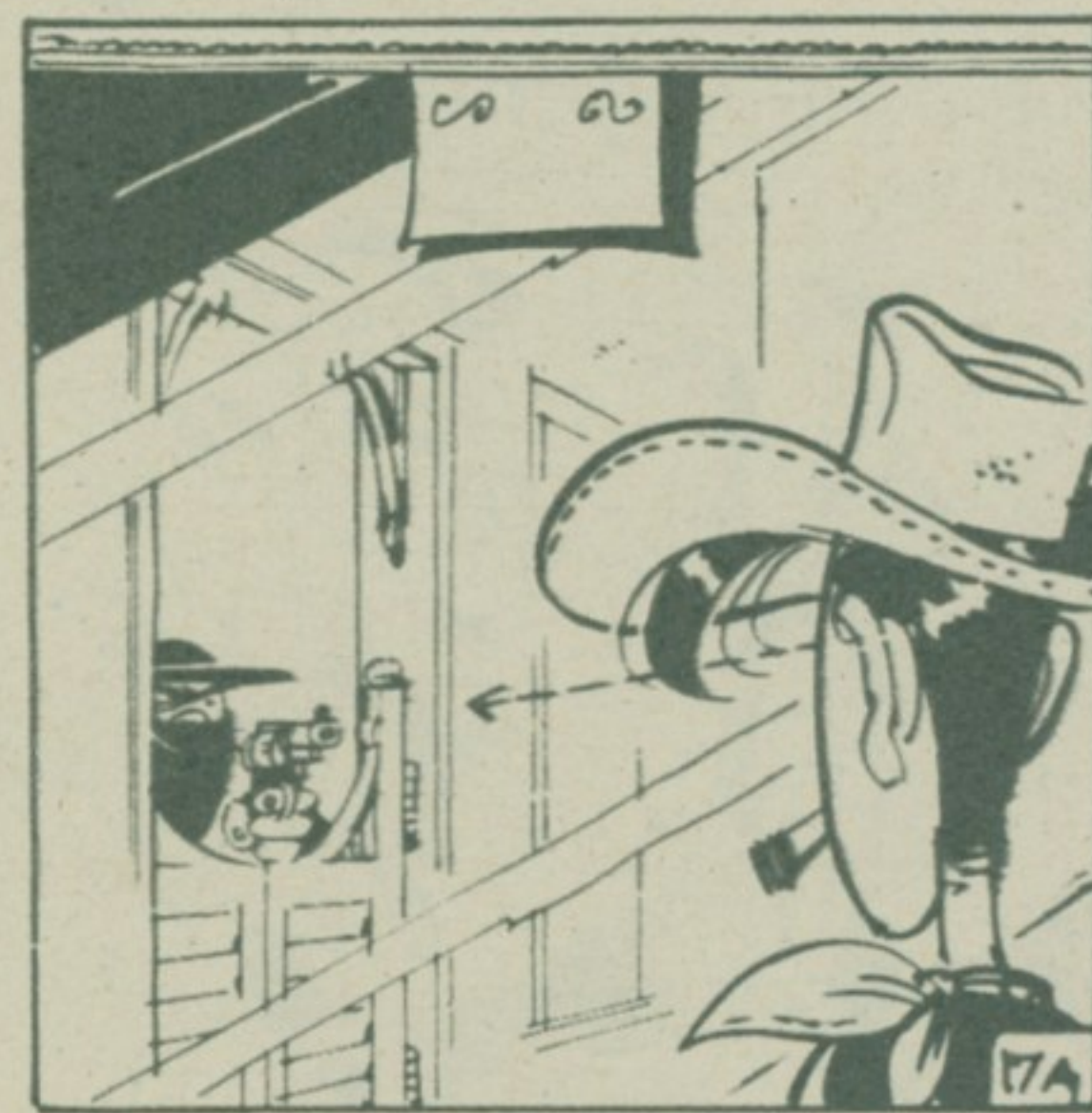
ПЛЕО

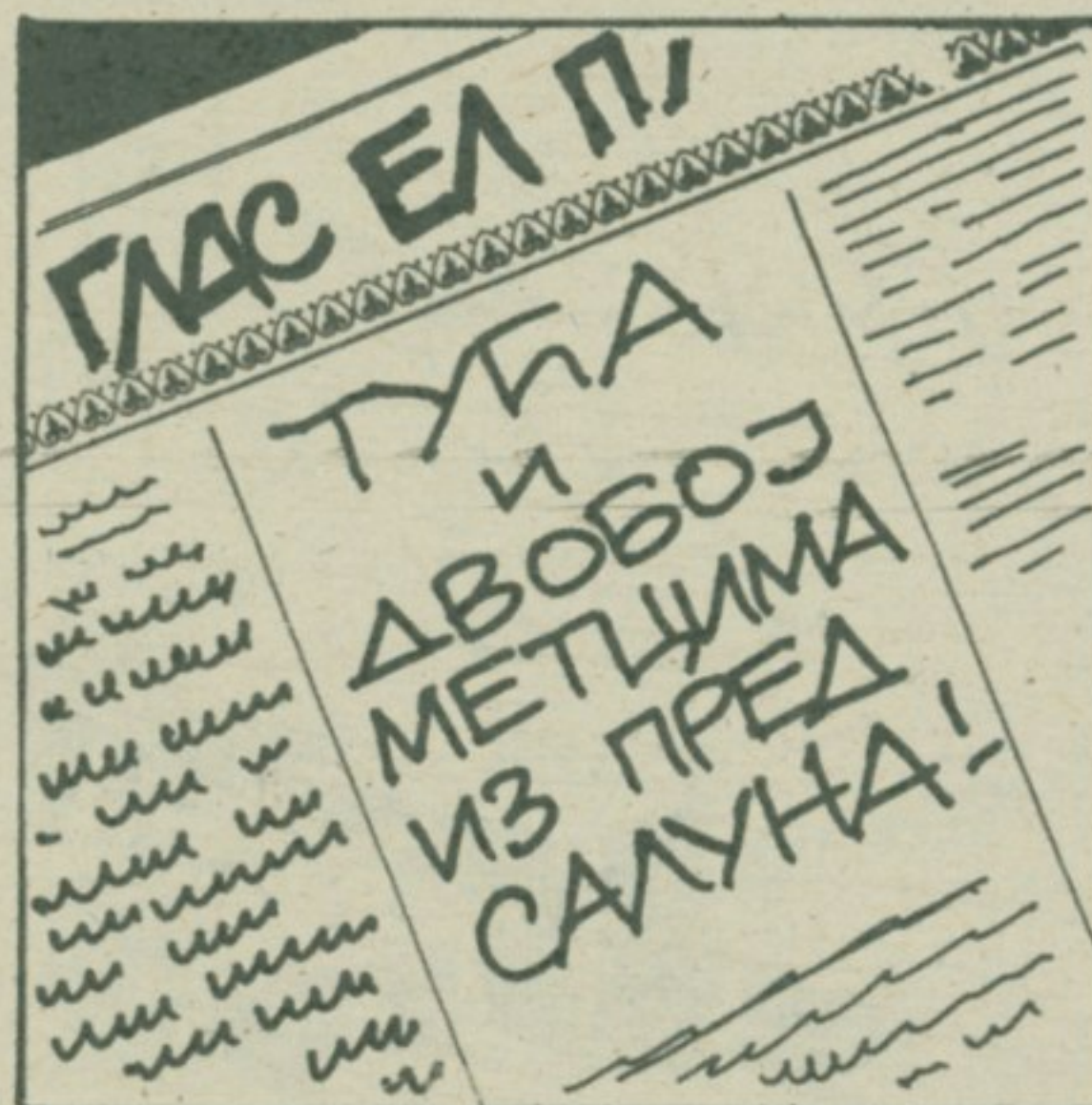
ЦРТА: МОРИС (MORRIS) ПИШЕ: ГОШИНИ (GOSCINNY) ПРЕВОДИ: ДР ИВАН КЛАЖИ

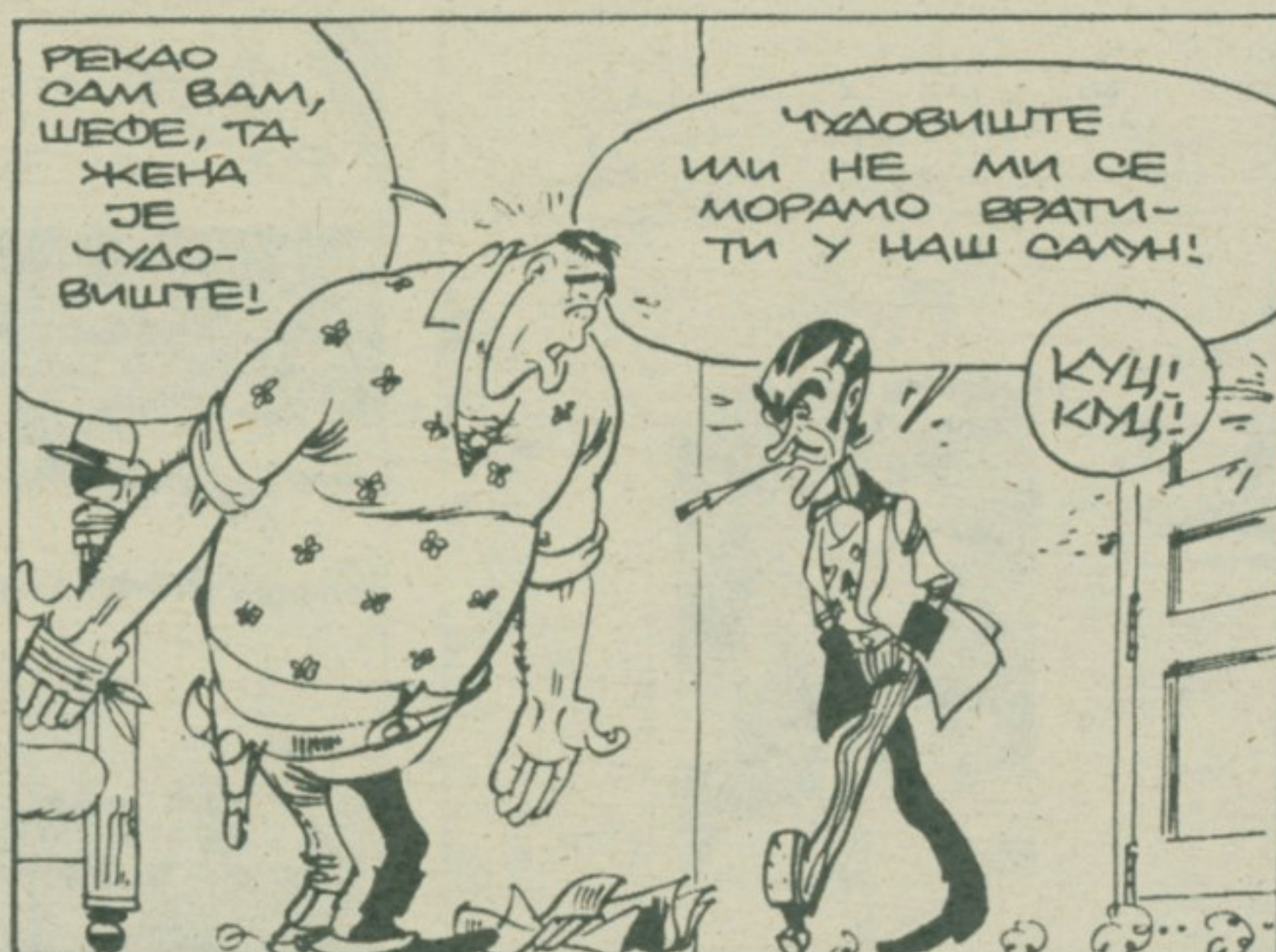
НА ПУТУ
ЗА ЕЛ ПЛОМО,
ГДЕ ТРЕБА
ДА СПРОВЕДЕ
ИСТРАГУ ОТРО-
ВИНИ ОРУЖЈЕМ
ТАМНИ ТОМ
СРЕБЕ КАЛАМИ-
ТИ ЦЕЈН. ОВА
"НЕЖНА" ДАМА,
МОШКИХ МАНИРА,
У ЈЕДНОМ ТАК-
МИЧЕВУ ОБАРАЊА
РУКЕ ПОБЕЂУЈЕ
СВОГ ПРОТИВНИ-
КА БЕВИ САМА
И ТАКО ПОСТАЈЕ
НОВИ ВЛАСНИК
САЏНА...

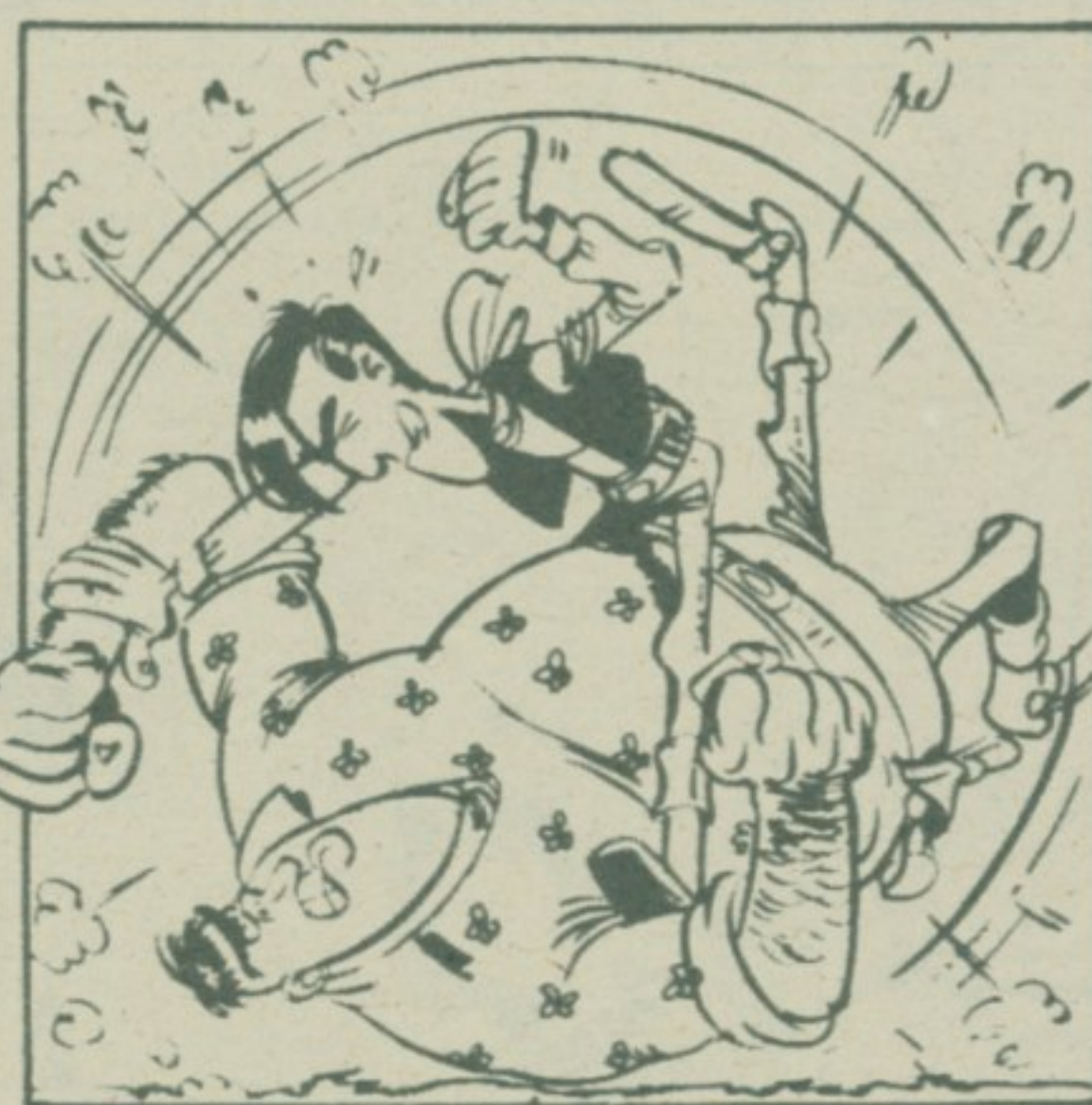
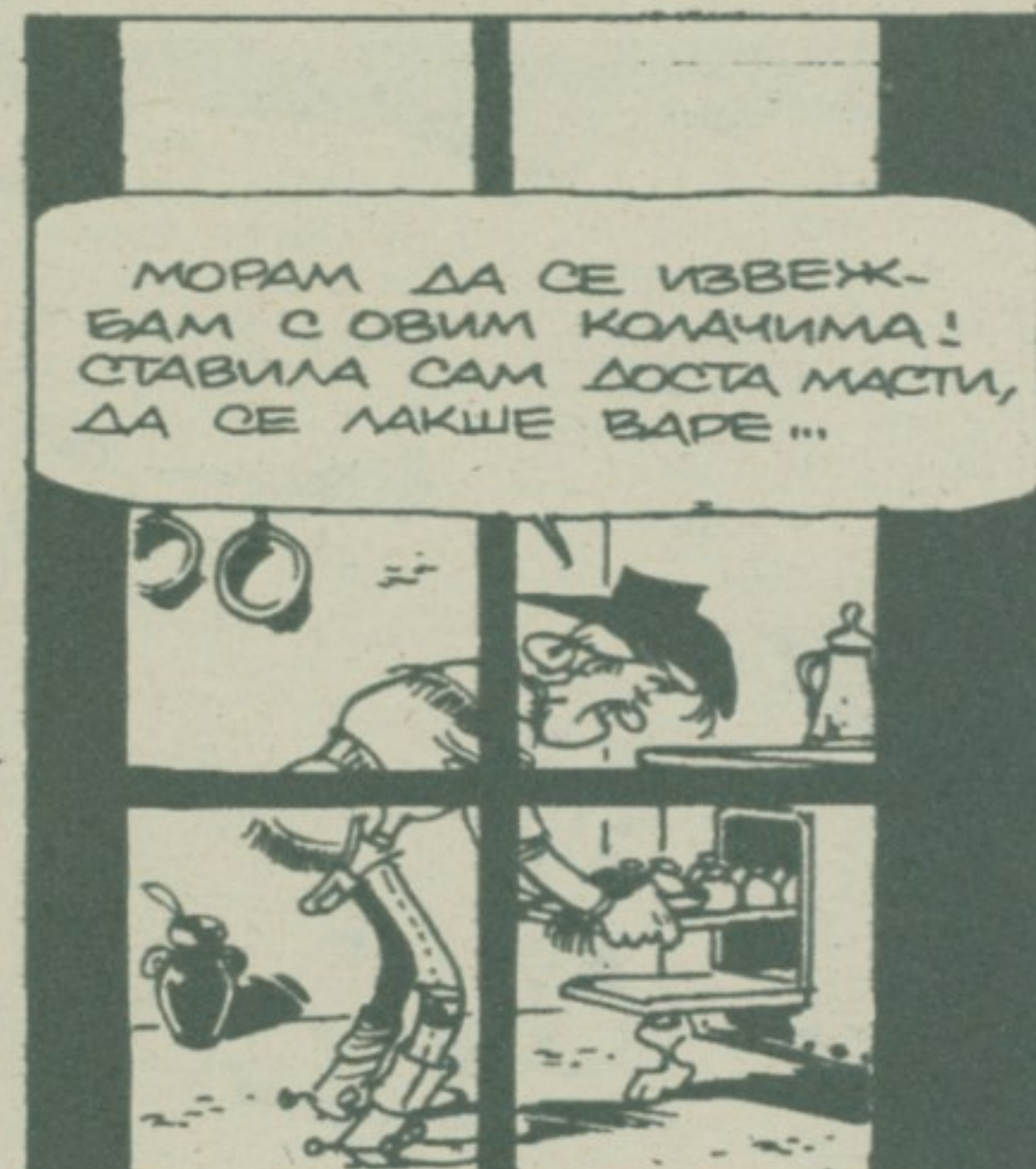

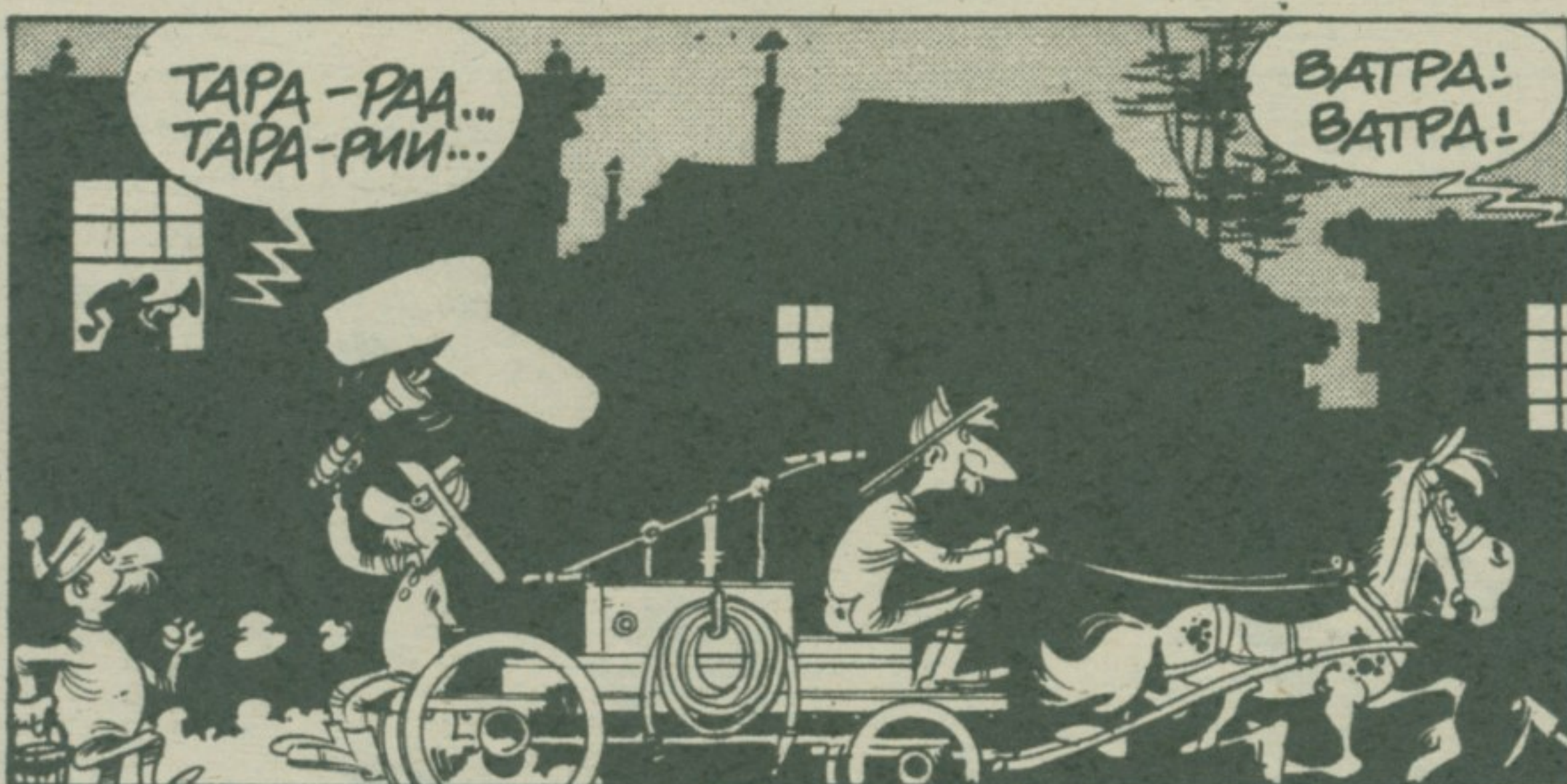

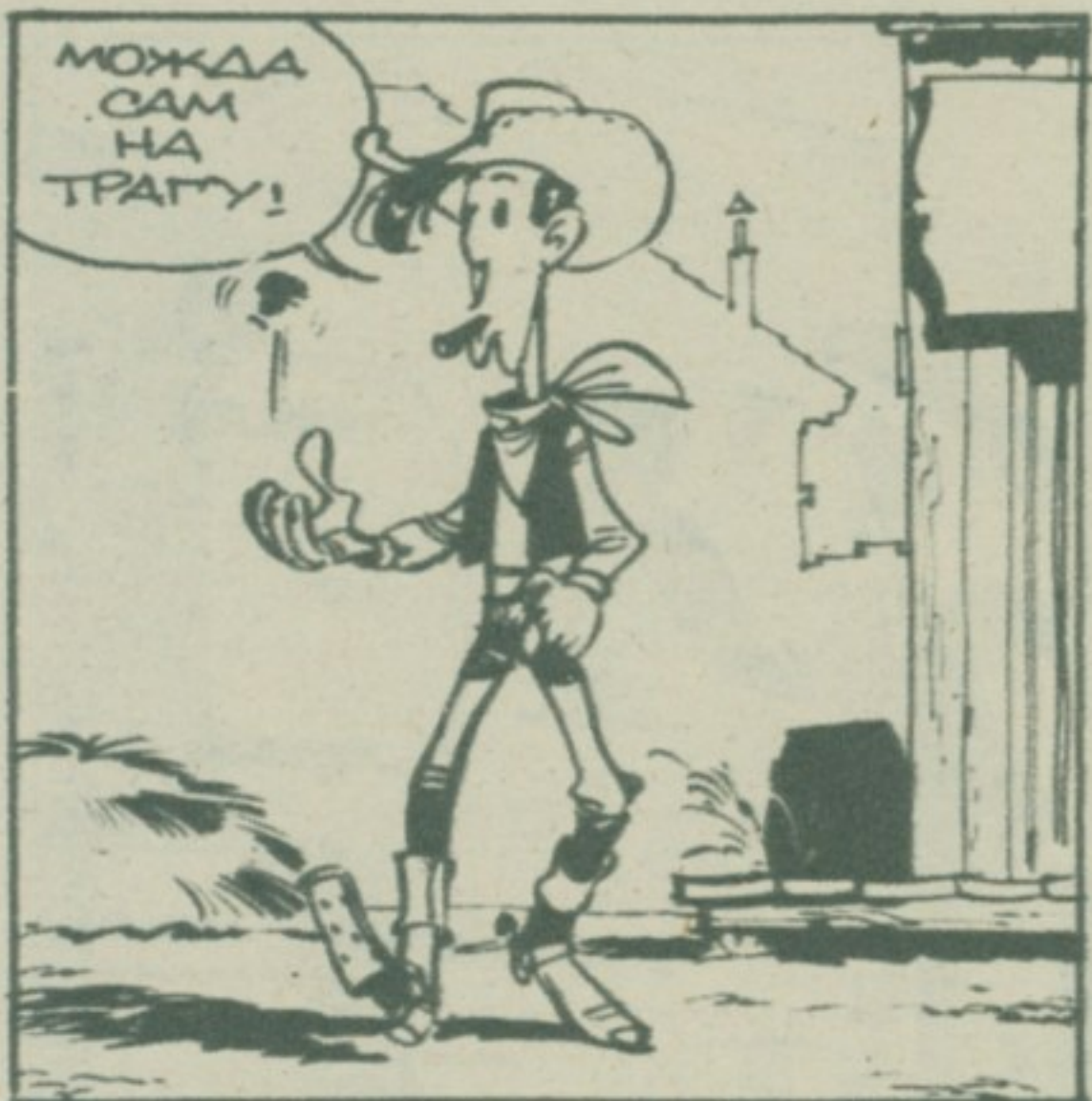

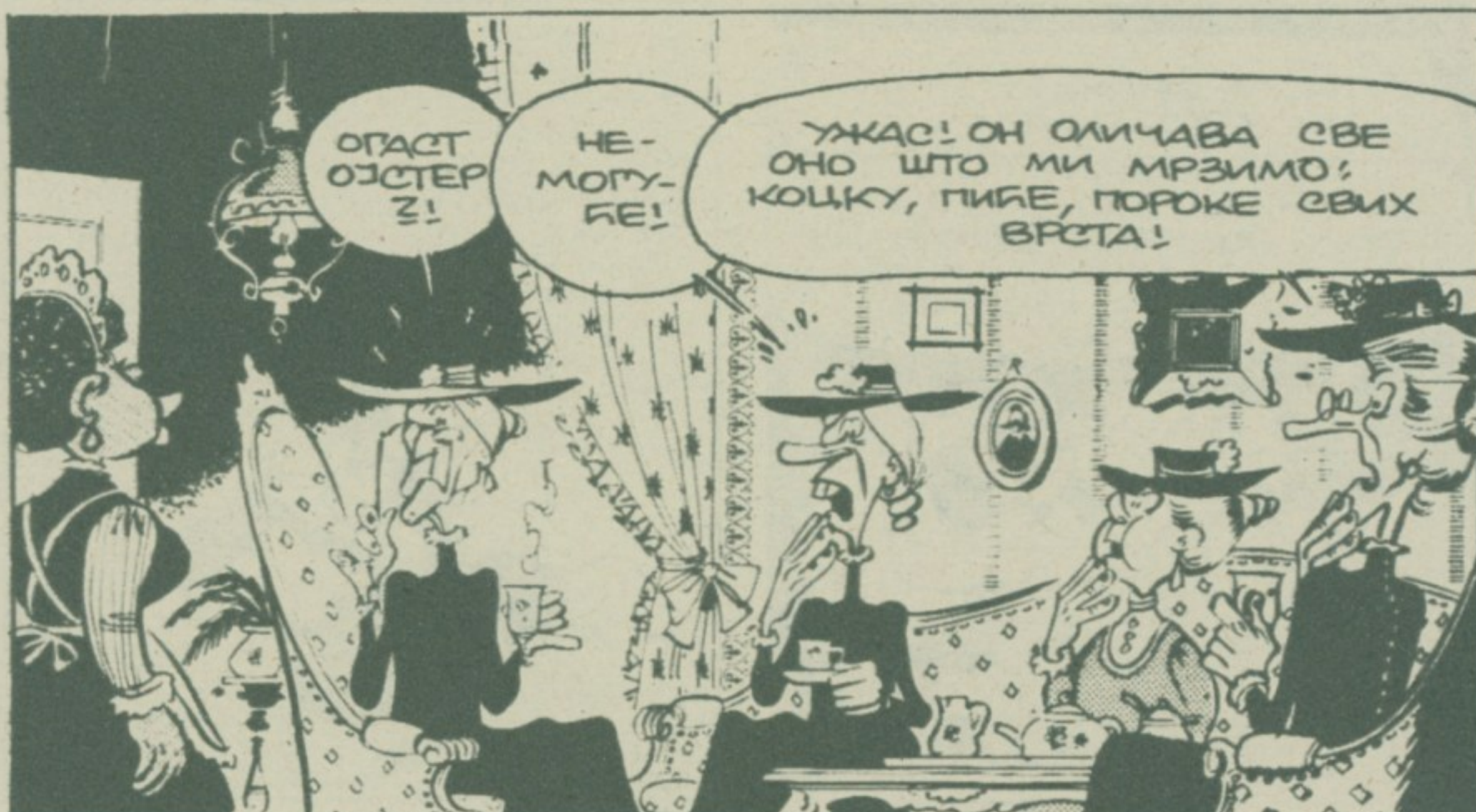

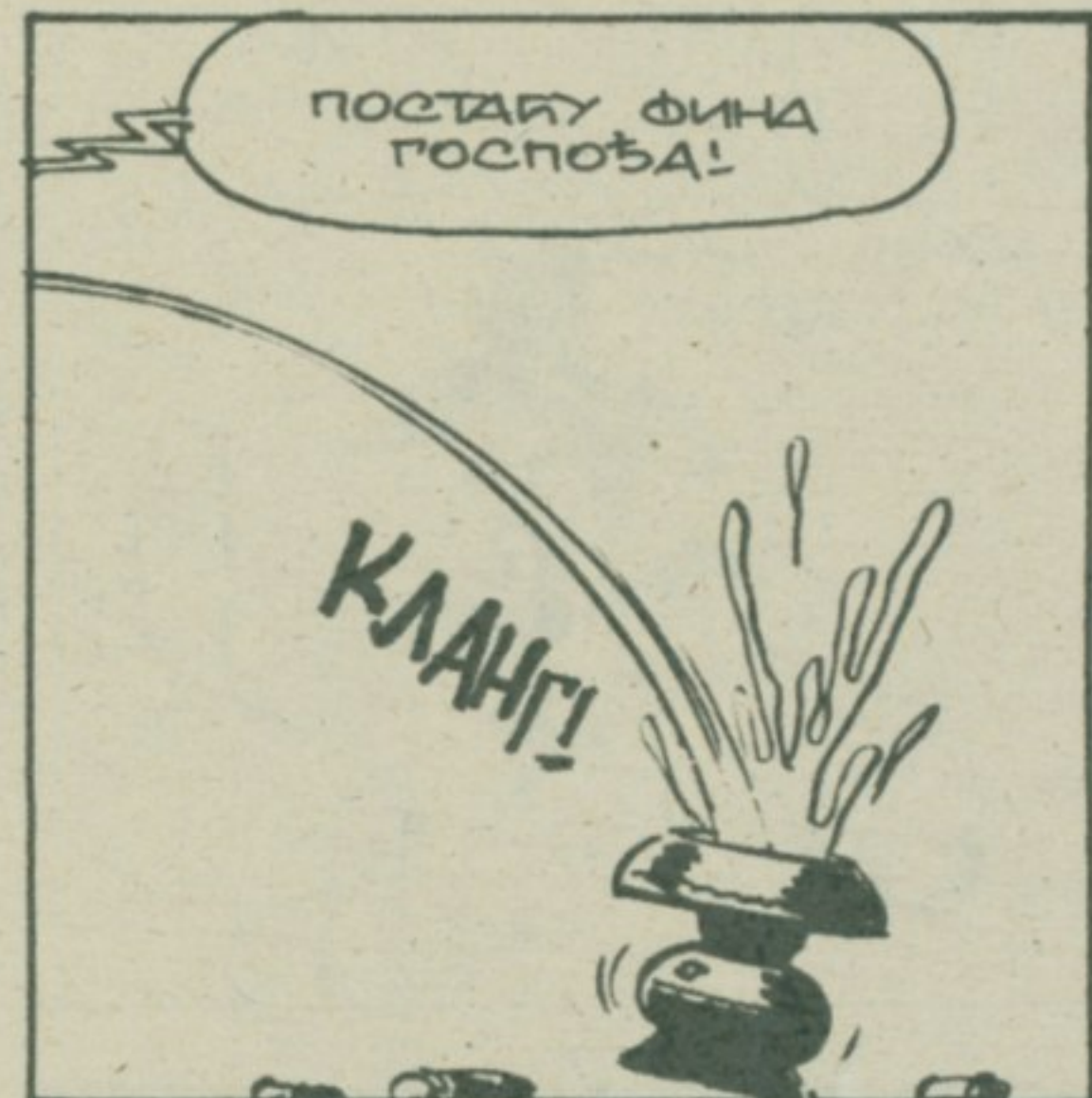
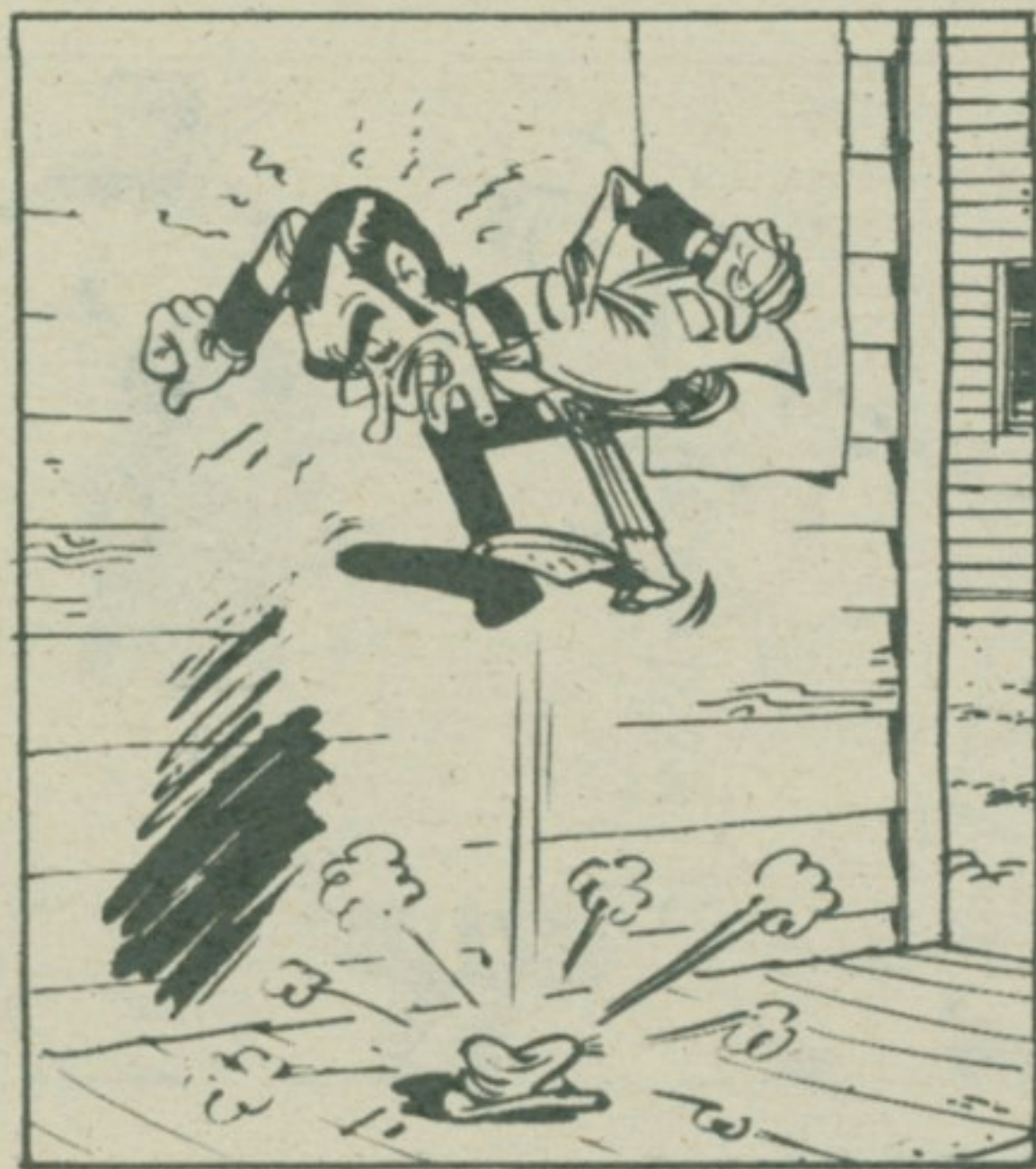

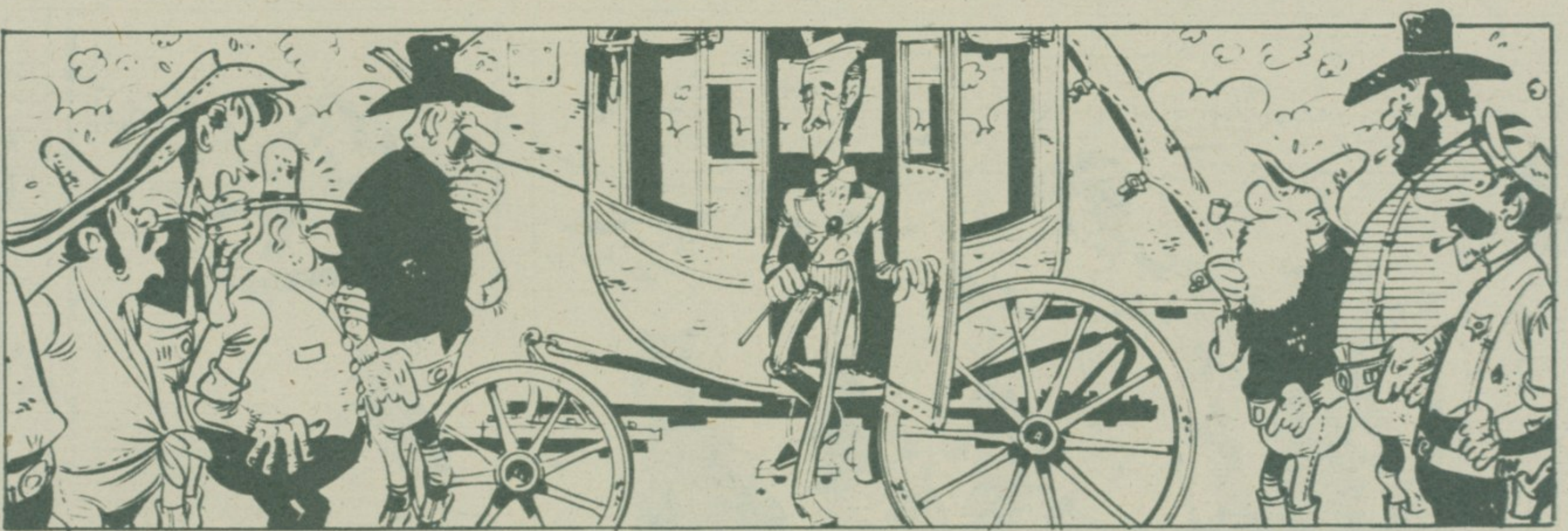

ГРОЗНО ПУТОВАЊЕ!
КАКВА ПРАШИНА!

ЈА САМ ТА-
ЛИЧНИ ТОМ!

МОЈ НАКОН!
РОБЕРТ ГЕЈНСБОРО!
ИЗ ШКОЛЕ БОЈНО-
НА У ХУСТОНИ!

2P

МОМЦИ! СПРЕМИТЕ
КАТРАН И ПЕРЈЕ!
ПРИРЕДИЋЕМО
ДОЧЕК ОВОМ
КИЦОШУ!

ТО ВАМ НЕ БИХ САВЕТОВАО! ГОСПОДИН
ГЕЈНСБОРО ЈЕ ДОШАО НА МОЈ ПОЗИВ, И
НЕ БИХ ХТЕО ДА ЗАПОЧНЕ СВОЈ БОРАВАК
КАО СВЕДОК НАСИЛНЕ
СМРТИ!

ВИШЕ ЧОВЕК
НЕ СМЕ НИ
ДА СЕ НАША-
ЛИ...

А ШТА
СУ НАМЕРА-
ВАА ОВА
ГОСПО-
ДА?

НИШТА... СТАРИ
ОВДАШЊИ ОБИЧАЈ!
ИДЕМО У САЛУН,
ТАМО ВАС ЧЕКА
ВАША УЧЕ-
НИЦА!

- MORRIS &
GOSPIRNU -

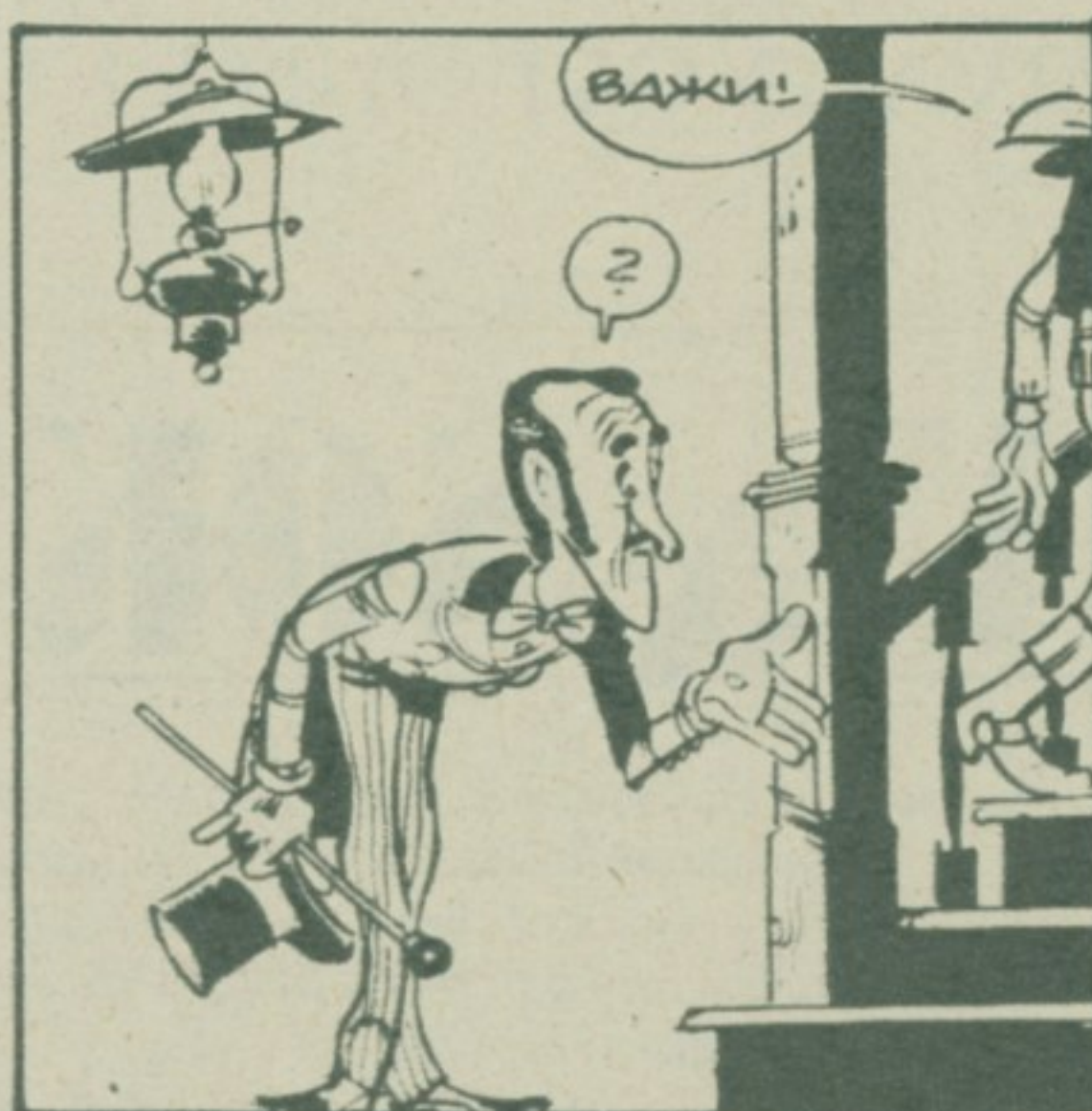

ПОСЛЕ ВАС,
МОЛИМ!

У РЕДУ!

14

POKR ET

VITAMINI ZA ŽIVAHNOST DUHA I TELA

Vi & SOK

Raduje nas da Vam ovako brzo možemo predstaviti još jednu novost. U saradnji s prirodom smo pripremili Vi & sok – prirodan mešani voćni sok od domaćeg i egzotičnog voća s obilnim dodatkom vitamina. U čaši Vi & soka ima ih dovoljno da čitav dan provedemo u dobrom telesnom i psihičkom raspoloženju.

Vitamini obavljaju u organizmu vrlo važnu funkciju. Koliko je važna, obično postajemo svesni tek kad organizam oseti njihov nedostatak. Tada smo razdražljivi, brzo se umaramo i ništa nam baš ne ide od ruke. Prolećni umor je još najblaži oblik neprijatnosti, koja nas pogađa zbog nedostatka vitamina. Zato da bismo sprečili umaranje i izbegli oboljenje stavili smo svih jedanaest životno važnih vitamina u bočicu Vi & soka. Nedostatak vitamina, naime može lako od smetnji preći u pravu bolest.

Pogledajmo kakve bolesti sprečavaju i otklanjaju vitamini, koje nalazimo u Vi & soku.

VITAMIN C

Bez njega smo u opasnosti da dobijemo skorbut, bolest mornara, koju najavljuju desni koje krvare i podlivi po telu.

VITAMINI GRUPE B

Učestvuju u obnovi i razvoju crvenih krvnih zrnaca. Ako ih imamo malo postajemo malokrvni, brzo se umaramo, ne možemo se odmoriti jer nas muči besanica, a poremećena je i funkcija mozga, nerava i srca.

VITAMIN E

Služi za stabilnost membrana ćelija. Bez njega organizmu pretila malokrvnost.

VITAMIN A

Nedostatak pogađa sva tkiva, a najugroženije su oči.

Neki vitamini su osetljivi na svetlost, pa je zato mala jumbo boca Vi & soka mrko obojena. I još nešto: kad za zdravlje natočimo sebi čašu ili dve Vi & soka, mirno možemo ispiti još i treću. Ako telo dobije više vitamina nego što mu je potrebno za normalnu funkciju, izlučiće ih iz sebe.

FRUCTAL

sodelovanju z naravo

A Č D A N A

ХИТ

Човек који је у другој половини шездесетих дао толики допринос рок музици радом са групом „Стуџиз“ („The Stooges“) да је већ и то довољно да уђе у историју, утицао је на Боувија бар колико и овај на њега... Џејмс Њвел Остерберг (James Newell Osterberg), познатији као Иги Поп (Iggy Pop), објавио је крајем прошле године изузетан соло албум „Бла Бла Бла“ – недавно изашао и код нас – и тиме означио успешан наставак каријере

Шта је заиста значајно кад се говори о мени? Да ли је значајније то што сам се на концертима некад ваљао у стаклу или неки таленат који поседујем? Мислим да само ваљање по стаклу или скидање или забадање оловки у тело и све друге ствари које сам чинио не би биле довољне да људи пожеље да поново дођу на мој концерт. Мислим да су људи осећали да човек који ради све те ствари има више енергије него ма ко други. Мислим да је то основно и то сам увек ценио код себе – изражајну снагу и усмереност енергије. То је најбитније у причи о мени.

● Чини се да је једна од ствари које те највише нервирају „зла телевизија“. Да ли заиста мислиш да је комплетно зла?

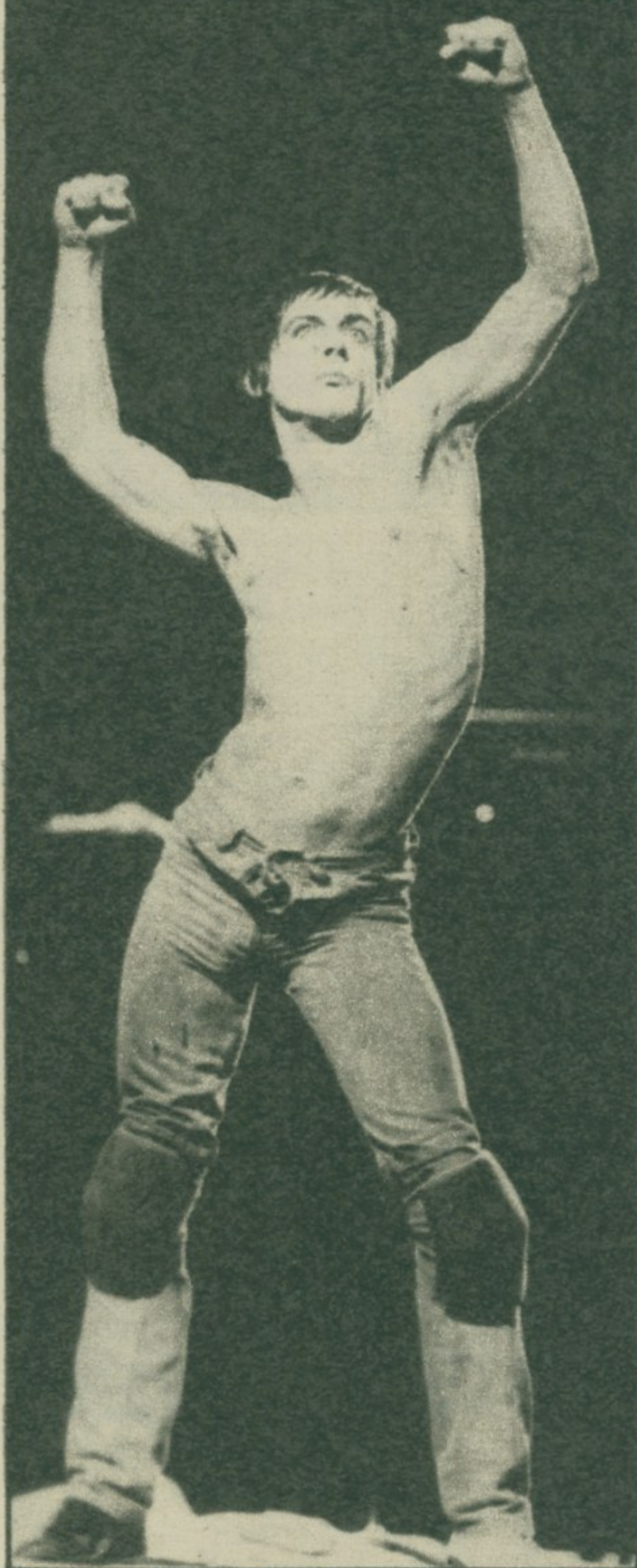
– Не желим да кажем то, али сам сигуран у једно: најлепше ствари ми се догађају оних јутара и вечери када ми успе да не укључим ту справу. У тим тренуцима су настале најбоље слике које сам насликао, скувао сам нека изузетна јела, прочитао много добрих књига, водио дивне разговоре са разним људима.

Телевизија није велики проблем за све људе, али је чињеница да многи људи, нарочито у земљама енглеског говорног подручја, превише падају под њен утицај, као што други падају под утицај дроге и проводе по шест сати испред телевизора у стању апсолутне равнодушности. Мислим да је штета тако трошити време и енергију. Човек то треба да утроши на свој развој. То је суштина мог протеста против телевизије.

● Колико си озбиљно заинтересован за високу уметност, сликарство и слично?

– Не знам много о томе, али ме заиста привлачи и као посматрача и као ствараоца. Уживам у сликању јер не морам много да бринем како ће то утицати на друге људе, пошто је то ипак више део моје личности. Дејвид Боуви ме је заинтересовао за сликарство када ме је одвео у музеј „Брукер“ у Берлину, седамдесетих година. Била је тада нека поставка експресионистичке уметности и то је врло снажно утицало на мене. Експресионистички сликари су утицали чак и на моју музику. Мислим да се то догодило због тога што нисам знао ништа о томе раније. Нисам ишао у уметничку школу или нешто слично, нисам имао никаква знања

Интервју: Иги Поп КОНЦЕРТИ СУ КАО ТРЧАЊЕ УЗБРДО

или предубеђења и то ме је погодило директно у лице.

● Има ли нешто што би желео да урадиш први пут?

– Хтео бих да научим немачки и француски, да се више дружим са уметницима, посебно сликарима, и сазнам више о томе. И хтео бих да научим да једрим на таласима. Такође, волео бих да откријем да умет да пишем приче. Не знам још да ли ме више занима форма романа или драме, али знам да би ми то било заиста занимљиво. Хтео бих, наравно под условом да имам смисла и да скупим довољно воље, да урадим нешто у позоришту. Али, ја сам свестан да нисам савршен и да све ово не би ишло само од себе, већ да бих морао добро да се потрудим.

● Како мислиш да оствариш те своје жеље?

– Мислим да је највећа невоља у мојој стидљивости, а мислим да сам стидљив јер сам затворен у себе, као и већина људи који пишу песме. Дакле, кад бих успео то да превазиђем, ту стидљивост, главна тешкоћа била би решена. Прве кораке у том правцу већ сам направио – прихватио сам мале улоге у два филма: „Сид и Ненси“ и „Боја новца“ („The Color Of Money“), баш да бих стекао мало више поуздања. И успео сам. Сада већ могу да замислим себе у било којој улози – од тално позитивне до потпуно негативне.

● Да ли си током шездесетих веровао у хипи идеале као што су љубав и мир?

– У суштини нисам. Али сам практично целог живота био свестан да је у животу много важније стање духа од стања новчаника. Осећао сам да су најважније ствари за мој живот управо оне које само ја могу да схватим и осетим.

● Који је твој рецепт за толике године активности? Шта чиниш да би био у форми за концерте на којима се озбиљно трошиш?

– Свашта и ништа. Немам никакав посебан режим, али волим да идем на пливање, понекад кренем и на трчање и то уме да потраје. Када сам током зиме у Швајцарској писао песме за „Бла Бла Бла“, сваког дана сам трчао уз планину. Знао сам да ћу по изласку плоче ићи на турнеје и хтео сам психички да се припремим за нешто што је заиста тешко. То сам могао само тако што бих изабрао нешто слично. А прави, добар концерт је умногоме сличан трчању узбрдо. Тако сам ја трчао и повремено понављао себи: „Шампион, ти си шампион...“ И сваких неколико дана трчао сам све више и више, све док није постало заиста високо.

● Шта је Игију Попу потребно у овом тренутку?

– Не само у овом тренутку, него уопште, плашим се лењости, неактивности. Тога се, чини ми се, плашим више него било чега другог.

Ја сам са тринаест година схватио да желим да будем уметник, стваралац, да ми то буде основно. И почео сам с поезијом, почео сам тако што сам убеђивао себе да могу да напишем песму. Такав сам у свему чега се прихватим. Желим да створим што више, желим да видим гомилу ствари које сам створио... велику гомилу.

Када се буду разматрали појединачни донети уметничких дела Игија Попа, скупљени на ту гомилу, албум „Бла Бла Бла“ имаће место при врху... високо при врху.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

SO FAR AWAY

*Here I am again in this mean old town
And you're so far away from me
And where are you when the sun goes down
You're so far away from me*

*So far away from me
So far I just can't see
So far away from me
You're so far away from me*

*I'm tired of being in love and being all alone
When you're so far away from me
I'm tired of making out on the telephone
And you're so far away from me*

*So far away from me
So far I just can't see
So far away from me
You're so far away from me*

*I get so tired when I have to explain
When you're so far away from me
See you've been in the sun and I've been in the rain
And you're so far away from me*

*So far away from me
So far I just can't see
So far away from me
You're so far away from me*

Текст: Марк Нофлер (Mark Knopfler); извође: „Дире Стрејтс“ („Dire Straits“)

ТАКО ДАЛЕКО ОД МЕНЕ

*Поново сам у овом гадном старом граду
И ти си тако далеко од мене
И где си ти када сунце залази
Тako си далеко од мене*

*Тако си далеко од мене
Тако далеко да не могу да видим
Тако далеко од мене
Тако си далеко од мене*

*Уморан сам од заљубљености у самоћу
Кад си тако далеко од мене
Уморан сам од телефона
А ти си тако далеко од мене*

*Тако далеко од мене
Тако далеко да не могу да те видим
Тако далеко од мене
Тако си далеко од мене*

*Тако се уморим када треба да објасним
Кад си ти далеко од мене
Видим била си на сунцу а ја на киши
И тако си далеко од мене*

*Тако си далеко од мене
Тако далеко да не могу да те видим
Тако далеко од мене
Тако си далеко од мене*

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Верујем у све што радим и говорим, али не знам да ли бих смео да кажем да бих умро за своја уверења. Изнад идеала, политике и свега осталог ипак стављам љубав“.

Др. Роберт, „Blou Mankis“

РЕКОРДИ

ТРЕЋА – СРЕЋА

„Цела прича“ („The Whole Story“) је први компилацијски албум певачице Кејт Буш (Kate Bush). На њему се налази дванаест њених најпознатијих песама, тако да и није превише чудно што је овај ЛП девет недеља по објављивању доспео на прво место британске топ листе.

Занимљиво је да је ово већ њен трећи албум на врху, што је пре ње забележила само једна певачица – Барбра Страјсенд (Barbra Streisand), која је последњи пут била на челу британске листе најпродаванијих албума 1982. године. Барбра, међутим, још има предност над Кејт Буш захваљујући првом месту албума са музиком из филма „Звезда је рођена“ („A Star Is Born“) из 1977. године. Та плоча је заједничко дело Барбре Страјсенд и њеног партнера из филма, америчког певача Криса Кристоферсона.

Плоча „Цела прича“, је, иначе, до сада најпродаванији албум Кејт Буш са преко 750.000 примерака и биће, по свему судећи, њен први ЛП продат у тиражу већем од милион примерака.

Више него леп успех, нарочито када се има у виду да за разлику од већине њених колегица Кејт своје песме пише сама.

„ДИП ПАРПЛ“ СТИГЛИ ДО ВРХА

У обиљу незваничних рекорда које вам нудимо, „ево једног који је заиста занимљив. Нови албум хард-рок ветерана „Дип Парпл“ („Deep Purple“), под називом „Кућа плавог светла“ („The House Of Blue Light“) још је једно њихово остварење које је ушло на листу од сто најпродаванијих у Великој Британији. Времешним рокерима који после поновног окупљања већ другу плочу издају у најпознати-

јој постави: Riči Blekmur – гитара; Rodžer Glover – бас; Jan Peis – бубњеви; Jan Gilan – вокал и Džon Lord – клавијатуре) ово је већ осамнаести ЛП међу сто најпродаванијих.

Тиме су „Дип Парпл“ изједначили рекорд групе „Хоквинд“ („Hawkwind“), а како су још врло популарни и живахни, може да се очекује да га за коју годину и надмаше. То би им, сигурно, само поправило репутацију, јер још има оних који тврде да су рекордери у категорији „хард рок група са највише албума на листи“ – „Хоквинд“ који су на британској листи од 1970. до 1985. године имали по један албум, сваке године, што „Дип Парпл“ нису постигли.

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА
„ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“
И ЗООЛОШКОГ ВРТА БЕОГРАДА

ПРЕПОЗНАЈ МЕ

У ОВОМ БРОЈУ ДРУГИ ЗАДАТАК НАГРАДНЕ ИГРЕ У КОЈОЈ ВАС ОЧЕКУЈУ 143 НАГРАДЕ У ВРЕДНОСТИ

НАГРАДЕ ЗА ПОЈЕДИНЦЕ

- 1 младунче мајмуна
- 1 младунче немачког овчара - шампионског порекла
- 1 малог муфлона
- 2 мужјака папагаја - врста „нимфа“ са кавезима
- 2 пара „стандард“ папагаја са кавезима
- 5 пари таласастих папагаја са кавезима
- 5 пари дивљих пачића
- 10 пари акваријумских рибица са акваријумима
- 4 морска прасета
- 4 сиријска хрчка
- 3 корњаче
- 10 годишњих пропусница за ЗОО-врт Београда за целу породицу
- 3 читаоца биће кумови младунцима у ЗОО-врту

„Политикин забавник“ даје следеће награде:

- 2 путовања у иностранство за по две особе
- 20 ЛП плоча
- 20 касета
- 30 мајица „Политикиног забавника“
- 20 беџева „Политикиног забавника“

НАГРАДЕ ЗА ШКОЛЕ

ТРИ ШКОЛЕ које пошаљу највећи број тачних одговора добијају ПОСЕБНЕ НАГРАДЕ - за њих ће „Политикин забавник“ организовати сусрете са познатим личностима из културног и забавног живота - „Забавникова“ екипа долази у вашу школу!

ЧИТАОЦИ!

Ако конкуришете појединачно, очекују вас све наведене награде за појединце. Добитник ће на пут моћи да поведе једног од родитеља.

НАСТАВНИЦИ И УЧИТЕЉИ!

Још није касно да за ученике наручите потребан број примерака „Политикиних забавника“ који излазе од 20. марта до 8. маја јер у тим бројевима објављујемо задатке које треба да реше ваши ученици. Задаци су занимљиви а награде примамљиве.

Скрећемо вам пажњу: ако ваш ученик добије пут у иностранство, с њим полази његов наставник.

„Политикин забавник“, осим у киосцима, можете да обезбедите и помоћу наруџбенице коју објављујемо у овом броју. Исте НАРУЏБЕНИЦЕ моћи ћете да нађете и у вашем листу за просветне раднике.

НЕ ПРОПУСТИТЕ ПРИЛИКУ ДА БЕСПЛАТНО ПУТУЈЕТЕ У ИНОСТРАНСТВО!

НАРУЏБЕНИЦА

ПОЛИТИКА ООУР ПРОДАЈА
11001 Београд, 29. новембра 24

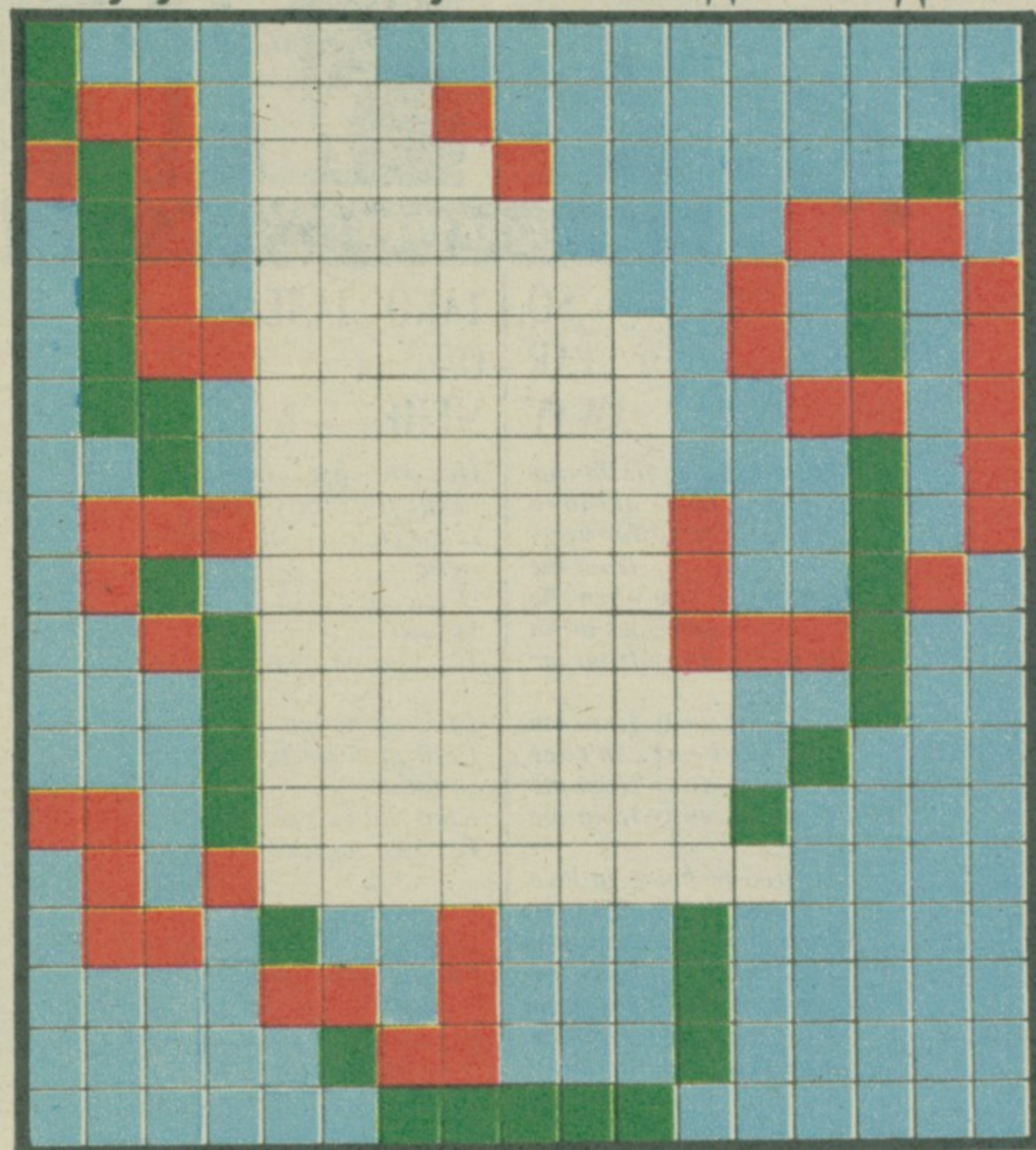
Овим неопозиво наручујем по _____ примерака „Политикиног забавника“ од следећих бројева: 1838 од 20. 3, 1839 од 27. 3, 1840 од 3. 4, 1841 од 10. 4, 1842 од 17. 4, 1843 од 24. 4, 1844 од 1. 5. и 1845 од 8. 5. 1987. године.

Назив школе и улица

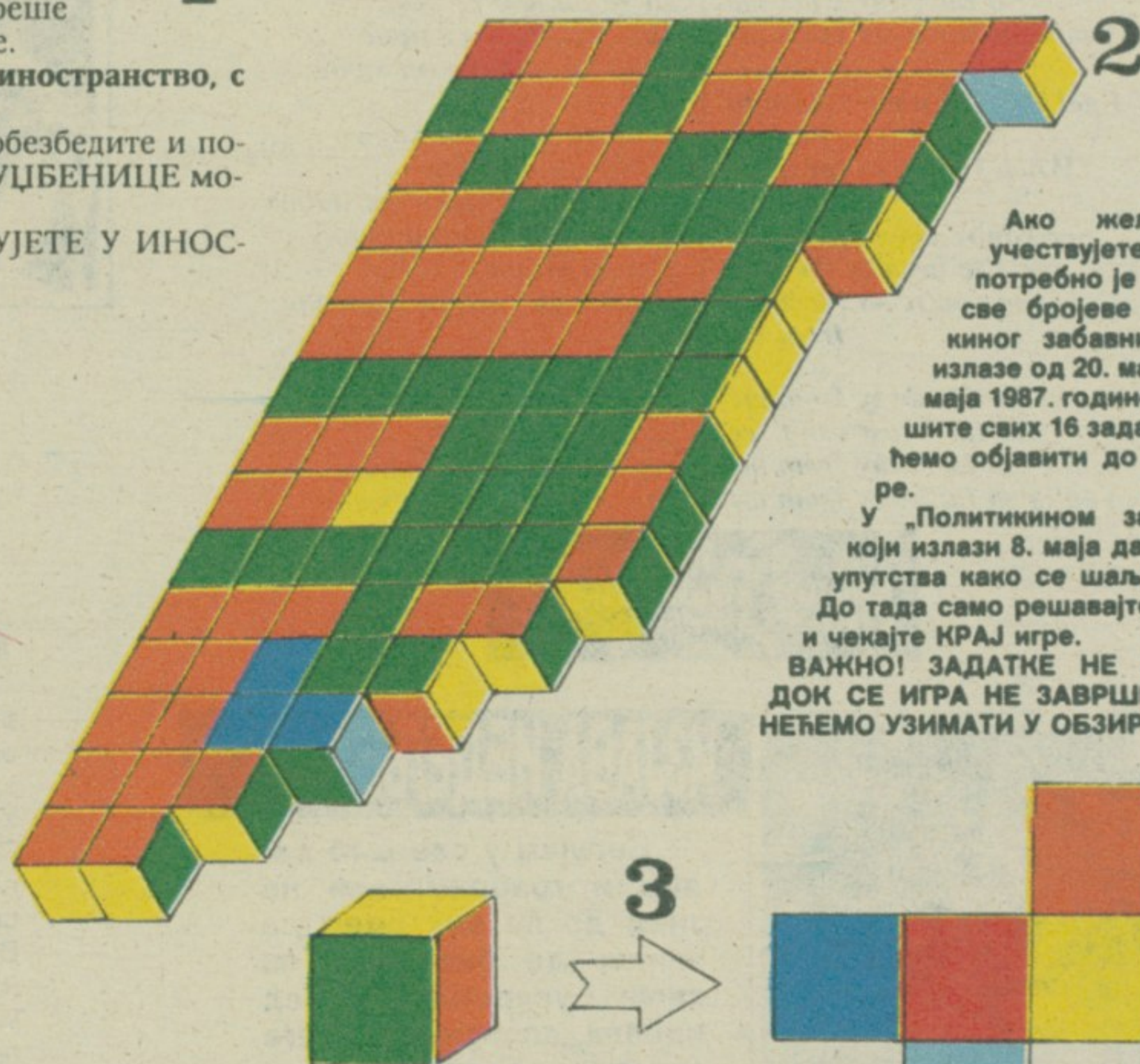
Поштански број и место

Потпис овлашћеног лица и печат

Плаћање ћемо извршити по пријему ваше фактуре

1

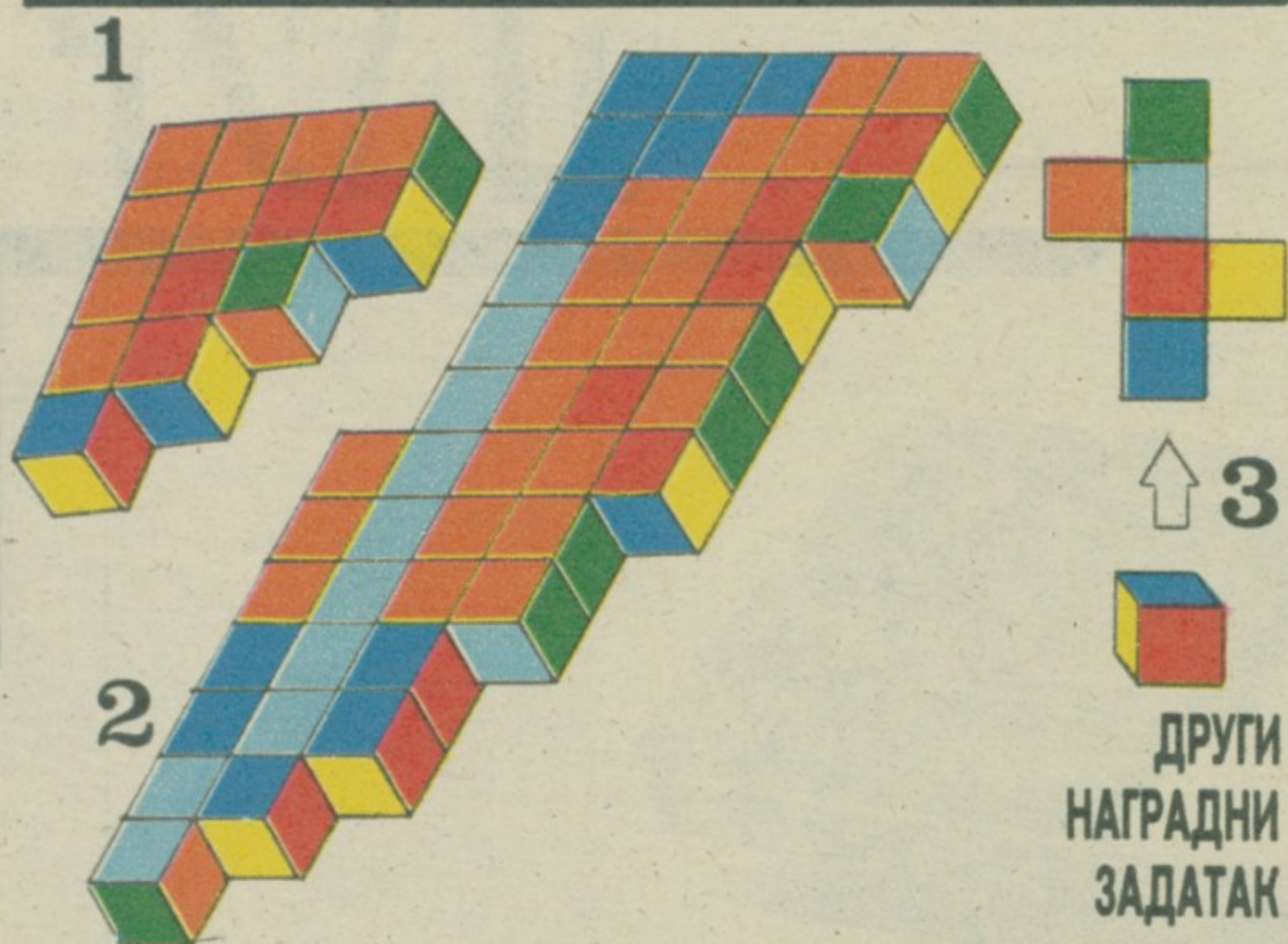
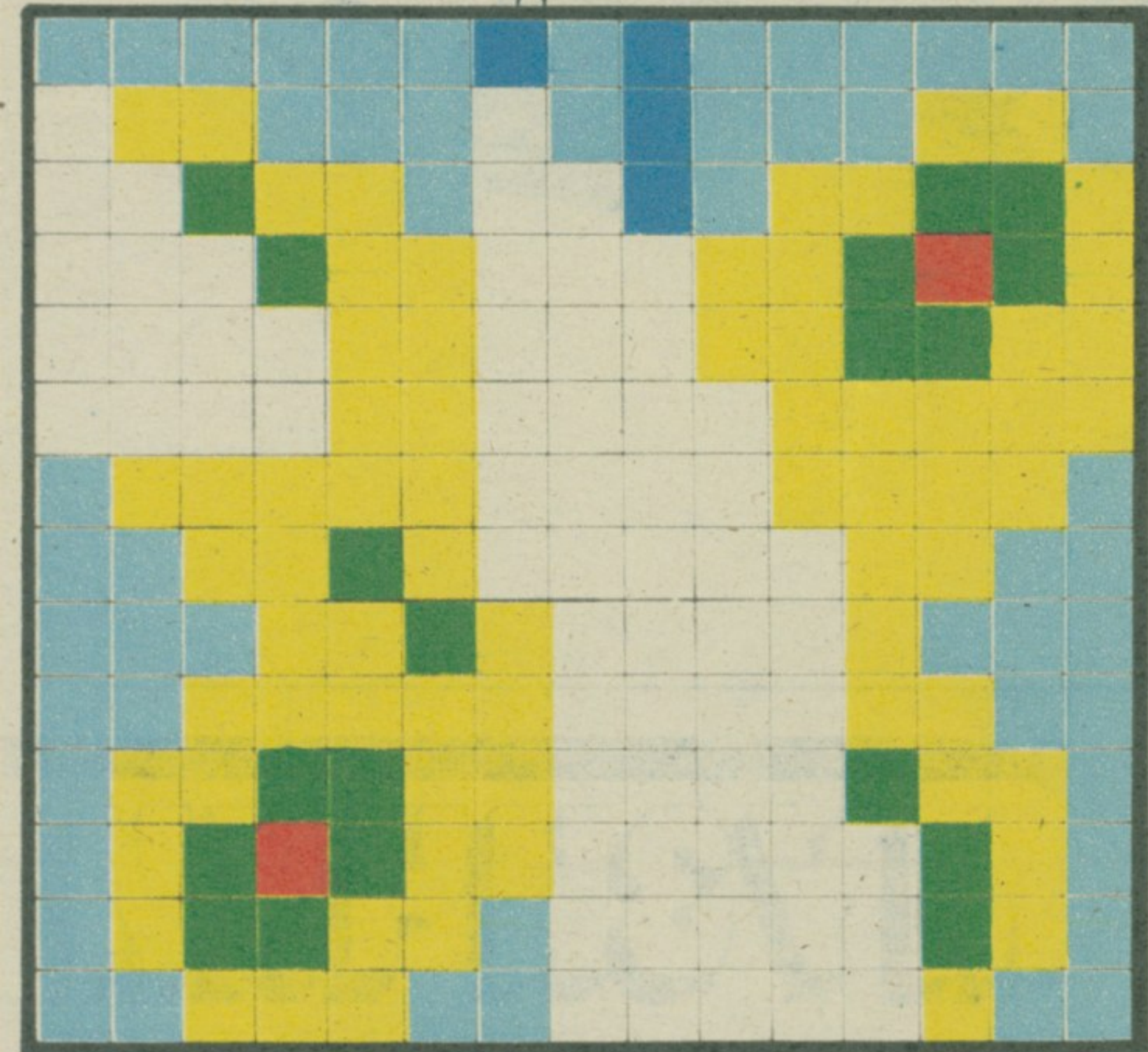

Ако желите да учествујете у игри, потребно је да имате све бројеве „Политикиног забавника“ који излазе од 20. марта до 8. маја 1987. године и да решите свих 16 задатака које ћемо објавити до краја игре.

У „Политикином забавнику“ који излази 8. маја даћемо вам упутства како се шаљу задаци. До тада само решавајте задатке и чекајте КРАЈ игре. ВАЖНО! ЗАДАТКЕ НЕ ШАЉИТЕ ДОК СЕ ИГРА НЕ ЗАВРШИ ЈЕР ИХ НЕЋЕМО УЗИМАТИ У ОБЗИР!

-БИЋУ ТВОЈ!

ПРЕКО МИЛИОН ДИНАРА

Мозаици које вам нуди-
мо састављени су из, по распо-
реду боја и величини, потпуно
истих коцака. Десила се, међутим, једна незго-
да. Из ових мозаика, као и из оних које ћемо об-

јављивати до краја игре, испао је један или два дела. Они су пред ва-
ма (слика 2) али су тако „пали“ да им се види само полећина и део
неких бочних страница. Уз помоћ мреже (растављене) коцке коју вам
дајемо (слика 3) моћи ћете да схватите и реконструишете праву сли-
ку мозаика.

Слика 1: Зид или мозаик у који ћете уцртати решења

Слика 2: Део који је испао из мозаика са сликом полећине

Слика 3: Пошто су све коцке од којих је направљен мозаик исте,
дајемо вам мрежу како бисте видели распоред боја на коцки.

Ако правилно реконструишете наш мозаик и уцртате у слику
1. све боје правилно, добићете лик једне животиње. То је већ добар
почетак. Кад скупите све ликове које ћемо објавити и на крају игре
их пошаљете на нашу адресу – сасвим оправдано надајте се награ-
дама.

НЕМА
ВИШЕ
МЕДА
И
ЗЕКА

ВЕЧНО ЖЕДАН ЧАСОВНИК

СТРУЧЊАЦИ
КОЈИ ИЗМИШЉАЈУ
НОВЕ ИГРАЧКЕ
И НОВЕ НАЧИНЕ
ДА ОПАКШАЈУ
ЦЕПОВЕ РОДИТЕЉА
ИЗЛАЖУ СВОЈА
ДОСТИГНУЋА

цинк,
сунђераста
маса,
бакар

сланкаста
вода

јони цинка

ток електрона
који хране сат

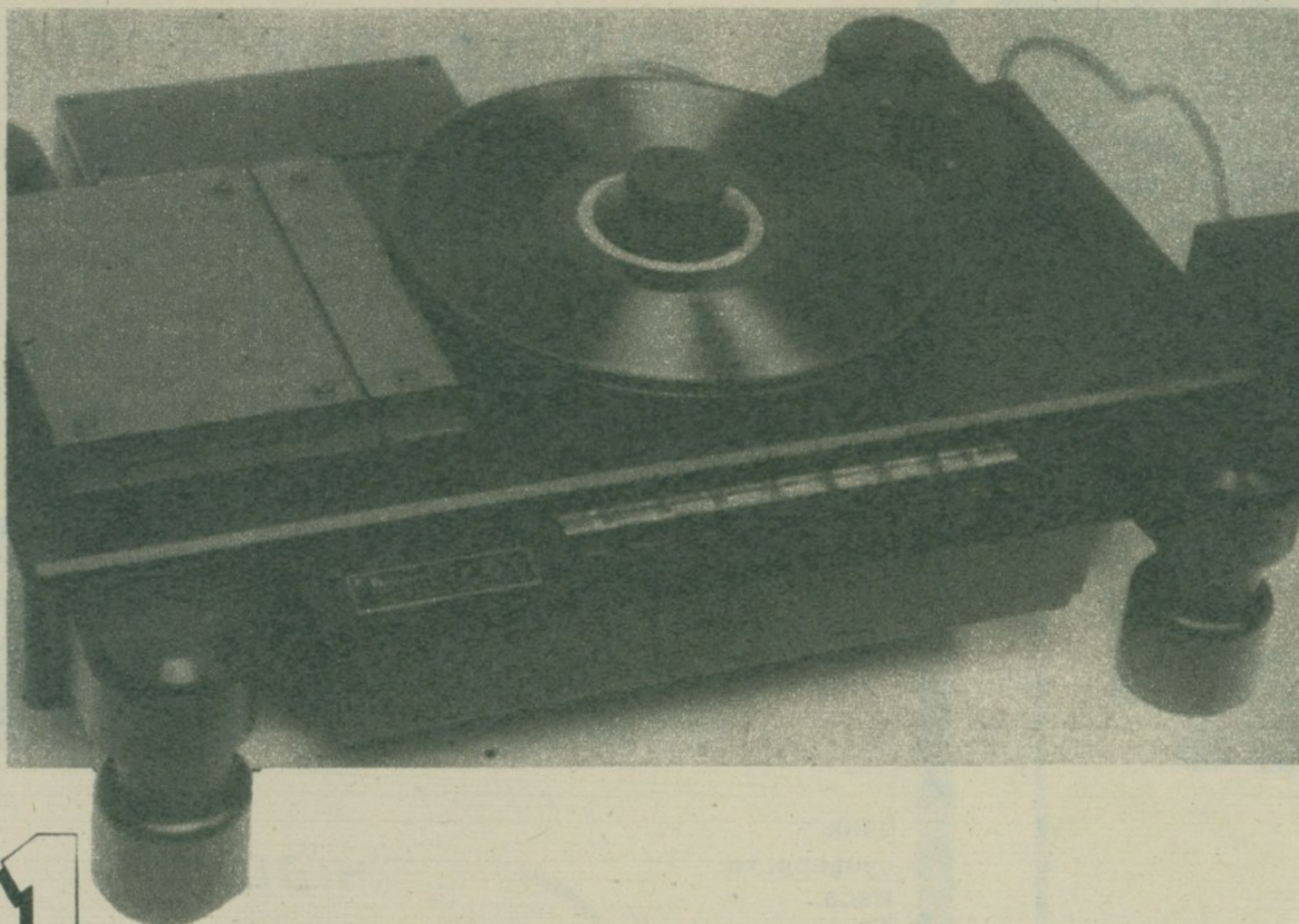
радио потребно је да се
повремено натопи водом.
Неки тврде да може да по-
служи и пиво! У његовој
унутрашњости смештена је
сува батерија чији је сис-
тем рада измислио још
Александар Волта 1800 го-
дине: серије плочица од
цинка и бакра одвојене су
слојевима сунђерасте ма-
се натопљене сланкастом
течношћу.

Принцип је једноставан:
контакт се остварује за-
хваљујући влази, па ток јо-
на иде од цинка према
баку. Истовремено, изме-
ђу два пола ствара се ток
електрона, који се усмера-
ва на дугмиће са спољне
стране сата. Тај ток храни
уметнуте течне кристале,
тако да сат ради као и би-
ло који други дигитални ча-
совник.

За оне који воле нешто
солидније смишљен је „Ка-
мел трофеј“. Он има
прстен за мерење време-
на, компас, а уз то је и не-
промочив, па могу да га
користе и рониоци и тако у
сваком тренутку знају где
се налазе.

Но, све их надмашује
најновији проналазак: сат
који ради на воду! Измиш-
љен је у Америци и да би

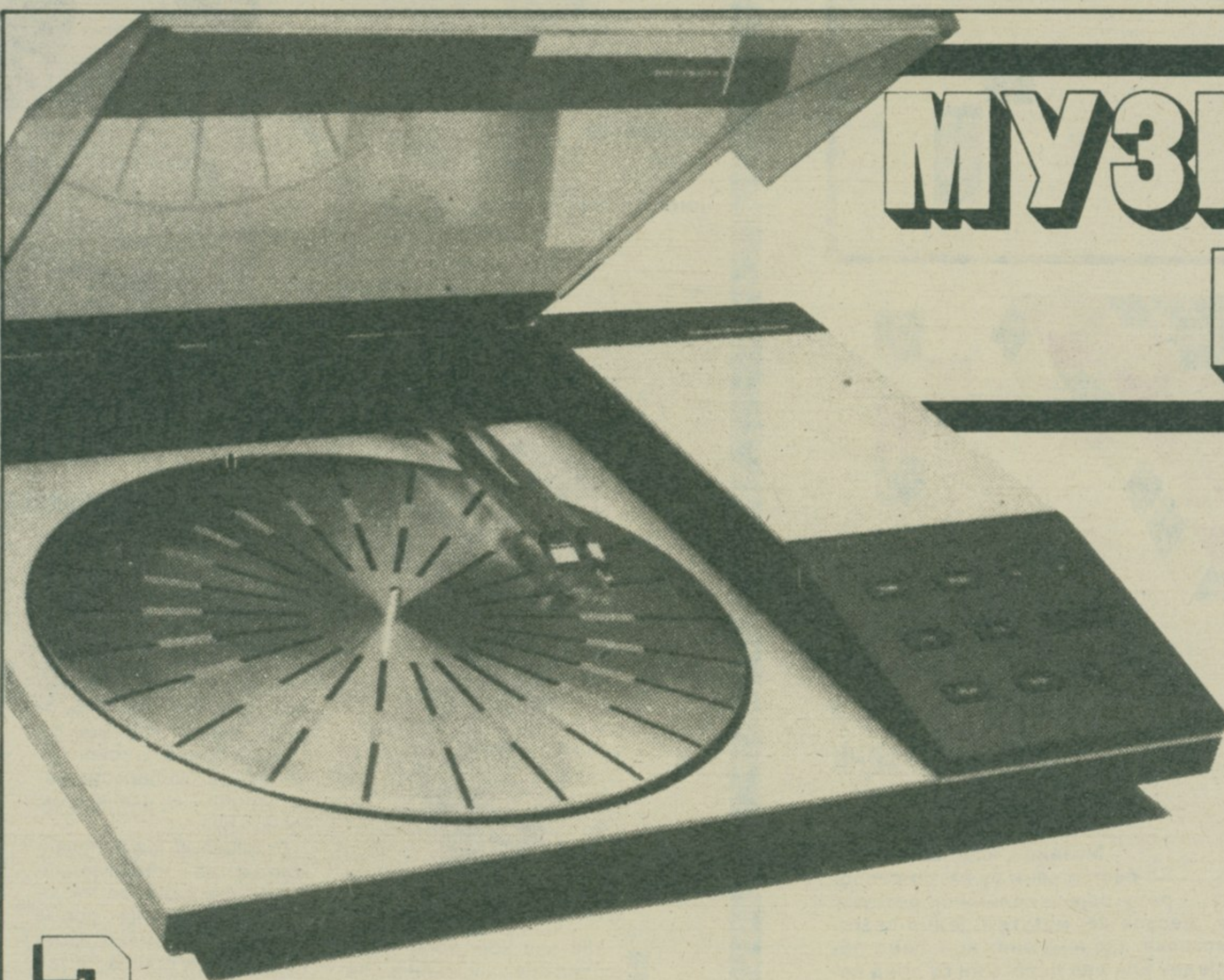
Цинк се временом тро-
ши, тако да је „рок траја-
ња“ овог сата око десет
година.

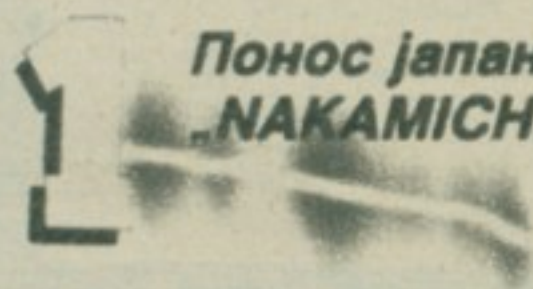
ПОМАЖЕМО
ВАМ
ДА
ИЗАБЕРЕТЕ
HI-FI
УРЕЂАЈЕ:
ГРАМОФОН

1

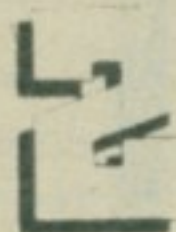
МУЗИЧКИ ПЛУГ

2

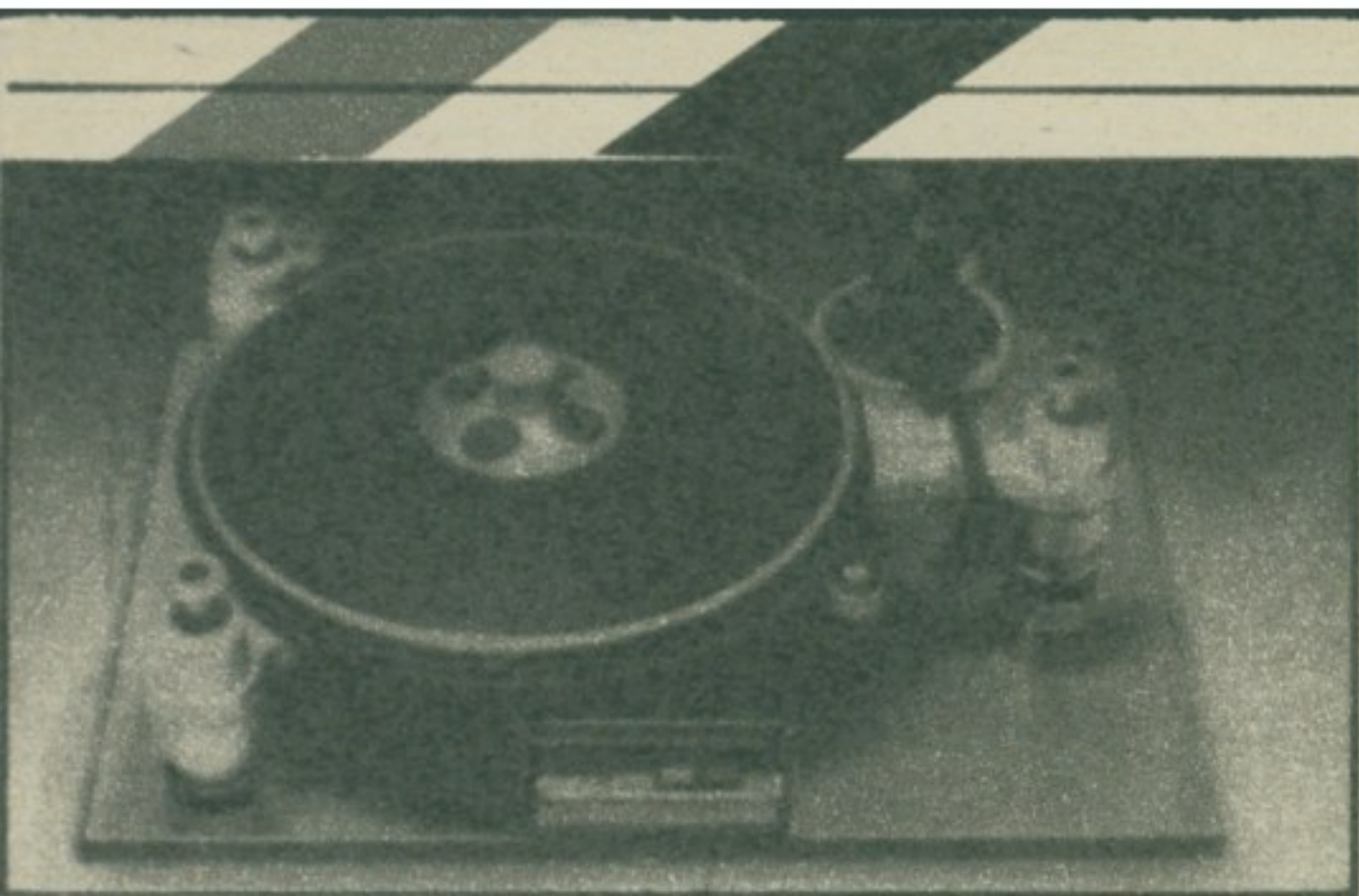
Понос јапанских произвођача:
"NAKAMICHI TX 1000"

Врхунски дизајн и цена:
"BANG & OLAFSEN"

Један од најскупљих
са каишем:
канадски "ORACLE"

З

Садашњи купац је просто затрпан великом понудом различитих модела, звучним рекламама, изгледом. Мало је оних који знају шта се крије испод поклопца, у срцу грамофона. Технички подаци о свакој ситници на грамофону вешто су дати, тако да не пружају нарочиту помоћ при избору...

На изглед једноставан задатак – да се направи машина која ће окретати диск сталном брзином са таквом ручком која ће омогућавати звучници да несметано прати бразде на грамофонској плочи – у пракси постаје велика тешкоћа.

Осврнућемо се на најважније делове грамофона: погонски систем, ручку, звучницу, вешање и изолацију.

Погонски систем сваког грамофона има задатак да окреће диск на коме стоји плоча, одређеном сталном брзином, без успоравања (sos), убрзања (flutter) или дуготрајних нестабилности (drift). Вибрације и бука коју ствара мотор не смеју допрети до диска, јер би се преко звучнице пренели на звучнике као нискофреквентно брујање, заједно с музиком.

Можда најједноставнији начин да се избегну све ове невоље је употреба погонског система путем каиша (belt-drive). Мотор је причвршћен за доњу основу грамофона, окреће се отприлике 300 пута у минути и покреће прилично тежак диск (и до 5 kg) помоћу еластичног гуменог каиша или траке. Гумени каиш, поред тога што има функцију покретача, служи и као изолатор јер углавном не преноси вибрације које производи мотор док ради. Диск код оваквог система покретања мора да буде тежак, како би својом инерцијом поништио мале нестабилности у брзини проузроковане неуједначеним радом мотора или проклизавањем каиша.

Једна од највећих предности погона на каиш је једносмерни синхрони мотор, врло једноставан по конструкцији и прилично јефтин. Могу се наћи и код најјефтинијих модела (NAD, Fisher, Marantz), али и код најскупљих (Oracle, Linn Sondek, Thorens, Ariston). Разлика у цени зависи само од система вешања кућишта, изолације од вибрација, материјала који је коришћен и ручке (ако је има).

Произвођачи грамофона уносе и неке техничке новине. Пошто не могу потпуно да се ослоне на стабилност окретања мотора и инерцију диска, уграђују системе серво контроле. Овај уређај ради на принципу упоређивања брзине окретања мотора (или диска) са датом стабилном брзином која је уграђена у уређај. Чим дође до несклада, аутоматски тежи да уједначи те вредности и стабилизује рад мотора, а самим тим и диск. Овакав систем омогућава још једну погодност – прецизно подешавање брзине окретања диска (pitch control).

Кад игла скакуће

Грамофоне са директним погоном (direct-drive) развили су јапански произвођачи. Код овог

система погона диск (мале масе) директно је постављен на осовину мотора са малим обртним моментом. На први поглед делује обесхрабрујуће, пошто се све вибрације мотора, преко осовине, директно преносе на диск. Но, није тако, врло споро окретање мотора утиче да се сва брујања смештају у подручје звука, углавном ван наше чујности. Пошто је веома мало људи способно да то чује, ова мана је занемарљива.

Приликом куповине грамофона мало је важно за који ћете се погон одлучити, јер оба производе готово занемарљиво брујање. Једноставан тест може да помогне при одлучивању. Укључите појачало са тонским контролама на „нулу“ и тада грамофон пустите али иглу ставите на празну бразду плоче, између „песама“. Требало би да чујете само слаб шум празне бразде, никако и звук сличан мумлању.

Идеална тонска ручка требало би да омогући звучници најбољу могућу подешеност на бразди грамофонске плоче, допуштајући звучници и игли да прате бразде без водоравног отпора приликом кретања дуж плоче. Таква „утопијска ручка“ такође би требало да омогући звучници да поништи оштећења на плочи и без већих скокова и промена положаја настави да прати бразду плоче. У пракси се обично налази неко средње решење које ће помирити све захтеве. Позната су два типа тонских ручки – тангенцијалне (tangential) и шестарске (pivote) ручке. Ниједан од типова ручки не пружа изразите предности.

Кад се израђују грамофонске плоче, „резач“ који урезује бразде креће се по правој линији, средином плоче, од краја ка средини. Тангенци-

НАУЧНИК ЕМИЛ БЕРЛИНЕР НАПРАВИО ЈЕ ПРВИ ГРАМОФОН, ПО УЗОРУ НА ФОНОГРАФ КОЈИ ЈЕ ДЕСЕТ ГОДИНА РАНИЈЕ ПРОНАШАО ТОМАС ЕДИСОН. ВЕРОВАТНО НИЈЕДАН ОД ЊИХ НИЈЕ НИ СЛУТИО ДОКЛЕ ЋЕ СЕ ЊИХОВИ ИЗУМИ РАЗВИТИ

јалне ручке покушавају да имитирају тај процес и настоје да смање разлику између процеса прављења и репродукције плоче а тако и изобличење код слушања.

Традиционалне шестарске ручке, причвршћене једним крајем за угао грамофона, прелазе у луку преко плоче, тако да имају различите степене грешке од идеалне путање. И поред свих покушаја грешка се може свести на нулу само у две тачке плоче, на свим осталим тачкама шестарска ручка прави грешку између 2 и 3 степена.

Једина извесна предност тангенсијалне ручке односи се на клизну силу. Пошто центрифугална сила увек вуче иглу ка центру, код шестарске ручке игла у бразди увек више оптерећује једну страну и тиме осиромашује репродукцију плоче. То није случај код тангенсијалних јер код њих игла належе на бразду под правим углом. Због тога све шестарске ручке имају механизам за компензацију газне грешке (антискатинг) који се изводи на више начина, опругом, висећим тегом или путем магнетног одбијања.

У сваком случају, тангенцијалне ручке су ипак резервисане за ексклузивне, веома скупе грамофоне, док су шестарске обично једноставне, самим тим и приступачније цене. Још један тешко обориви доказ захтевају компликоване комбинације серво мотора, микропроцесоре, пужне зупчанике и сложене носаче.

Највећи број оштећења на плочама јавља се око фреквенције од 7 Хз. Ако и резонанција ручке и звучнице дође у те оквире, може доћи до наглих скокова ручке, што проузрокује слабији контакт игле са браздом плоче и јаке инфразвучне сигнале који могу оштетити бас-звучнике, а могу довести и до „прескакања“ плоче.

Шетајући магнет

Звучница преко своје игле преноси музички запис из бразде плоче. Пратећи бразду игла осцилује, а у звучници се те механичке осцилације претварају у електричне сигнале. То преводјење обавља се у звучници помоћу електромагнетске индукције, али су ту заступљена три техничка решења. Први, најраспрострањенији тип, је покретни магнет (MM-moving magnet). Код њега је игла преко полуге везана за магнет који се налази између завојница. Други тип је звучница са покретним калемом (MC-moving coil) где се уместо магнета користе завојнице, за сваки канал по једна. Вибрацијама игле завојнице се покрећу и тиме отварају и затварају струјно коло и тако индукују електричну струју. Ефикасност ових звучница је мала тако да захтевају посебно појачало које ће појачати сигнал. Трећи тип користи магнетску индукцију (IM-induced magnet) у носачу игле, која се јавља под утицајем спољашњег магнета.

Игла као саставни део звучнице вероватно је најоптерећенији део грамофона у односу на своје димензије. Зато је важно поштовати упутство произвођача код намештања параметара датих у упутству. Век игле није дуготрајан, оптималан би био око 250 часова, а максималан око 450 часова. На свим звучницима, осим на оним са покретним калемом, игле се могу једноставно заменити.

Звучница је веома осетљива на вибрације, али не прави разлику између музичких вибрација које потичу из звучног записа на плочи и спољашњих вибрација, као што су бат корака по поду, треперење звучника које се преноси на полицу на којој се налази грамофон или звук велике снаге који се скупља у поклопцу грамофона – све их преноси. Добро вешање грамофона смањиваће те спољне вибрације (заједно са брзом мотора) на занемарљив ниво. Ако вешање није добро изведено, било која од горе наведених сметњи може проузроковати лошу репродукцију.

Стаби и Стоги

Као што се види, најважнији фактор код опредељивања за одређени грамофон мора бити изолација и упареност ручке и звучнице. Сви остали елементи, погонски и преносни механизам, шестарска или тангенцијална ручка сасвим су споредни јер су њихове мане углавном нечујне и не утичу битније на квалитет грамофона.

Ту је и највећа невоља, јер готово ниједан произвођач не даје битне податке о изолацији кутије грамофона и упарености ручке и звучнице. Зато је најбоље да чујете грамофон пре него што га купите или да пратите специјализоване часописе. Наравно к буџет је један од ограничавајућих фактора, али треба имати на уму да је грамофон најважнији елемент у hi-fi ланцу. Стога је боље издвојити већу своту за добар грамофон, чак и до 50 одсто суме одређене за куповину hi-fi линије, него тражити неки компромис.

Иако је на нашем тржишту избор прилично ограничен, може се издвојити неколико грамофона који завређују пажњу односом квалитет-цена, наравно у својим категоријама. У средњој категорији истичу се два модела Rotel са ознакама RP-850 и RP-830, затим Dual CS-505-2. У високој класи истичу се Revox B 795, Thoren TD320/TP16. За оне који теже бескомпромисном квалитету избор је врло скучен, своди се на неке моделе фирме Thorens, али однедавно је велики успех направио један велики домаћи hi-fi ентузијаста Франц Кузма. У својој фирми „Аудио Кузма компоненте“ производи грамофон Stabi MK2 и ручку Stogi који су изузетног квалитета.

Ко воли нек' изволи!

Предраг Кос

Паук! Већ сама реч довољна је да се човек најези. А још ако га угледате, макар и на фотографији, брзо окренете страницу. Исконски страх, предрасуде, отров који испушта? Свеједно шта је разлог, тек паук је по „мишљењу“ већине одвратан сам по себи, баш као и змија. А у ствари пауци су симпатична мала чудовишта – тврди Андре Лец који живи у Ензисхајму, у Алзасу, окружен са 300 паукова 20 различитих врста. Он их мази, прича им, игра се с њима и никада га ниједан није ујео.

Новинар Жорж Карлије који га је ових дана посетио овако описује своје упознавање с осмоногим длакавим чудовиштима.

Филм страве и ужаса

– Први утисак био је, признајем, чудан... Свака од осам чулавих ногу тражила је ослонац, стидљиво тапкајући, а опет укочена и одлучна, као да животиња покушава да се пропне на врхове прстију. У мени је растао страх јер то је мој први блиски сусрет с пауцима о којима сам слушао само лоше, гледао их у филмовима страве и ужаса... Покушавао сам да убедим себе да то није ништа страшно, али из утробе ми је расла језа све већа и већа. Јер, по мојој руци, где је поставио Андре Лец, милела је огромна тарантула покривена мрким и црвенкастим маљама.

Лец познаје и воли пауке. У градићу на горњој Рајни, близу Стразбура, у свом подруму он држи виваријум са 300 примерака! Неки су мали као буве, други личе на кликере из којих извирују несразмерно дугачке маљаве ножице. На крају, ту су и они највећи: паук-птичар, велика тарантула из Јужне Америке, староседеоци које Лец посебно воли: они су ту већ 4-5 година.

Али, какав је то човек који живи с пауцима? Манијак, опасан тип? Ништа од тога. Једноставно, каже, воли да проучава пауке, нервира га што сви о њему говоре лоше а не познају га и жели да људи сазнају истину о овим „опасним, одвратним и шокантним“ зглавкарима. (Између осталог, пауци нису, како то многи мисле, инсекти.) – Ако се заинтересујете за пауке, открићете да су то мирне, стидљиве и лепе животиње које је лако припитомити – тврди Лец.

Зашто да је убијеш?

Андре је одрастао на селу и врло рано показао љубав према животињама. Сећа се како је једног дана замахнуо каменом на белоушку кад је наишао отац и упитао га: „Зашто то радиш?“ Имао је тада десетак година. Отац га није казнио већ му је објаснио какве су све користи од змије белоушке. – Од тог дана мој поглед на живи свет, леп и онај „ружан“, изменио се – каже он. По ливадама, у шуми, поред бара тражио је жабе, пуже, птице и мале глодаре. Играо се с њима, хранио их. – Био сам радознао, желео сам да учим. На жалост, врло рано сам морао да почнем да зарађујем за живот. – Лец је био лађар на Рајни, радио као надничар, био баштован. Данас је техничар у једној

ПАУК
СИМПАТИЧНО
ЧУДОВИШТЕ

НИЈЕ ОН ТАКО ЛОШ!

Његова основна активност? Лов, лов и лов. Инсекти, мишеви, жабе, чине основни јеловник. Пауков отров делује истовремено као анестетик и као веома јак сок за варење.

фабрици вештачког ђубрива и послао му је такав да недељно сакупи два-три слободна дана тако да може да се посвети својим љубимцима.

До пре пет година Лец је имао други хоби: држао је лептире, а онда је на једној берзи инсеката у Швајцарској угледао пауке и – папа је љубав на први поглед. У његову кућу, тачније подрум, доселили су се пауци. То је мала топла просторија (просечано 28Ц) у којој на металним полицама стоје „акваријуми“ – стаклене посуде чије је дно посуто песком и земљом. Неколико каменчића, границе обавијене паучином и, на крају, ту је сам паук, шћућурен у својој рупи, као скамењен док че-

ка плен. Изгледа као да спава, али треба бити опрезан: спреман је брзином муње да скочи и уједе!

Ипак, за пет година, колико Лец држи пауке, ниједан га није ујео. Он није никакав чаробњак, једноставно има свој метод припитомљавања: – Прво их додирнем птичјим пером или фином сликарском четкицом и тако откривам је ли паук агресиван и опасан или се може припитомити. Јесте, има и таквих којима се не смеш приближити а да те не уједу, али ево и бројки: од двадесет врста колико држим на фарми само су две неукротиве горопаднице: *Melopascus Albostriatus*, са Тајланда, мала и врло агресивна, и *Psalmopodus Cambridgei*, паук који живи на

дрвећу острва Трините, врло брз.

Упркос томе што има четири пара очију, паук не види ништа и, по Лецовом мишљењу, „није баш блиставе интелигенције“. Главна мисао му је како да дође до хране. Лови искључиво по инстинкту, односно насумице, захваљујући чулу пипања и, можда, слуха. Све што пролази поред њега може да постане плен – сопствени младунци, сабраћа, чак и мужјак, на шта се женка одлучује ипак тек после парења. Иначе, мужјак је мањи од женке, нервозан је и плашљив и не живи дуже од 4-5 година, док женка може да достигне чак и 12-15 година.

Храна за „стадо“ не представља никакву тешкоћу Лецу. – Неколико зрикаваца, жабица и малих мишева – то је уобичајени јеловник.

Лец прескаче да каже једно – да све жртве морају да се дају пауцима живе, убијене неће ни да дотакну ма како гладни били. Паук своју жртву једе лучећи из врхова предњих ногу, као кроз савршен шприц, отров који истовремено делује и као анестетик и као веома јак сок за варење! За кратко време тело инсекта (жабе, птице) је растворено, затим се паук враћа плену, ваља га и исисава растворени садржај.

Дејство пауковог отрова није такво код људи, бар не код оних здравих. Међутим, ако човек болује од срца, има неке сметње са органима дисања или мозгом, после уједа паука може да дође до парализе можданих ћелија или система за дисање. Звучи страшно, али ту је и следећи податак: од 29.000 врста паукова само је стотинак отровно, а чак и кад човека уједе отровни паук, проценат смртности је веома мали, свега 5 одсто. Наравно, ако се на време не прими серум.

Врло је мало медицинских установа на свету које производе вакцину против пауковог уједа, једна је Пастеров институт у Паризу, а друга, већа, лабораторија у Алма-Ати, у Казахстану (СССР) где се узгаја 16.000 примерака. Двапут годишње разне врсте шкорпија и црних удовица „помузу“ се помоћу лаких електричних шокова пинцетом, на шта оне реагују испуштајући ситну капљицу отрова, који служи за добијање вакцине и у индустрији лекова.

Без панике

Андре Лец признаје да код себе нема серум против уједа. И његова околина односи се према пауцима исто као и он, са сигурношћу али и обзириво, ако се деси да из тегле која није добро затворена умакне неки становник. Ни тада нема места за узбуну јер напуштајући своје станиште пауци губе не само извор хране, навике, већ и сигурност. Често не могу да се попну ни уз један бетонски степенник подрума, па ни да уједу. То су углавном животиње које живе у тропским, топлим и влажним пределима и ако побегну чека их смрт.

Лец сваки час извуче из стаклених тегли једну или две животиње, понекад рукавицом, чешће голом руком: – Носим их по околним школама и приказујем на часовима биологије. Мислите да их се

У ГРАДИЋУ ЕНЗИСХАЈМУ, НА
ФРАНЦУСКО-НЕМАЧКОЈ
ГРАНИЦИ, ЖИВИ АНДРЕ ЛЕЦ
СА 300 „ОПАКИХ И
ОДВРАТНИХ“ ЗГЛАВКАРА

На злу гласу без разлога: крупни пауци, као и крупне шкорпије, могу бити занимљиве животиње за држање у кући и ретко кад користе отров који је штетљив, колико и убој пчеле. Мањи пауци имају јачи отров, а јединке средње величине могу заиста бити опасне.

деца плаше? Ни говора. Без икаквог наговарања узимају их у руке и увек је све било како треба. — То је само део капањање коју Лец води да би доказао како паук, кад је сит и кад није угрожен, може да буде и те како мирољубив. — Држао сам предавања у Немачкој, Швајцарској, Француској, где постоје клубови љубитеља паука. Организовао сам изложбе по школама а дописујем се са стотинама младих и оних који то више нису — каже показујући пун џак писама. Супруга Франсоаз помаже му да одговори на свако од њих.

Има ли у овом градићу ипак

оних који не воле што су им први суседи пауци?

— Позивао сам људе да им покажем пауке и многи су толико напредовали да их слободно додирују. Данас су моји суседи у току свега што се овде збива и нема никаквих проблема.

Зидови и степениште које води у подрум изгледају препуни паукова, али то су само њихове кошуљице. Мужјаци мењају комплетну „гардеробу“ 7 до 8 пута у току прве године живота, 4-5 пута у другој и два пута у 3. години живота и онда је с пресвлагањем готово. Што се женског рода тиче,

Мада има четири пара очију, паук не види ништа. Осим тога, није баш дупле памети, али зато има друга оружја која му помажу да „успе у животу“. Већина живи у топлим крајевима, али их има који се пењу и на висину од 6.656 метара, добрих 1.200 метара изнад највише границе вегетације и то без другог животињског света.

оне се пресвлаче само једном годишње и тада Лец проверава добро да ли је становник напустио кошуљицу. Кад се нађе го, зглавкар чека да му израсту нове мале, бодље...

Како мама одлучи

Главни циљ клубова љубитеља паукова јесте „рехабилитација“ ове животиње и размена искустава. Лец је тако, рецимо, пробао да спари пауке различитих врста што се сматрало немогуће и успео. Спарио је мужјака врсте *Darlinghii* из Јужне Африке и женку *Pteriroc-*

hilus-а из централне Африке, две врсте које на први поглед немају ништа заједничко. Резултат: тридесет младих хибрида. Мужјак је међутим, завршио неславно: женка га је појела. „Бебе“ се осећају добро и треба имати стрпљења да се види шта ће бити с њима, како ће се развијати.

Иако женка снесе иначе 300-500 јаја, у животу остаје врло мало младунаца. Чим се излегу, бебе навале да се прождиру, а често припомогне и сама мама. Укратко, мале пауке чекају многе опасности...

В. М.

ПАНТЕР ПАНТА

Роберт Силверберг

СУСЕДИ

ХОЛТ ЈЕ МОРАО СЕБИ ДА ПРИЗНА ДА НЕПРИЈАТЕЉСКА ЈАЗБИНА ИЗБЛИЗА НИЈЕ ТАКО РУЖНА КАО ШТО ИЗГЛЕДА СА ОСМАТРАЧНИЦЕ. КАДА ЈЕ ПРИШАО НА СТОТИНАК МЕТАРА ОД ГЛАВНЕ КАПИЈЕ, ВРАТНИЦЕ СУ СЕ САМЕ ОТВОРИЛЕ...

Преко ноћи је нападао нов снег. Кроз прозор командне собе. Мајкл Холт је гледао у мрљу на хоризонту – металну кулу, дом Ендрјуа Мекдермота.

Последњих осамдесет година, кад год би тамо погледао, обустављала би га мржња и бес. Зар ова планета није била довољно пространа? Зашто је Мекдермот изабрао да баш ту подигне своју челичну скалмерију – Холту под носом? Мекдермотово имање било је огромно. Могао је да је сагради педесет миља даље, према истоку. Холт је управо то предложио архитектама који су дошли са Земље. Међутим, Мекдермот је био упоран.

Холт је отишао до командне табле нуклеарних пројектила и за тренутак спустио танке, искривљене прсте на сјајни реостат. Нежно је миловао тастатуру. Пошто му се приближавао двестоти рођендан, овакву нежност је ретко показивао према својим женама. Уопште, њих никада није ни волео као ово своје артиљеријско гнездо одакле је могао да разнесе Мекдермота у атоме.

Само да ме изазове, почео је да сањари.

Замислио је да му је Мекдермот пружио повод, не овакав, стални изазов самог постојања у непосредној близини, већ конкретан. Да је, на пример, послао роботе да посеку неко стабло на самој граници поседа. Или да је поставио неки неонски натпис којим би се ругао Холту. Било шта што би послужило као изговор за напад.

Зашто ме зове?

Холт је видео себе како се пење у командну собу и објављује ултиматум непријатељу. Мекдермот би, наравно, одговорио ударом радијације, типично за подлаца. Холтови одбрамбени екрани с лакоћом би одби-

ли напад. А тада би, напослетку, Холт узвратио. Пушкетави лукови енергије поскочили би кроз јоносферу ка Мекдермотовој кући пробијајући његове немоћне екране. Муња за муњом, а на хоризонту Мекдермотова јазбина цврчи у пламену и од ње остају само баре растопљеног челика. То је тренутак за који вреди живети!

Наравно, уследила би истрага. Педесет господара планете размотрили би догађај, а Холт би објаснио: „Безобзирно ме је изазивао. Сви знате колико ме је увредио кад је подигао кућу у мом видокругу. Али, ово последње...“ Холтове колеге, Господари, разумели би, јер су и они држали до свог видика. Ослободили би га и доделили му Мекдермотову земљу. Мајкл Холт се задовољно смењкао.

Из сањарења га је тргао писак комуникатора. – Спољна веза за вас, Господару. Господар Мекдермот зове – рекао је безбојни метални глас.

– Ваљда секретарица Господара Мекдермота?

– Не, лично Господар Мекдермот.

Холт је затрептао и клонуо. Он зове! Зашто! Сигурно да се жали. Ометање поседа, без сумње. Нешто озбиљно, чим лично зове. Само нека се жали, нека оптужује, нека грди. Можда ће коначно дати повода. Холт је жудео да објави рат. Деценијама је стрпљиво усавршавао своје оружје и био је сигуран да је надмоћнији. САМО ДА ОН ПОЧНЕ, молио се у себи, а својој робот-секретарици рекао: – Врло добро, дај ми везу.

Тишина. Холт је грчевито стезао ручке наслоњача. Мекдермотов промукао, свадљив глас коначно се зачуо.

– Холте, одмах да ти кажем да не улажем никакву жалбу. Само упућујем позив. Хоћу да дођеш код мене.

– Сишао си с ума!

– Не још. Дођи. Хајде да склопимо примирје! Обојица смо болесни, глупави старци, Холте. Време је да прекинемо мржњу!

Холт се гласно насмејао. – Старци јесмо, слажем се. Али, ја нисам болестан, а само си ти глуп. Добро знаш да мира међу нама не може бити. Све док то твоје ругло боде моје очи. Никада ти нећу опростити, Мекдермоте!

– Хоћеш ли да ме саслушаш? Све што желим је да дођеш до мене. Потребан си ми, Холте.

– Зашто, онда, ти не дођеш код мене. Седимо поред камина сећајући се дугих година мржње?

– Да могу да дођем до тебе, не би било потребно да се састајемо!

– Шта то значи?

– Укључи визуелни контакт па ћеш схватити.

Мајкл Холт се намрштио. Није желео да га непријатељ види оронут.

очи, пре него што умрем. Знам да си сумњичав. Мислиш да сам полудео или да спремам неку замку. Луд можда јесам, али задњих намера немам. Искључићу своје екране. Послаћу све своје роботе из куће, чак преко реке. Бићу потпуно сам, беспомоћан, а ти можеш да поведеш читаву војску. Врата ће ти бити широм отворена. Можеш да ми се смејеш у лице, само дођи. Морам да ти кажем нешто важно. Нећеш зажалити, Холте!

Холт је био згранут. Већ годинама није крочио ван домета заштитних екрана, а овај лудак тражи да изађе на отворен терен, чак да уђе у његову кућу, да стави главу у лавље чељуст!

Мекдермот се поново огласио. –

лог од старости. Али, није могао да види Мекдермота а да не покаже себе. Наглим покретом укључио је теле-екран.

Угледао је лице свог непријатеља, упало, спарушено, сиво. Мекдермот је прешао двестоту и то се добро видело. Лева страна лица била је изобличена, капак опуштен, угао уста искривљен надолу. Од браде је био оклопљен металом заробљен у машини која је вероватно била када за одржавање виталних функција. Очигледно, био је веома лоше.

– Имао сам мождани удар, Холте. Парализован сам од врата наниже. Умирем и хоћу да те видим, очи у

Доказаћу ти своју искреност. Одбрамбени екрани су ми искључени. Гађај кућу. Погоди је где год желиш!

Сенилно лудило, помислио је Холт, али није могао да одоли. Нанишанио је на димњак једне од споредних зграда Мекдермотовог имања. Убитачни зрак претворио га је за секунд у облак протона који су одлетели у хладноћу.

Холт је са запрепашћењем схватио да му ништа не стоји на путу да уништи омражену јазбину непријатеља. Но, то би било исувише лако. Мекдермот га до сада није изазвао.

Замишљено се вратио до теле-екрана. – Мора да сам луд као ти.

Склони роботе и искључи све екране. Долазим.

Холт је окупио своју породицу. Три жене, седам синова од 60 до 113 година. Снаје, унучићи, елитни ешолон робота. – Идем код Мекдермота – мирно им је саопштио.

Њихово запрепашћење било је очигледно. Били су исувише дисциплиновани да би рекли шта мисле. Он је био Господар Холт и само једна његова реч могла је да значи њихову смрт. Једном је, давно, био принуђен да свој родитељски ауторитет испољи на баш такав начин и нико то још није заборавио.

– Са собом водим само неколико робота. Ако ме нема за пола сата, пођите за мном. Уколико вас пресретну, значи да смо у рату. Али, ако неко пође раније, биће осуђен на смрт.

Холт је знао да је ово критичан тренутак. Ако се усуде, помислиће да је изгубио разум и ликвидираће га. И то се већ дешавало, у другим породицама. Но, седели су неми, потресени и послушни.

Пошао је у оклопном возилу, у пратњи осам робота. Преко радара је видео Мекдермотово имање и роботе који су га напуштали и одлазили ка истоку. Никада није био тако близу Мекдермотове куће. Морао је да призна да непријатељска јазбина изблиза није тако ружна као што је изгледала са његове осматрачнице. Када су пришли на стотинак метара од главне капије, вратнице су се саме отвориле. Холт је позвао Мекдермота.

– Потруди се да капија буде отворена док сам код тебе. Иначе, биће гужве! – Ушао је на аутодром, изашао из кола и полако се упутио у замак.

Следећи Мекдермотова упутства преко разгласа, дошао је до овалне собе у којој га је запахнуо задах смрти и распадања. Усред просторије угледао је Мекдермота у челичној капсули окруженог сплетом жица и цеви. Из оклопа је вирило само деформисано лице и на њему, као угљевље, ужарене очи.

Холт је запањено зурio у заклетог непријатеља. – Нисам могао ни да сањам да ћу се наћи у овој просторији.

– Нисам ни ја. Али, лепо је од тебе што си дошао, Холте. Добро изгледаш за човека твојих година. – Танке усне искривиле су се у осмех. – Наравно, ти си још млад. Немаш још ни двеста. Прешао сам те за пуних тридесет година.

Холт га је грубо прекинуо. – Шта хоћеш од мене?

– Да те замолим за услугу. Хоћу да ме убијеш, Холте.

– Шта?

– Искључи апарат за храњење. Бићу готов за један сат. Или чак брже – искључи вештачка плућа. Ено, онај прекидач... Да, Холте. Већ годину дана битишем као биљка у овој машинерији. Ова проклета капсула ме савршено одржава. Храни ме, вежба мишиће – могао бих овако да трајем још стотинак година. Зар је то живот?

Холт је слегао раменима. – Ако желиш да умреш, зашто све ово не

тражиш од породице? Имао си пет синова...

– Четворица су умрла. Пети је отишао на Земљу. Нико више не живи овде, само ја, вечан као васиона. Двеста тридесет година... Жене су ми умрле, унучићи отишли. Вратиће се тек кад сазнају за наследство. Нема овде никога ко би притиснуо прекидач.

Разнеси ову кућерину!

– Имаш роботе.

Поново суморан осмех. – Роботи да убију свог господара? Покушао сам. Не вреди. Ти мораш да ме убијеш, Холте. Разнеси овај проклети замак. Добио си игру...

– Нећу то да учиним – рекао је промукло Холт. – Сувише је једноставно, Мекдермоте. Сувише дуго сам те мрзео. Не могу...

– Бомбардуј ме онда. Разнеси ову кућерину. Признајем да сам кућу намерно подигао овде, да те вређам. Казни ме.

– Време је да пођем... Сам ћу наћи излаз, Мекдермоте.

Породица је чекала Холта на улазу у замак.

– Мекдермот је болестан, луд старац – обратио им се. – Нема више неког од породице. Јадан је. Не желим да разговарам о посети.

Прошао је поред њих и упутио се горе, у командну собу.

Кућа је изненада задрхтала. Укључио је комуникатор и одмах зачуо робота: – Мекдермот напада. Одбили смо напад високе енергије. Да се припремимо за контранапад?

Холт се насмешио. – Не! Предузмите само одбрамбене мере!

Високи старац отишао је до контролне табле. Руке су му нежно прелазиле преко инструмената. Дакле, коначно су у рату. Мекдермотово оружје није било довољно снажно да пробије заштитне екране и направи било какву штету. Сада би могао да га претворим у пепео, помислио је Холт. Али, наравно, нећу то учинити, као што нисам хтео да искључим ону машину.

Мекдермот није схватио. Не суровост, већ само себичност, спречавала је Холта да убије заклетог непријатеља, баш као што се свих ових година уздржавао да крене у рат који би сигурно добио.

Једном, кад те не буде било, Ендрју, кога ћу онда да мрзим? Због тога нећу да те убијем. Само због тога.

Мајкл Холт погледао је кроз дебела заштитна стакла. Као и увек, задрхтао је гледајући ружну Мекдермотову кулу на хоризонту. Замислио је лепоту хоризонта пре сто година док Мекдермот још није саградио оно ругло.

Помиловао је још једном командну таблу па се полако окренуо и одшетао до своје столице. Мирно је седео ослушкујући звуке Мекдермотове безнадежне, немоћне артиљеријске ватре.

Ускоро се смрачило. Зимска ноћ притисла је ледене пределе.

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ПО- ПРО- ЈЕ	БРОЈА РАТНЕ МАШЕ	ПОЗА- ДИ, ОДО- СТРАГ	СИНТЕ- ТИКА ТКАНИ- НА	ИСЛУ- ЖЕНИ КОД (МН.)	АКТИВ- НОСТ НА ПРА- ДОБИВА- ЊУ/ОДБИ	ОВОГ ДАНА
НАШ ГЛАВНИ ГРАД							
СУД- ОВИ ПРО- ЦЕС							
НАШ ФИЗИ- ЧКИ РЕЖИ- СЕР ЖОРЖ							
ЖЕН- СКА ОДЕГА							
МЕТАР					ПРЕВАК		
СТРА- НО ЖЕН- СКО ЛИМЕ	КОМО ИЗ МАКЕ- ДОНИЈЕ ПРЕДНА БАШ КАД ДОБРО				СТРАНО ЖЕН- СКО ЛИМЕ		МАКЕ- ДОНИЈЕ ПИСАЦ, КОСТА
ЛИМНА ЗАМЕ- НИЦА			УКРА- ШАВА- ТИ	ШЕКОТИ РОБ ЈУ- НАК ИТАЛИЈАН ПИСАЦ ЈЕЗАК			
НАМИН ИЗРА- ЖАВА- ЊА (СТР)		-----					
ФОРМУ- ЛАР							
НА- ПРАВА НА ВРАТНИ- МА						„ИСТОК“ ПИЛОТ	
ОБЛИК КОНДЕН- ЗОВАНЕ ВОДЕНЕ ПАРЕ					АНТУН НАВИС БОЈНИ ОТРОВ		
ДОДА- ТАК ЗА ПОСЛО- ШАЊЕ КРАЈИ- ТЕТА							ГРАДИ- ТИ КАНАТЕ
ВОЛТ		УПРЕ- ДИ ЗА- КОН ЕЛЕКТ- РОНСКИ УРЕЂАЈ					
НОВИ РЕД, ПАСУС (ЛАТ.)							
ПО- КАЗНА ЗАМЕ- НИЦА			ПЕРСИ- ЈА ДО ПО- ЛОВИНЕ				
ЗА- ПАДСКИ ПИСАЦ ЛИ- ПЕНЦА				ДОМИНА РИНА РИ- ВАРСКА МРЕЖА			
СПИС		КАЛИ- ЈУМОВ ФОСФАТ СА ФЛУ- ОРОМ					
КО- РАЛНО ОСТРВО					КИ- НЕМСКИ ПЕШНИК (ЈАН) НАТРИ- ЈАМ		
ОБЛИК КМЕТ- СКЕ ЗАВИС- НОСТИ							
ОПОП- ЛАНИ ЛЕКО- ВИТНИХ ТРАВА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: маратон, Иваново, Радован, крема, И, о, нарав, букија, обов, он, жу, нове, Ида, да, журан, п, Ђипино, мезозое, О, окаст, Мено-ти, окапина, КУ, и, ан, амера, д, перадар, он, Туце, рахитис.

СИНГАПУР

НОВА ГОДИНА
НА 30 СТЕПЕНИ

МАРШ

КИНЕСКИ АКРОБАТИ, АНИМАТОРИ ЦИНОВСКИХ ЗМАЈЕВА ОД ПЛАТНА, ИГРАЧИЦЕ ИЗ МАЛЕЗИЈЕ И ИНДИЈЕ, БАРЈАКТАРИ СА МЕНАНГА – 1500 УЧЕСНИКА ПАРАДЕ КОЈА, НА ЈЕДИНСТВЕН НАЧИН, ОЖИВЉАВА ДУХ ЗАЈЕДНИШТВА

Јапанци и Кинези, изгледа, не могу без застава. Код њих је то тако одвајкада. Сваку победу из прошлости обележавали су разнобојним барјацима које је било немогуће избројати. Најубудљивије сцене из филмова, њихови режисери и данас пропраћају вијореним заставама с пратећим симболима. Ко год је гледао филм „Кагемуша“ лако ће се сетити бојних поља прекривених облацима шарених знамења. „Година змаја“ је за то још свежији пример.

Овом правилу подређен је и такозвани **чингај** у Сингапуру – јединствена свечаност која је већ постала део традиције овог града. Време за **чингај** је средина фебруара – седмица кад се слави кинеска Нова година. Експлозија звука и шаренила, строго оријентални мотиви дају посебну драж, а све заједно веома подсећа на велике холивудске свечаности. Није ни чудо. Људи су овде духом везани за кинеску традицију, али њиховим навикама дала је печат и дуга колонијална прошлост.

Игра лава

Учесници на челу поворке носе транспаренте с натписом: **СРЕЋНА НОВА** (на кинеском и на енглеском језику). За њима иду свирачи и бубњари које у стопу следе талентовани играчи. Група атлетичара изводи акробатску игру лава, једно од најупечатљивијих обележја традиционалног кинеског позоришта. Та игра подразумева изузетну вештину и паклени ритам, тако да се, свака три до четири минута, смењују и свирачи и играчи. Истовремено, љупке плесачице из Малезије, грациозним покретима руку и прстију, изводе необичну игру насталу на дворовима старе Јаве.

Ту су и „заstraшујући“ ратници, лица обојена црном и белом бојом, који у вртлогу лепршавих застава изводе задивљујуће скокове. А за њима корачају оловни војници!

Управо тако, оловни војници: шездесет младића из државне службе

безбедности обучених у карактеристичне беле сакое и црне панталоне – са црвеним појасевима, папирнатим цилиндрима и обавезним рукавицама. Марширају укочено и њихови механички покрети изазивају овације гледалаца. Али, није све игра... Пушке су М-16, оне праве, и кад се из њих зачује рафал, гомила одговара повицима одушевљења али и страха.

Одмах иза војника наилазе рођени забављачи. Кажу да нема тих речи којима би се могла описати лакоћа њихових покрета и неустрашивост – док се преврћу у ваздуху или изводе неке друге „несташлуке“.

Необичне птице

Група девојчица пева популарне песме и, такође у хору, на кинеском, узвикује да је стигла нова година. Иза њих се појављује циновски змај из бајке, (савршена рукотворина). Носе га десетине младића. Покрећу га и вијугају њиме, складно до савршенства.

Босоноге Индијке скакућу у ритму музике, витлајући по ваздуху танким штапићима. Оркестар студената свира рок, док група будистичких свештеника, распоређених у круг, пролази у свечаном расположењу.

Хиљаде и хиљаде посматрача гура се с једне и с друге стране улице, а тако је и на прозорима околних зграда одакле се далеко лакше прати ово невероватно путујуће позориште. Сви остали могу да гледају телевизијски пренос.

Двочасовни дефиле завршава се парадом барјактара који су, на неки начин, симбол **чингаја**. Огромни плаштови различитих боја, причвршћени на дугачке штапове од бамбусове трске лепршају тамо-амо, налик на крила неких необичних птица. Вешти заставници пребацују их из једне у другу руку, а затим се играју стављајући их на раме, чело, длан, браду... Завршница каква и приличи једној величанственој представи која је, макар и у сликама, већ обишла свет.

Д. В.

ХОНГКОНГ МАЛЕЗИЈЕ

Сингапур је држава (и град) у југоисточној Азији чије становништво највећим делом сачињавају Кинези и Малајци, мада има и Индијана. То је, званично, најгушће насељена земља у свету. Независна од 1965.

ЛОВНИХ ВОЈНИКА

Задивљујућа је вештина којом је овакав змај начињен, а готово запањујућа спретност младића који му улахњују живот

Ова лептирица је очигледно Кинескиња

Плесачице с Јаве одликује лепота и префињеност покрета руку и прстију

ТРАГИЧНО ОСЕЋАЊЕ МИГЕЛА ДЕ УНАМУНА

✉ Другарица ми је за рођендан поклонила дивну књигу „Трагично осећање живота“ Мигела де Унамуна, о којем знам једино да је Шпанац. Молим те да о њему објавиш нешто више.

ЗОРИЦА МАТКОВИЋ
58350 Метковић

Мигела де Унамуна (1864-1936) многи сматрају најкрупнијом фигуром шпанске културе за последњих преко стотину година. Својим есејима и романима, песмама и драмама, политичким и личним

утицајем, он је оставио врло дубок траг не само у култури и историји свог народа.

Кад се 1924. године, као чувени професор класичне филологије, оштро и отворено супротставио диктатури Прима де Ривере, прогнан је на Канарска острва, да би затим живео у Француској до 1930. као изгнаник. Од те године до смрти ректор је познатог универзитета у Саламанки. Кад је у Шпанији избио грађански рат, међу првима који су храбро дигли свој глас против генерала Франка био је Мигел де Унамуно. Фран-

ксти се нису усудили да смакну једну такву личност, па су у народу омиљеног књижевника и мислиоца ставили у кућни притвор. Слободоумни Де Унамуно никада није дочекао слободу: умро је затворен у сопственом дому. Главна његова дела су: Трагично осећање живота, Живот Дон Кихота и Санча, према Мигелу де Сервантесу, Агонија хришћанства, затим романи Магла, Абел Санчес, драма Сфинга, Федра, Семе сна и др.

МНОГО ФАБРИКА, А ЈЕДАН ФОРД

✉ Угледавши један аутомобил марке „форд“, мој друг и ја смо се готово посвађали око тога која је земља постојбина овог чувеног аута и где се све данас он производи. Ја сам тврдио да су се први фордови произвели у Немачкој, а мој друг у САД. Зато те молим да ти разрешиш овај наш спор.

ГРАБАР НИКОЛАС
Трубарјево насеље 3
63272 Римске Топлице

Наглом развоју аутомобилизма у свету највише је допринео Хенри Форд (1863-1947), зачетник северноамеричке аутомобилске индустрије. Прве „бензинске кочије“ конструисао је 1896. а од 1899. бави се производњом аутомобила, касније и трактора. Први у свету увео је ланчани систем и масовну, односно серијску производњу и творац је легендарног „модела Т“ (1908) који је као први општеприхваћени аутомобил довео до праве индустријске револуције у САД. О томе је Забавник већ писао. Дакле, први „форд“ произведен је у САД, да би временом освојио готово цео свет. Према подацима из 1975. године, у Фордовим фабрикама аутомобила било је 465 хиљада запослених, који су годишње производили готово четири и по милиона разних возила!

Овај индустријски гигант данас има фабрике за производњу и склапање аутомобилских делова

или целих аутомобила у више земаља. Делови за врло цењене „Фордове“ аутомобиле и друге врсте возила данас се, колико смо успели да сазнамо, производе у САД, Канади, Енглеској, СР Немачкој, Белгији, Шпанији, Португалији, Турској...

ГОЛОРУК ПРОТИВ ПРУГАС- ТЕ СМРТИ

✉ Идем у први разред основне школе и занима ме да ли човек може тигра да савлада голим рукама.

СТАНЕ КРАЊИЦ
61433 Падлече

Због његове снаге и неустрашивости, лукавости и брзине, многи људи тигра, а не лава називају царем животиња. Дугачка и преко четири метра, а тешка до 400 килограма, ова пругаста мачка напада из заседе готово све што јој мирише на добар залагај, чак и крокодиле. Устукнуће једино пред слоном или човеком. Али, ако је угрожен или гладан, тигар ће скочити и на човека, којег иначе заобилази.

И шта може у тим страшним тренуцима да учини голорук човек, поготово што тигар напада подмукло, без шума? Спаса сигурно нема, једино ако тигар није – од плиша!

ЧУВАЈ СЕ ВУКОДЛАКА И ЊЕМУ СЛИЧНИХ!

✉ Да ли заиста постоји вукодлак?

СТОЈАН
22404 Путинци

„Вукодлак је у суштини исто што и вампир. Из описа вампира види се да се може појавити у различитим облицима, нарочито у облицима неких животиња, као што су вук, пас, мачка, магарец, коњ итд. По неким описима, вукодлак се јавља у човечијем облику као и вампир, само је обрастао по целом телу густим длакама. У овоме би и требало, по неким писцима, да буде главна разлика између вампира и вукодлака. Међутим,

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Тања Вујевић, Народних жртава 16, 58000 Сплит – има 15 година, воли музику и спорт.

Верица Крстић, Војводе Танкосића 3/34, 18000 Ниш – воли спорт, добру музику, дружење и читање.

Сена Мучибабић, 89247 Фојница – Гацко – има 14 година, жели да се дописује са младима, језик дописивања српскохрватски и руски.

Ирина Тулевска, 11 Октомври 22/10, 91000 Скопље – има 13 година, воли да слуша групу „Схам“ и „Модерн Талкинг“ и сакупља њихове постере.

Весна Никшић, Маршала Тита 141, 22400 Рума – има 13 година, сакупља салвете, писма, постере и значке, воли музику и спорт.

Инес Ботић, Антуновац 21, 41000 Загреб – има 14 година, воли кошарку и сакупља марке.

Александра Николић, Сретена Младеновића 9а, 11000 Београд – има 13 година, воли рок и диско музику, сакупља марке, значке и постере.

Адем Бухић, Бахре Шерифа 46, 79240 Босанска Дубица – воли спорт и музику.

Марио Милошевић,
Здравка Кучића 29, 51000
Ријека – има 10 година,
жели да се дописује са
својим вршњацима.

Нела Алиловић, 15. маја
122, 24000 Суботица – во-
ли све што воле млади.

Јасмина Андрејић, Слав-
ке Ђурђевић Б-3 2/10,
35000 Светозарево – има
15 година, воли све што
воле млади.

Сандра и Ана Милосав-
љевић, Јаворска 7, 32250
Ивањица – имају по 11 го-
дина, сакупљају кесе и
марке.

Светлана Рогич, Јенкова
9а, 63320 Титово Велење
– има 11 година, воли рок
музику, сакупља постере и
папирнате луткице.

Мануела Валек, Анке Ош-
пук 16, 42230 Лудбрег –
има 13 година, воли музи-
ку, бави се спортом.

Убавка Драгић, 28. јула
66, 71380 Илијаш – има 13
година, сакупља салвете и
значке, воли дописивање.

Весна Шикалеска, Питу
Гули 364, 96000 Охрид –
има 15 година, сакупља
марке.

Дијана Алић, Н. Х. Албина
Херљевића 14, 75000 Туз-
ла – има 12 година, сакуп-
ља слике познатих личнос-
ти и папирнате луткице.

Сузана Радојковић,
Српског Совјета 7/15,
11300 Смедерево – има 11
година, сакупља салвете,
налепнице, коверте и
обожава „Забавник“.

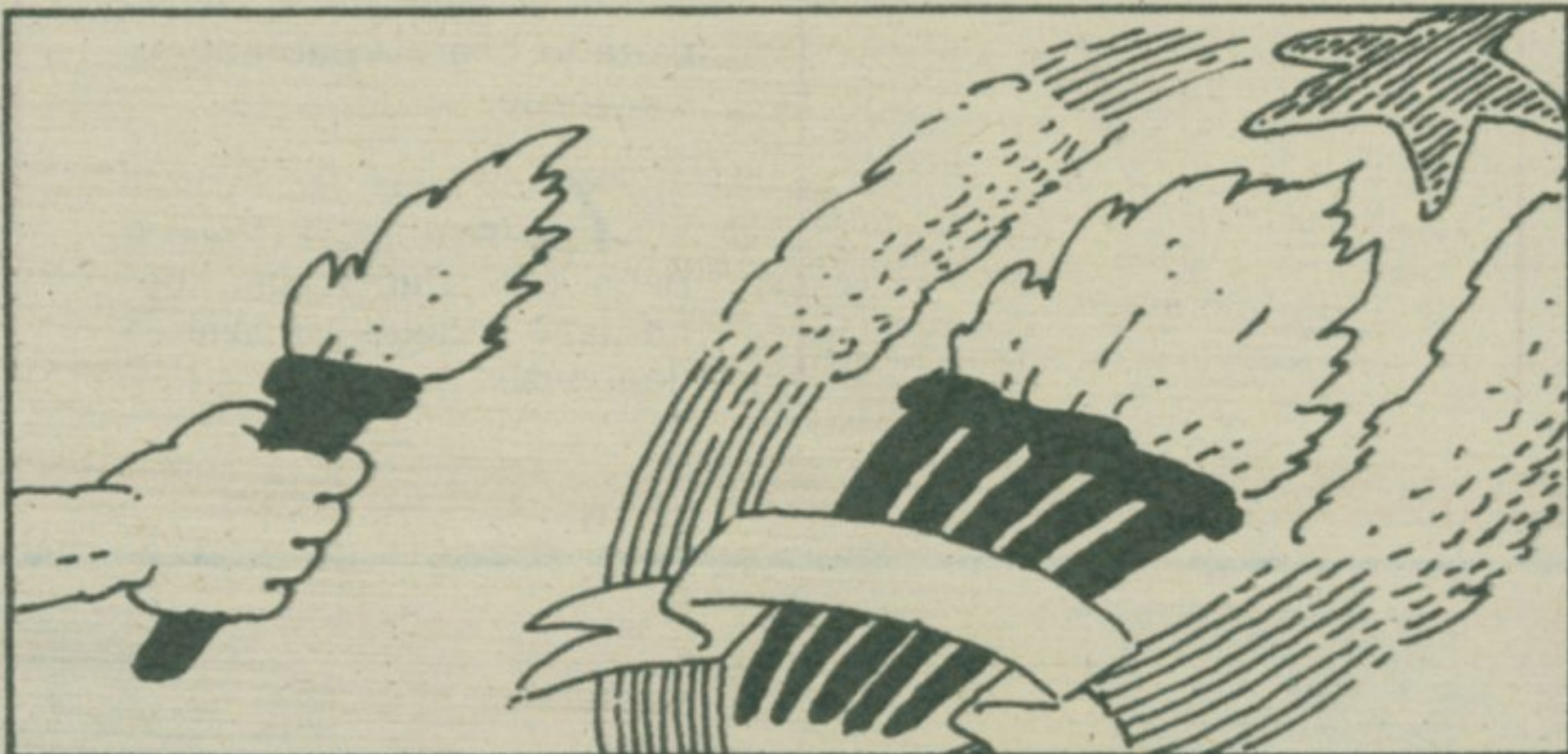
НОВИ ПЛАМЕН У СТАРОМ ГРБУ

Раније је наш грб имао пет
буктиња, кад је била попу-
ларна и песма „Пет буктиња пламти
да причају свима, да у нашој земљи
пет народа има“. Међутим, сад се у
грбу Југославије налази шест бак-
љи. Кад је и зашто дошло до ове
промене?

ЗОРАН МИЉКОВИЋ
14220 Лазаревац

Председник НКОЈ-а и врховни
командант НОВ и ПО Југославије
Јосип Броз Тито упутио је АВНОЈ-у
17. фебруара 1944. из Дрвара
предлог нацрта државног грба ко-
ји је израдио сликар и графичар
Ђорђе Андрејевић Кун. После ви-
ше договора у којима је учество-

вао друг Тито с најистакнутијим
руководиоцима револуције, пред-
ложено је да се усвоји решење с
пет буктиња које се сливају у је-
дан пламен и које симболично
представљају пет наших народа,
односно Југославију. Бакље су
уоквирене класјем на чијем се
врху налази црвена звезда пето-
крака, а у подножју трака с нат-
писом Демократска Федеративна
Република Југославија. Гипсани
одливак грба израдио је вајар Ан-
тун Аугустинчић. Године 1946. кад
је донесен први устав нове Југос-
лавије, грб је остао готово непро-
мењен: само је на траци исписан
историјски датум 29. XI 1943. По
следења измена у садржини и из-
гледу нашег грба извршена је до-
ношењем Устава 1963. године, од
када уместо пет, пламти шест бак-
љи – симбол шест сједињених ју-
гословенских република.

КОМПЛИМЕНТ ЈЕ „ГУСКО ЈЕДНА“!

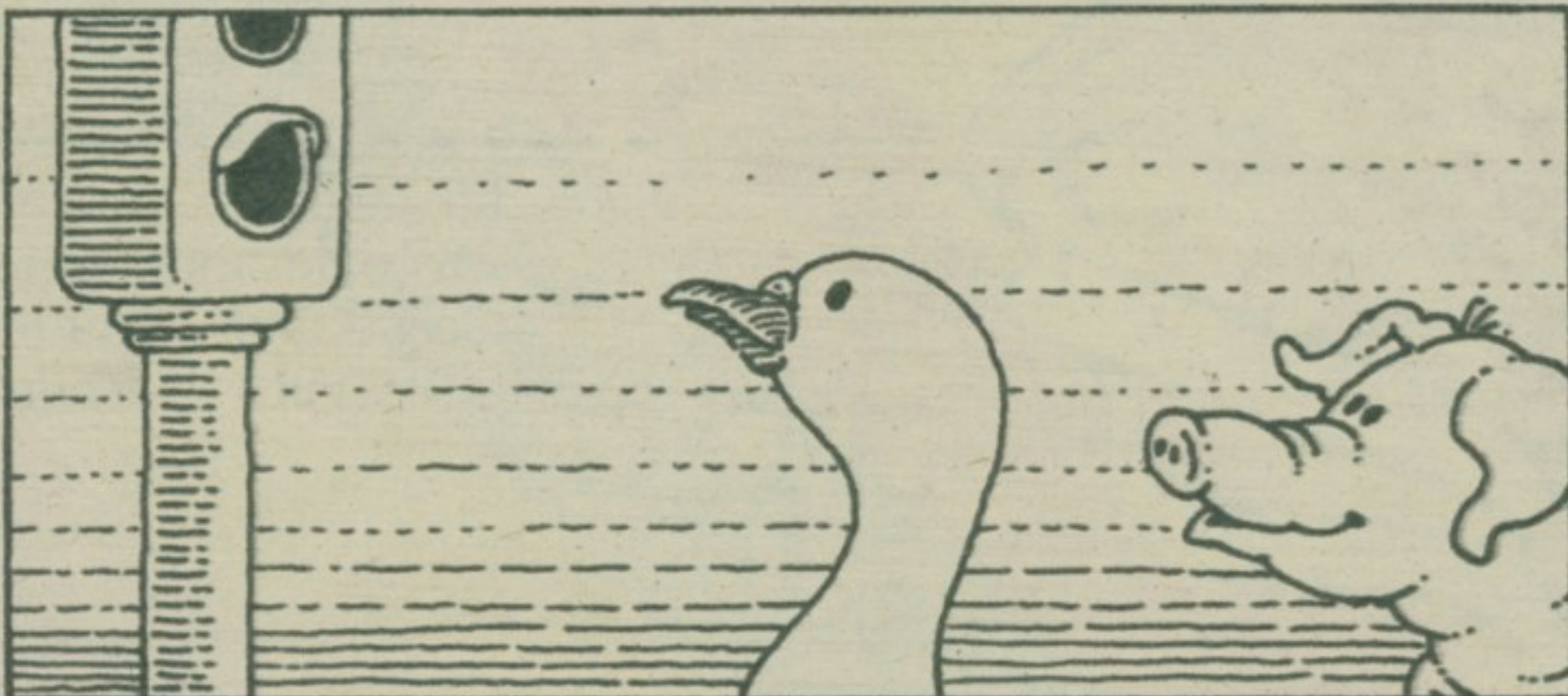
Занима ме која је животиња
најинтелигентнија.

ДОБРИВОЈЕ МАРКОВИЋ
26213 Црепаја

Научници се још нису сложили
која је животиња најинтелигентни-
ја, односно која се најбоље снала-
зи у новој, непознатој средини.
Својим интелектуалним могућнос-
тима човека често задиве делфи-
ни, пчеле, мрави или гавранови.
Међутим, према недавним ис-
траживањима енглеских биолога
и психолога, на врху табеле најпа-
метнијих је животиња, тачније
птица коју људи погрешно често

узимају за пример – глупости. То је
гуска.

Ови научници су као мерило ин-
телигенције код животиња узели
сналажљивост којом прелазе ули-
це и путеве где је густ саобраћај.
У том хаосу најбоље су се снашле
управо гуске и тако оповргле
древну изреку да неко пута „као
гуске у магли“. Иза њих су животи-
ње чије месо човек цени неупоре-
диво више од памети: у саобра-
ћајној „фрици“ врло добро се сна-
лазе и свиње. Овај тест показао је
да мачку случајно не цене због
њене сналажљивости и лукавост-
и. Али, Његово Величанство Чо-
век, „најпапетнија животиња“, не
може, бар према овом експери-
менту, да се похвали неком наро-
читом интелигенцијом. Заузео је
скромно четврто место, испред
кокошака и паса.

првобитно се вампир замишљао у
вучијем облику, што се поред ос-
талог види из, по једном мишље-
њу, његовог старијег имена вуко-
длак и вук. У Кучићима у Црној Гори
је забележено веровање да сваки
вампир мора извесно време бити
претворен у вука. Ово свакако још
очитије поткрепљује тврдњу да су
вампир и вукодлак исто биће“.

Ето, овако изгледа вукодлак,
према „Српском митолошком реч-
нику“. Али, да би објашњење било
потпуније, додали бисмо на крају
готово безначајну напомену: ву-
кодлак, вампир, лампир, лампијер,
вједогоња, једогоња, тенац, како
још наш народ зове ову тајанстве-
ну и опасну сподобу, постоји само
у народној празноверници и – више
нигде!

Илустрација Растка Ђирића

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикин забавник“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Ђоковић, Љубинка Ђурић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Докић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патротић, Зоран
Петковић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленико Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић, Зора Ме-
деница.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“. Македонска 29,
11001 Београд. Поштански факс 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Отгласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 200 дина.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полуго-
дишња 3.312,00 динара, годишња
6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полуго-
дишња 6.624,00 динара, годишња
13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
звану НО „Политика“ ООУР „Прода-
ја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:
САД \$ 36.-
СР НЕМАЧКА ДМ 65.-
ШВЕДСКА Шкр. 229.-
ФРАНЦУСКА Ффр. 216.-
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 55.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-257300-00054 уз
обавезну названу ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Милојко Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна:

НЕНАД МИЛИЋЕВИЋ

10 ×
ИЛИ
ПРОНАЋИТЕ
ГРЕШКУ

ШТА ПРОДАЈУ ПРОФЕСОРИ?

У свакој реченици по-
грешно је по једно слово.

1. Ми се трудимо да
у односу наставника према
ученицима не буде ничег
нормалног.

2. У програму је за
сваког професора означе-
но где му је кабинет и шта
продаје.

3. После краће ве-
чере у хотелу „Метропол“,
угледни гост одржао је
предавање на Правном
факултету.

4. Ја се задовоља-
вам и малом шницлом,
под условом да буде по-
већа.

5. Познато је да пче-
ле не производе мед ако
немају мајицу.

6. Ово зимско вре-
ме утиче и на душу: да
бисте је заштитили, испи-
рајте је благим раствором
камилице.

7. Реч је о тонама
рибе коју Шибенчани пре-
ко целе године извлаче из
Задрана.

8. Верујем да ће
нам следећи противник
бити туниска репрезента-
ција Алжира.

9. Данас наши изаб-
рани фудбалери играју са
опанцима.

10. По жељи једне
читатељке објављујемо
снимке голога Митра
Мркеле.

РЕШЕЊА:

1. формално, 2. предаје, 3.
краће, 4. повриха, 5. матицу, 6.
гушћу, 7. Јадран, 8. тешка,
9. Шибенчани, 10. голова

Илустровао: Димитрије Костић

Петар

РЕЗ

награђује своје пријатеље!

Kolinska

Коферчић Петар ПЕЗ
добили су чланови ПЕЗ клуба
чије чланске карте носе следеће бројеве:

095411 095998 096566 097155 097776 098551 099168 099787 100357 100954 101579 102157
102744 103312 103901 104522 105297 105914 106533 107103 107700 108325 108903 109490
110058 110647 111268 112043 112660 113279 113849 114447 115072 115650 116237 116805
117394 118015 118790 119407 120026 120596 121193 121818 122396 122983 123551 124140
124761 125536

и вама ћемо послати чланску карту ПЕЗ-а,
кад нам пошаљете 5 омота ПЕЗ бонбона
са својим подацима и годином рођења.
Адреса: ПОЛИТИКА – агенција ПП, 11000 Београд,
Македонска 35.

БИМ И БУМ

БАШ СИ СТИГ'О К'О ПО-
РУЧЕН, МИКИ! КО БИ
РЕКАО ДА КУ ТОЛИКО
ДА ПАЗАРИМ...

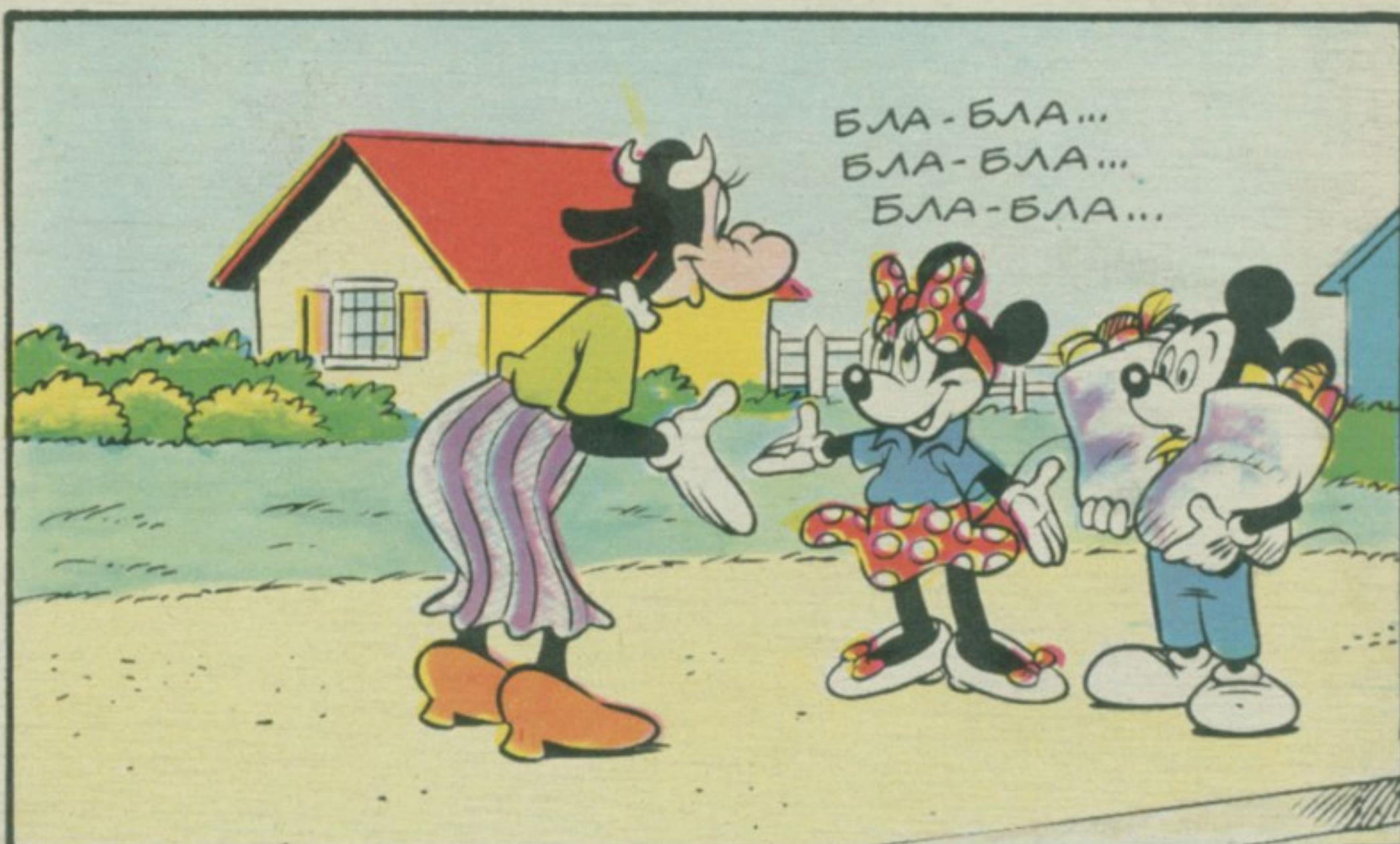

ЈА САМ САМО ПОШАО
ПО ПАПИРНЕ САЛ-
ВЕТЕ!

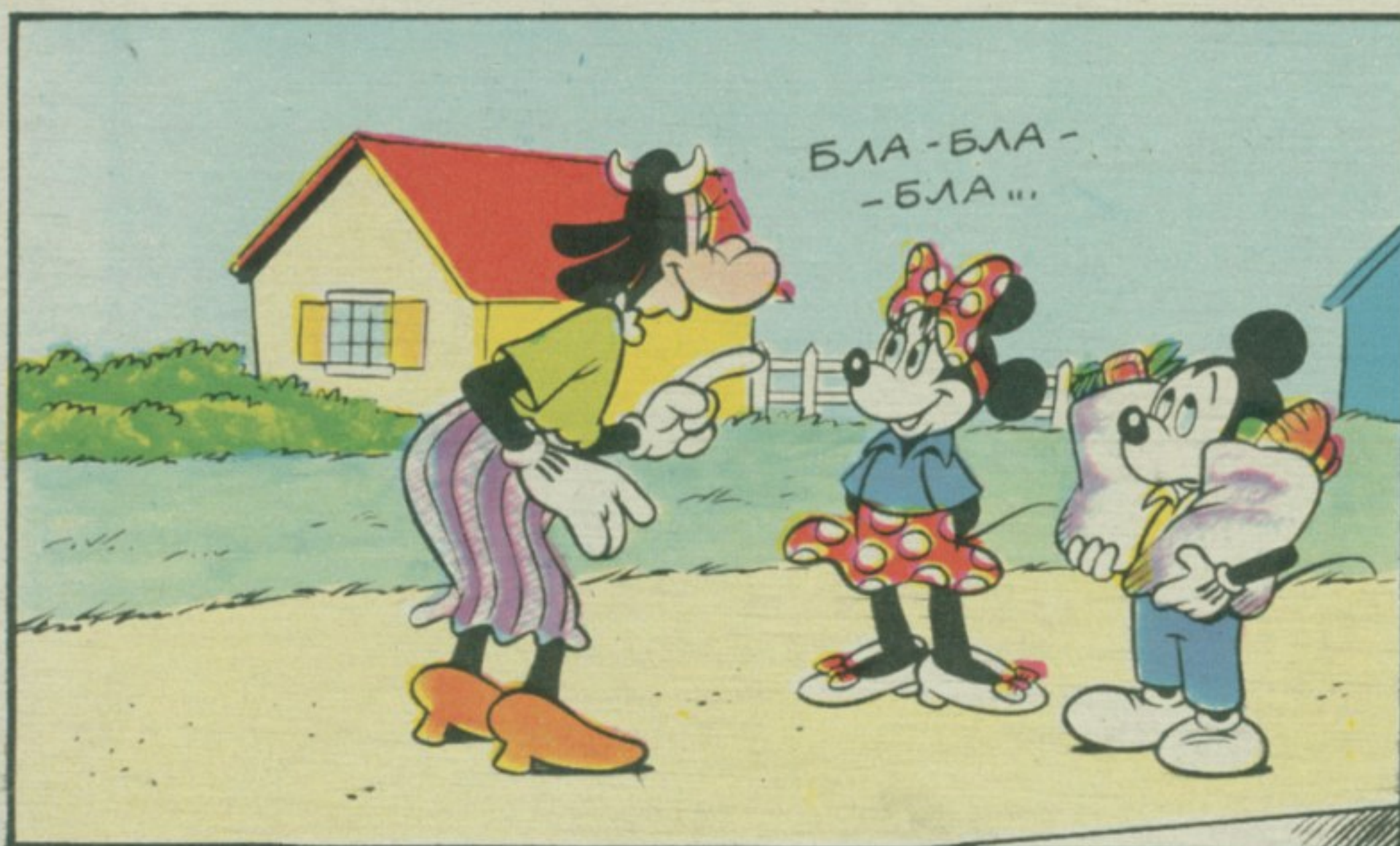
САМОПОСЛУГА

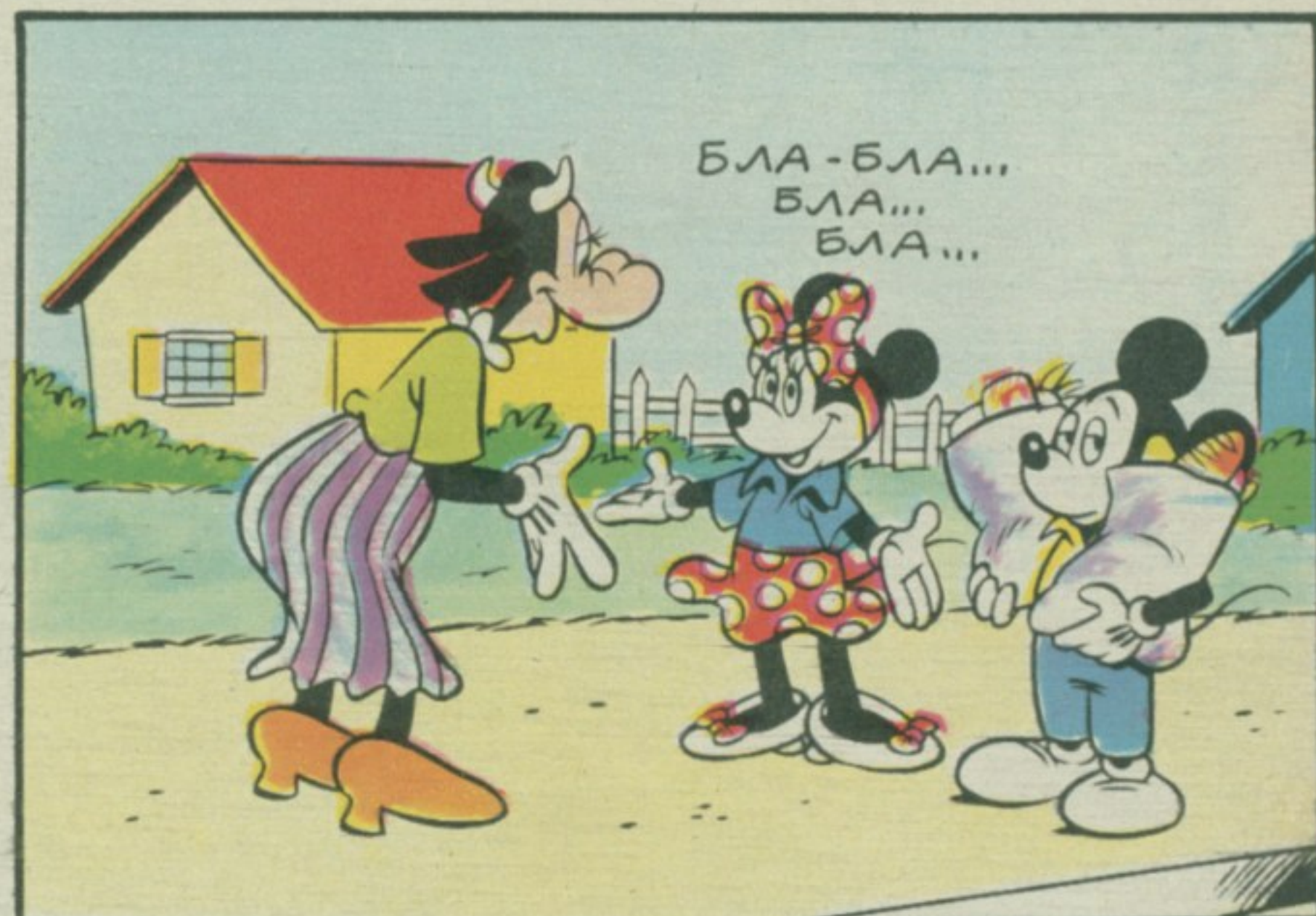
МИНИ БОЖАНСТВЕНО
ШТО САМ ТЕ СРЕЛА!
ИМАМ ДА ТИ ПРИЧАМ
ПУНА КОЛА НОВО-
СТИ!

БЛА-БЛА...
БЛА-БЛА...
БЛА-БЛА...

БЛА-БЛА-
-БЛА...

БЛА-БЛА...
БЛА...
БЛА...

МРАЦ!
МРАЦ!

НЕ ОБАЗИРИТЕ
СЕ НА МЕНЕ!
ЈА ИОНАКО
ОБОЖАВАМ ДА
ЈЕДЕМ У ПРИ-
РОДИ!